

Cavad Cavadlı

ZİRVƏLƏRDƏN UCADA

(mənzum roman)

MÜƏLLİFDƏN

Ömrünü xalqına və yurduna həsr edən, məmləkətinin işıqlı sabahı naminə tikən, quran, yaradan insanların ədəbi əsərlərə baş qəhrəman seçilməsini bir qələm sahibi kimi hər zaman alqışlamışam. Və mən də belə insanlardan yazmaq qərarına gəlmişəm... Uzun axtarışlardan sonra qeyd etdiyim ədəbi şəxsiyyəti tapa bilmişəm. Bu, o kəsdir ki, həlli qeyri-mümkün zənn edilən problemləri öz dərin zəkası və yüksək təşkilatçılığı ilə həll edərək hələ sovet rejimi dövründə “Kəlbəcərin köçürülməsi” planını alt-üst etmiş, ermənipərəst qüvvələrin “İrəvanla Dağlıq Qarabağın birləşdirilməsi” məramını puça çıxartmışdır. Bu, o kəsdir ki, dağlar diyarında yeni Kəlbəcər şəhəri salmış, insan ayağı dəyməyən “Laçın qaya”-nı fəth edərək yamyaşıl biçənəkləri və münbit əkənəkləri insanların ixtiyarına vermişdir. Bu, həmin şəxsiyyətdir ki, Kəlbəcər və Laçının başı üstünü qara buludlar almağa başlayanda qısa zaman içində Dəlidağdan Laçına, Murovdağdan Xanlara əlli kilometrərlə yol çəkdirərək yüz minə yaxın soydaşımızın erməni qətlindən xilasına şərait yaratmışdır.

Bu həmin adamdır ki, Bakını “möcüzəli” şəkildə ağuşuna almaqda davam edən və “qarşısıalınmaz” zənn olunan Böyük Şor gölünün qurudulmasının ilk dəfə elmi əsaslarını verərək, bu ideyanın praktiki qaydada həyata keçirilməsinə nail olmuş, ilk növbədə şəhərimizi ekoloji fəlakətdən xilas etmişdir. Eyni zamanda, bu proseslə bağlı dövlətin on milyard manatlarla mənfəət əldə etməsi də onun adı ilə bağlıdır.

... Həssas oxucu bilir ki, söhbət İncilab Nadirlidən gedir. İncilab müəllimin mənalı, şərəfli, həmçinin maneələrlə dolu, keşməkeşli həyat yolu bədii əsər üçün zəngin material verdiyindən “Zirvələrdən ucada” mənzum romanım ərsəyə gətirdik.

Vətən, xalq üçün taleyüklü, nəhəng işlər görmüş bu şəxsə ayrı-ayrı vaxtlarda bədxah münasibətlər göstərilməsi müəllifi hiddətləndirmiş, onu öz yaradıcı işinə daha inamla, həvəslə yanaşmağa ruhlandırmışdır. 30 il ərzində qəlbinə, ruhuna, mənəviyyatına tam bələd olduğum idealım bir insanın ünvanına müxtəlif informasiya vasitələrindən yağıdırılan “böhtan yağışları” səngimək bilməyəndə biz də həqiqəti aşkarlamaq məcburiyyətində qalmışıq. Məqsədimiz İncilab Nadirlinin şəxsində haqqı, ədaləti müdafiə etmək olmuşdur.

“Zirvələrdən ucada” mənzum romanı işıqla zülmətin, mərdlə namərdin, düzlə nadüzün mübarizəsindən yaranan əsərdir. “Nazilən” haqqın “üzülmədiyinə” bir daha şahid olan oxucu İncilab müəllimin acılı-şirinli ömür dastanını vərəqlədikcə həyatın əbədi və əzəli qanunlarına müasirlik mövqeyindən yanaşmaq imkanı qazanacaqdır.

Oxucuların nəzərinə onu da çatdırırıq ki, İncilab Nadirlinin ömür-gün tarixçəsini möhtərəm prezidentimiz Heydər Əliyevsiz təsəvvür etmək mümkün deyildir. Biz əsərin məzmununu danışmaq fikrində deyilik. Təkcə bunu deyirik ki, İ.Nadirlinin fəal həyat səhnəsinə çıxması, məsul vəzifələrə irəli çəkilməsi,

təhsilini davam etdirməsi Azərbaycanın həm o zamankı, həm də indiki rəhbəri H.Əliyevin həssaslığı, xeyirxahlığı və qayğıkeşliyi sayəsində mümkün olmuşdur. Romanda bu məsələyə xeyli yer verilmişdir. Əsər ömrünün altmışıncı baharına qədəm qoymuş İ.Nadiriyyə müəllifin yubiley hədiyyəsidir.

Bizə görə, “Zirvələrdən ucada” mənzum romanı xeyrin şər üzərində qələbəsinin parlaq ifadəsidir. Bu qələbənin təntənəsini öz gözlərilə görmək üçün əsəri oxucularımızın ixtiyarına veririk.

PROLOQ

Bu həyatın pozulmaz qanunu, ahəngi var.
Asayışı, sülhü var, müharibə cəngi var!..

Dünyamız yaranıbdır laxlamaz təməl üstdə,
Dəyişilməz, pozulmaz müqəddəs əməl üstdə.

Kainatın sirrinə insan baxa-baxadı,
Xeyirlə şəər barışmaz, hər gün əlbəyaxadı.

Haqqa tərəfdar çıxan amalında mətindi,
Kim nə deyir, qoy desin, son söz ədalətindi.

Doğulduğu zamandan hərə bir yük daşıyır,
Körpü salan, yol çəkən, evlər tikən yaşayır.

Haqq həmişə sağ çıxar içindən buzun, qarın,
Zamana güzgü tutmaq borcudur sənətkarın.

Mənəvi haqqı olsun gərək söz yazanın da,
Min yol bişib çıxmışam həyatın qazanında.

Dünyanın istisini, soyuğunu görmüşəm,
Mürğüləyən millətin ayığını görmüşəm.

Min yol sinə gərmişəm qara böhtana, şəərə.
Mənsur Həllac yerinə çəkdiriblər məhşərə.

Ağla, idraka sığmaz çətin yollar keçmişəm,
Mən bu günən, sabaham, gələcəyəm, keçmişəm!..

İki dəfə qaçmışam sitəmli sürgünlərdən,
Bu hünərə indi də inana bilmirəm mən.

Vurub sındırsalar da, açmışam qanadımı,
Ehtivac da döndərə bilməyib inadımı.

O zamanlar on iki, on dörd yaşım olubdur,
Haqqa yetişmək, çatmaq can sirdaşım olubdur.

Qürur ilə çıxmışam tufanların içindən,

Damarları donduran buzun, qarın içindən.

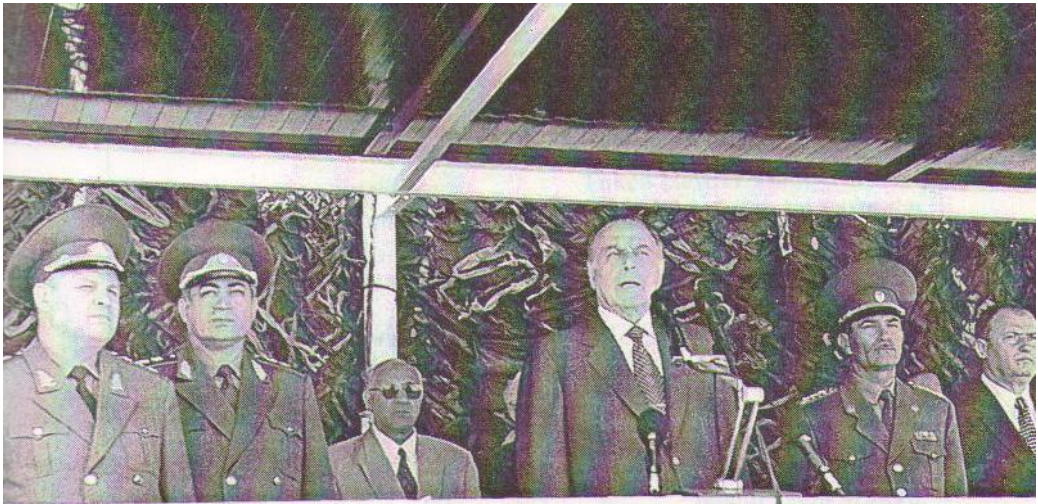
Mənzilimə çevrilib çox nəmli damlar mənim,
Qollarımdan tutubdur yaxşı adamlar mənim.

Haqq sözümü bir daha deyirəm insanlara,
Gündüzüm gecə olar ağa söyləsəm qara.

Məni qorxuda bilməz daş zindanlar, qalalar,
Həqiqətin yolunda xoşdur çəksəm bəlalar.



*Prezident Heydər Əliyev cənablarının
Binəqədi rayonunda qarşılanması*



*Azərbaycan Respublikasının prezidenti
Heydər Əliyev Milli Qvardiyada paradı qəbul edərkən.
28 may 1998-ci il*

Rəhbərlərdən hər zaman bir az uzaq olmuşam,
Elə bu məramla da uca bir dağ olmuşam.

Təkcə Heydər atanı öymüşəm bu yaşımda,
O zaman ki, deyildi, hakimiyyət başında!..

İdrakım hər vaxt məni haqqa tərəf gətirdi,
Bu mövqeyim adıma böyük şərəf gətirdi.

Götürmək istəyirdi "bəylər" onu aradan,
Başqa dəlil gəzməyək, onunlaydı Yaradan.

Çox başa keçənləri idraksız, kar görmüşəm,
Təkcə Heydər atanı bir xilaskar görmüşəm.

Biganəlik dünyada qəzəbim, nifrətimdi,
Xalqı düz yola çəkmək mənim təbiətimdi!..

Çoxu elə bilirdi bu yollarda azmışam,
Çətin vaxtda millətin dərindən mən yazmışam.

Şairlərin sinəsi ordenlə bəzənəndə,
Nəmli məhbəs küncündə əsər yazmışam mən də!..

Atıldığı guşələr daş zindanlar olubdur,
Bu həyatda min cürə haqsız qanlar olubdur.

Neyləyəsən, çoxları bilməyir öz yerini,
Görmək istəmir gözümlə şair sürüklərini.

Buqələmun xislətli şairlər nə yazıqdı,
Bu dərdləri çəkməkdən qəlbim qazıq-qazıqdı.

Ellər yaxşı halidir kədərimdən, qəmimdən,
Dissident ədəbiyyat çıxıbdır qələməmdən.

Təqib, ehtiyac, zülüm çıxarsa da kömrümü,
Mən haqqa, ədalətə həsr etmişəm ömrümü.

Azərbaycan xalqının əsl Ozanı mənəm,
Millətin taleyindən doğru yazanı mənəm!

Hər kəlməmə, sözümə bir ölüm hökmü düşür,

Ölməyib sağ qalmışam, allahıma min şükür.

Haqq işimi nə qədər əyib "böyükələr" mənim,
Kürəyimi ağrıdır hələ o yüklər mənim.

Ağaların önündə əyilmədim bir kərə,
Mən onları bənzətdim "Seçilmiş eşşəklərə"!..

Əllərimdən tutaraq bunu özləri yazdı,
Ürəyimdən, qəlbimdən gələn sözləri yazdı.

Belə ağır yol seçdim: çarəsizdim həyatda,
Özüm qoydum başımı cəllad baltası altı.

Məni əyə bilmədi Bayılın məhbəsləri,
Ordaca yazdım "Zindan guşəsindən səslər"i...

Düz olsam da işimdə düşmüşdüm zindanlara,
Mənimləydi allahım, qalib gəldim onlara...

Mən də bir insan kimi yeri, göyü sevirəm.
Düzlüyü, doğruluğu, bütövlüyü sevirəm.

Əməllərim ömrümün "budağında" bar kimi,
Tanınmışam hər yerdə haqqa tərəfdar kimi.

Sənətkarın dünyada hər bir sözü əsasdır,
Mən həyata enmişəm, həyat özü əsasdır.

"Mən buyam", deyə-deyə üzə, gözə ha dirən,
Əməlidir, işidir insanı fərqləndirən.

Bu meyarla həmişə baxmışam insanlara,
Bir səcdəgah zənn edib baş əyirəm onlara.

Tarazlıq da pozulmaz hər kəs bilsə yerini,
Gəlin, ucada tutaq insan əməllərini!.

El yolunda ölməyə mən həmişə hazıram,
Haqsızlığa dözməyib bu əsəri yazıram.

Hər kəlməsi yumruqdur nadüriştə, bədxaha,
Oxucum, bundan artıq sənə nə deyini daha!..

Götürdüyüm ağır yük sizə gəlməsin asan.
Vəsf etdiyim qəhrəman sadə, adi bir insan.

Ağlı başında olan dəyanətli adamdı,
Ellərin məclisində çox hörmətli adamdı.

Quruca bir böhtana bəzən sağ bədən gedir,
Ariflər tez bilər ki, bu söhbət nədən gedir.

Xəyalıma gəlməyən naqis işləri gördüm,
Üzərinə qıcanan vəhşi dişləri gördüm.

Təlatümə salmışdı qaynar görüşlər məni,
Özünə dost etmişdi gördüyü işlər məni.

Dost böhtana düşəndə lal olmazdım daş kimi,
Qələmimə sarıldım əsl vətəndaş kimi.

Haqsızlıq ucbatından bürünsəm də ələmə,
Onu tanımaq üçün mən sarıldım qələmə.

İnsan adlana bilməz haqqı, düzlüyü əyən.
Bu günündən nə deyər dünənini bilməyən?

Oxuyub tanış olun, bu yeni bir kitabdır,
Vəsf etdiyim qəhrəman Nadirli İnkilabdır.

Qədri bilinməyirsə insanın sağlığında,
Çəmənləri gül açmaz aranın da, dağın da!..

Soy kökümün üstündə cücərən bir vələdəm,
Təpədən-dırnağadək İnkilaba bələdəm.

Qıy təpərsə dağların qayaları çapılar,
Vətəni onun qədər sevən az-az tapılar.

Öz vaxtında tanısaq hər adamı dərinədən,
Həyat dərsi alarıq onun əməllərindən.

Ağaclar da əkmişəm qumsal yerə, daş yerə,
Bir tərif deməmişəm mən heç zaman boş yerə.

Tanrıya çox doğmadı tikən, quran insanlar,

Haqq, ədalət uğrunda möhkəm duran insanlar.

Böyük tanrımız bizim daim haqqa tərəfdir,
Yaxşı insanı tapıb ucaltmaq da şərəfdir.

Misraları səpmirəm təntənəli tost kimi,
Bu əsəri yazıram qardaş kimi, dost kimi.

Əzəldən bilirsən ki, sözü birbaşa deyirəm,
Hər şeydən öncə sənə mən vətəndaş deyirəm.

Bu haqda bir söz qalıb, qoy söyləyim açıqca,
Mən də ucalacağam, sən qalxıb ucaldıqca!..

Ev yıxmaq istəyənsə bu cavabdır, acıqdır.
Haqqı sevənlərin də mənzili ucalıqdır.

UŞAQLIQ İLLƏRİ

Adı İnqilab olan bənzərsiz bir insan var,
Uşaqliq illərində çəkibdir çox əzablar.

Gücü çatmayan yükü öz çiyində daşıyıb,
Ömrü boyu xoş, şirin arzularla yaşayıb.

O arzular insanı səadətə çatdırar,
Şəri əzər, haqlını ədalətə çatdırar.

Sabahı aydın görüb, yaşamayıb gümansız,
Arzusu saf insanın sabahı da dumansız.

Bədxahlıq, pisliyi qundağında əzdirib,
Böyük, nəcib duyğular ürəyində gəzdirib.

Ürəklərə sığmayan ağrıları olubdur,
Əkdiyi çox çiçəklər açılmadan solubdur.

Qəlbində yara var ki, kök salıbdır dərinədə,
Çox nisgillər çəkibdir uşaqliq illərində.

Yoxsulluğun qəm dolu acısını dadıbdır,
Şirin xəyallar onu min dəfə aldadıbdır.

Arxa olub ömrünə ağı, hissi, şüuru,
Ən çətin zamanda da əyilməyib qüruru.

Görsə də min ehtiyac, görsə də min çətinlik,
Şeirli dünyasına hakim olub mətinlik.

Atasız keçən illər məşəqqətli keçibdir,
Qəlbi təşnə olanda göz yaşını içibdir.

O amansız illərin dəyib ağır xətası,
Qanlı vuruşmalardan qayıtmayıb atası.

Cadar-cadar olubdur həm dodağı, həm dili.
Düşündükcə cəbhədə həlak olan Ədili...

Vətən, torpaq yolunda qurban verib canını,
Əmanət qoyub-gedib oğluna ad-sanını.

Ata kimi çatmayıb müqəddəs muradına,
Şərəf, şan gətiribdir övladının adına.

Candan əziz nə var ki, qorxmayıb, can qoyubdur.
Gələcək nəsillərə gözəl ünvan qoyubdur.

Atadan övladına mərdlik miras qalıbdır.
Bu duyğular qəlbini milyon dəfə çalıbdır.

O illəri yaşayıb acı bir yuxu kimi,
Atasızlıq dərdinə dözübdür çoxu kimi.

Elə illər olub ki, özü yolda qalıbdır,
Ürəyi intizarda, gözü yolda qalıbdır.

Kasıb, yoxsul daxmada ürəyinə güvənib,
Doğma Çiçək ananın çörəyinə güvənib.

Qəlbinə od düşübdür təndirinin odundan,
O çörəyin ətrini çıxarmayıb yadından.

Ana çörəyi ilə ərsəyə çatan uşaq,
Yaxşı bilib, dərk edib, nədir həyat, yaşamaq!..

Biri də olmaz canı, biri də olmaz harın,
Ana çörəyi ilə böyüyən uşaqların.

Uşaq ikən uşaqlıq dünyasını tərk edib,
"Həyat nədir?" sirrini erkən duyub, dərk edib!..

Sinəsində neçə min silinməz dağ qalıbdır,
Çiçək ana qəlbində ömürlük sağ qalıbdır.

Harayına, ününə çatmasa da əlləri,
Oğlunun fəryadları dağlayıb könülləri.

Nə yaxşı ki, o zaman "Qızıl inək" sağ idi,
Elə bil ki, bu evin arxasında dağ idi.

Canlı bir insan kimi arxaydı uşaqlara,
Dadlı südü, qatığı hər gün gələrdi kara.

Sanki yaranmışdı o, dövrün ehtiyacından,
Onsuz körpə uşaqlar ölərdilər acından.

Şirin nağıla döndü bu inəyin varlığı,
Beləcə keçib getdi yaman günün darlığı.

"Qızıl inəy"i hər gün aparanda örüşə,
Çöl-çəmənlər gələrdi İnqilabla görüşə.

Oxusa da min əsər, yenə də doymaz, doymaz.
Kitabını heç zaman əlindən yerə qoymaz.

Dilini öyrənərdi güllərin, çiçəklərin,
Qoynunda uyuyardı yaşıl biçənəklərin...

MÖCÜZƏ

Heyvanlar aləmində elə möcüzələr var,
İlahinin hökmünə onu bənzətmək olar.

Qəribədir, tarlada ikicə bala ceyran,
Dayanıb İnqilaba baxırdı heyran-heyran.

O mənalı baxışdan dostluq, ülfət yarandı.
Nağıllardan boylanan bir məhəbbət yarandı.

Bəlkə incidən olub onları qova-qova,
Görkəmlərindən necə bənzəyirdi buzova.

Adi əhvalat deyil, möcüzəli bir işdi,
Ceyranın balaları ona çox tez isnişdi.

İnqilaba qoşulub onlar qapıya gəldi,
Buzov kimi rəngi bir, üçü də lap dəcəldi.

Ceyranlar qoşa deyil, elə bil üçəmdilər.
Buzov ilə birlikdə inək südü əmdilər.

Anasından ayrılan balaların nə dərdi,
İnqilabla oynayar, onunla əylənərdi.

Uşaq hara getdisə, qalmadı dala ceyran.

İnqilabın özü də olmuşdu "bala ceyran".

Ceyranlar İnqilabla bir yatır, bir dururdu.
Bir uşaq xəyalında yeni dünya qururdu.

Onlara baxmaq üçün hey camaat gəlirdi.
Təkcə hüsülülər yox, bütün elat gəlirdi.

Hər şeyləri var idi, çatmırdı qanadları.
Ceyranlar da yeyirdi buzov yeyən otları.

İnqilabın onlara dərin sevgisi vardı.
Gecə biri sağında, biri solda yatardı.

Dayanıb bir-birinə sevinclə baxardılar,
Ayrılıq anlarında yaman darıxardılar.

Görünməsin heç kimə adi oyuncaq kimi –
Çoxu baxardı evə müqəddəs ocaq kimi!..

Yer ilə göy birləşə, bu gəlməzdi ağıla,
Ceyranların gəlişi çevrilmişdi nağıla...

"QIZIL İNƏYİN" ÖLÜMÜ

Təbiətin ən böyük möcüzəsi canlılar.
Heyvanın da insantək olumu, ölümü var.

"Qızıl inək" öləndə ailəni ağlatdı,
İnqilab sübhə kimi nə dincəldi, nə yatdı.

O inəyin itkisi çətin idi çətindən,
Bircə tikə də olsun yemədilər ətindən.

Yaxşı bilir böyük də, yaxşı bilir uşaq da,
O ildən bir dana da kəsilməz bu ocaqda.

İnqilab neçə dəfə acı xəyala daldı,
Çöl-çəmənli günləri min dəfə yada saldı.

O inəyə məhəbbət aşıb-daşdı ürəkdə,
"Qızıl inək" yenidən nağıllaşdı ürəkdə.

Necə qələmə alım mən o ağır illəri,
Bu komanın üstündən əsdi xəzan yelləri.

Çörək dərdi dünyada bütün dərdlərdən acı,
Kaş heç nəyə olmaya insanın ehtiyacı.

Bir kimsə ac olmasın, allah da bezib acdan.
Nə bəla törəyirsə, törəyir ehtiyacdan.

İnəksiz qalan ana dolanırdı pəjmürdə,
Ana deyil, uşaq da dözməyirdi bu dərdə.

Gün olub İnqilabı məktəbə ac göndərib,
Göndərməzdi, neyləsin, lap naəlac göndərib.

Salıbsa da əzaba, salıbsa da məlala,
Bəlkə ehtiyac onu çatdırıbdır kamala.

Qaynamasa gözündən bulaq coşa bilərmimi?!
Ehtiyacı dadmayan insanlaşa bilərmimi?!

Özgəsinə əl açmaq rəzalətdir, qınaqdır.
Ehtiyacın özü də insan üçün sınaqdır.

Ehtiyaca əyilən bir gün dönüb qul olur.
Heç vaxt dirçələ bilmir, içindən yoxsul olur.

Mən də acı günümü milyon dəfə anmışam,
Ehtiyacı ən böyük bir müəllim sanmışam.

Dözümüm olmasaydı, rəzil ola bilərdim,
Hər vaxt şərəfsizliyə dəlil ola bilərdim.

İnqilab da bu doğru, bu düz yolu seçibdir.
Ləkəsiz ünvanların sırasına keçibdir.

QARDAŞ QAYGISI

İnsan hər yola düşər yeniyetmə çağında,
Ata yoxsa, qardaşı var idi qabağında.

Əzəldən əllərini öyrədibdir əməyə,
Tarlalara çox gedib anasına köməyə.

Qəlbində pillə-pillə neçə saray hörübdü,
Sabahın gül üzünü oxumaqda görübdü...

Xoş xəyaldan qəlbində min-min ocaq çatıbdır,
Kitabları sinəsi üstündəcə yatıbdır.

Uzaqları görübdür onun şagird gözləri,
O məktəb yollarından silinməyib izləri.

Hələ şagird olsa da, hünərdə ər olubdur.
Ona qol-qanad verən müəllimlər olubdur.

Məndə olan əqidə bir möhürdür basılı,
Taleyimiz ömürlük müəllimdən asılı.

Onun kimi az olar hər bir elmi həzm edən,
Çox biliklər öyrənib öz qardaşı Həməzdən

Bir qardaş sevgisiylə qəlbini oda salır,
Onun qayğılarını hər zaman yada salır.

Qardaşına həmişə borclu bilib özünü,
Çətində ona deyib ürəyinin sözünü.

Başı üstədən əssə də ömrün acı yelləri,
Heç vaxt unuda bilmir İnqilab o illəri.

Şəklini də asıbdır ürəyinin başından,
Axı çox şey götürüb müəllim qardaşından.

Qulağına hərdənbir mehı iban səsi gəlir.
O illərə dönməyə sonsuz həvəsi gəlir.

Böyük qardaş kiçiyə əməyi öyrədibdir,
Hansı sözü harada deməyi öyrədibdir.

Oğul ata yurdunun uca tutub adını,
Uşaqlıqdan dadıbdır əməyinin dadını.

Boğmaq istəyibsə də onu əzab selləri,
Ot çalıb, dərz bağlayıb körpə, totuq əlləri.

Əməkdən qaçanlara çox lağ edib İnqilab,
Özü boyda ketmənlə alağ edib İnqilab.

Ona çox ağır gəlib alimin səhv etməyi,
Alim ondan öyrənib sovkani məhv etməyi...

Günəş ilə yarışıb, dincəlməyib sərində,
Səsi hələ də qalıb taxıl zəmilərində.

Kərpic kəsmək öyrədib bərkiməmiş əlləri,
Ona baxıb heyratla öz doğmaca əlləri.

O kərpiclər indi də divarlara bəzəkdir,
İnsanda arzu varsa, insan yüksələcəkdir.

Arzular işığında axşam səhər olurdu,
Şəfiqəni görəndə o, birtəhər olurdu...

Öz dayısı qızından çox qayğılar görürdü,
Allah bilir, qəlbində nə qurub, nə hörürdü.

Bu tarladan o bağa qonan göyərçin olub,
Qəlbi nə istəyibsə, hər arzusu çin olub.

Əməlləri gəlibdir müəllimin xoşuna,
Dostları min həvəslə yığışıbdır başına.

Uşaqlıqda sədr onun qüruruna toxunub,
Ürəyinə dəyən söz gözlərindən oxunub.

Ala bilmirdisə də əməyinin haqqını,
Onunla üzləşəndə sındırmırdı şaqqını.

Namərdlik timsalıydı nəzərində o kişi,
Bir cinayət sayırdı ədalətsiz hər işi.

Haqsızlığın özü də bir müəllim olubdur,
Bax İnkilab bu sayaq min kamala dolubdur.

İftixarla bu sözü yeri gələndə deyir:
Ona yaxın gələnlər ondan görübdür xeyir.

Şagirdkən xeyirxahlıq toxumları əkibdir.
Düzgün, halal yollara uşaqları çəkibdir,

ALİ MƏKTƏB HƏVƏSİNDƏ

İnkilabın Hər zaman xəyalları qanadlı.
Mütaliə etməkdə yox onun tək inadlı.

Kitabların içində o da kiçik bir ədib,
Bu kitablar ucalıq, xeyirxahlıq öyrədib.

Uşaqlıqdan öyrənib, qazanıb bu vərdişi,
Dərindən duya bilib, dərk eləyib gərdişi.

Nə yaxşı ki, qardaşı verən kitablar vardı,
Yoxsa bu xəzinəni hardan, necə tapardı?!

Hər kitabı qiymətli bir dəfinə sayıbdır,
Çörəksiz qalıbsa da, kitabsız qalmayıbdır.

Çörək yeyən zaman da kitab dizinin üstdə,
Onlara yer veribdir hər vaxt gözünün üstdə.

Qəlbinə girə-girə, ağılına bata-bata,
Dünyanın dahiləri olub mənəvi ata!..

Kitabların nurundan nur alıb saçmaq olar,
Açılmayan düyün kitabla açmaq olar.

Hər bir kitab sübutu, varlığıdır millətin.
Davası, dərmanıdır, loğmanıdır illətin.

Kitab onu qaldırır zirvələrin başına.
Minnətdardır hər zaman cansız can sirdəşinə.

Kitablı günlərini gözəl xatirə saxlar,

Çox şey öyrənə bilər indi ondan uşaqlar.

Bir-birinə qarışdı toylar, yaslar, düyünlər,
Mənasını heç zaman itirmədi o günlər.

Dünyada çox neməti istəsə də ürəyi,
Yağsız yavanlıq idi anasının çörəyi.

Bu evdə yavan çörək şəkər idi, bal idi.
Qanad verən, yaşadan bir şirin xəyal idi.

İnqilabın qəlbindən ali məktəb keçirdi,
Yolu dumanlı görüb göz yaşını içirdi.

Çaldıqca hey çalırdı qəlbin simsiz tarını:
Kim göndərsin pulunu, kim alsın paltarını?!

Dərdi çoxalanda da kitaba qurşanardı,
Çil-çıraqlı bir sabah gözlərində yanardı.

Qibtə edər şəhərdə gedib oxuyanlara,
Bir gün Çiçək ananın palazı gəldi kara.

Palaz, naxışlı palaz bir evin yaraşığı,
Zülmətdə nur saçırdı ilmələrin işığı.

Bu-ananın arzusu, ananın həvəsiydi.
Ananınilməsiydi, kirkidi, həvəsiydi.

İnqilabın adına toxumuşdu palazı,
Üzərində bircə il zəhmət çəkmişdi azı.

Başqa çarə yox idi, bu oda da atıldı:
Palaz öz qiymətindən çox-çox ucuz satıldı.

Qohumların elə bilqulaqları kar oldu,
Ana əlinin nuru yenə xilaskar oldu.

Gecə-gündüz nə isə hey oxuyub yazırdı,
Bir sözlə; o, gələcək imtahana hazırdı.

Müəllimlər dikmişdi yollarına gözünü,
Öyrəndiyi biliklər ağ elədi üzünü.

Hamıdan çox sevinən anası Çiçək oldu,
Fərəhindən gözləri min yol boşaldı, doldu

Ali məktəb qapısı açılanda üzünə,
Sevincindən İnkılab inanmadı özünə.

Bunu necə deyim ki, göydən, yerdən dərs aldı.
Hər vaxt ucada duran alimlərdən dərs aldı.

Gəncə balası kimi basdı onu bağrına,
Dedi: məlhəm olaram ürəkdəki ağrına.



*İ.Nadirli Gəncə Dövlət Pedaqoji İnstitutunu bitirmələri
münasibətilə tələbə yoldaşları arasında (arxa cərgədə soldan altıncı)
1961-ci il*

Tələbəlik illəri əlvan gülüstan oldu.
Keçən hər maraqlı dərs şirin bir dastan oldu.

Uşaqlıqdan İnkılab çox sevirdi idmanı,
Birini bərk sıxsaydı, vallah, çıxardı canı.

İnsanın dəyanəti harınlıqdan yox olur,
Halal olan çərəyin qüdrəti də çox olur.

Kim onunla güləşsə bir andaca yığırdı,
"Mənəm, mənəm" deyənin axırına çıxırdı.

Güləş yarışlarından gəldi səsi, sədası,
Tələbəlik dövründə oldu idman ustası.

Bir-birinə bənzətmək mümkündü o illəri,
Min əzab gətirirdi ilin yay fəsilləri.

Çiçək ana getməyə qoymasa da oğlunu,
Tarla, zəmi gözlərdi İnqilabın yolunu.

Hər axşam tarlalardan geri dönsə də yorğun,
Kitablar həmdəmiydi, kitablara o vurğun.

Kitablarda nə qədər sinəsi dağlı vardı,
Neçə-neçə alimin zəkası, ağılı vardı.

Kitabsız bir arzuya yetişmək müşkül, çətin,
Kitabla açmaq olar gözlərini millətin.

Kitabsız insan oğlu çəkib çox acı, zillət,
Öz kitabı olmayan millət deyildir millət.

Kitabsız görməyibdir nə göy, nə yer ucalıq.
Kitabsız bu dünyada tapılmaz bir ucalıq.

İnqilab da əzəldən kitablara bağlıydı,
Bu düz yolu göstərən zəkasıydı, ağılıydı.

Onu ali məktəbə kitab gətirdi, bəli!..
Kitab doğru, düzgün yol, kitab ömrə təsəlli!..

Kitaba meyl edənin ömründə qəm, ah olmaz,
Kitabsız doğmaz günəş, kitabsız sabah olmaz!.

Demirəm, ömrü keçdi buzun, qarın içində,
İnqilab boya çatdı kitabların içində.

Layiq görülən zaman müəllimlik adına,
Oxuduğu kitablar hər an düşdü yadına.

Gözündə kiçilmişdi uca qalalar onun,
Yolunu gözləyirdi əziz balalar onun.

İlk doğmaca məktəbin qədəm basdı qoynuna.
Müəllimlər də onun sarıldılar boynuna.

Məktəbin gen qapısı açılanda üzünə,
Cənnət kimi göründü dünya onun gözüne.

Axşam, səhər İnkilab uşaqlar arasında,
Sıra nəfəri idi onların sırasında.

Əyləncəli gecələr, gözəl viktorinalar,
Çox şeyləri öyrədər, çox şeylər yada salar.

Başında cəm eləyib biliyini, zənnini,
Dərindən öyrədirdi riyaziyyat fənnini!..

İnkilabın dünyada qalmamışdı bir dərdi,
Gül balalar atadan artıq onu sevərdi.

Savadlı, fəal, qaynar görənlər övladını
Hörmətlə çəkirdilər İnkilabın adını.

Gündən-günə artdıqca adı, sanı, hörməti
Artırdı, çoxalırdı sənətə məhəbbəti.

Axıradək göstərdi əzmini, inadını,
O, göylərə qaldırdı müəllimin adını!..

KİŞİLİK MƏKTƏBİ

Adı İnkilab olan bir hərbiçi cavan var,
Sözümü tez dərk edər əsgərlikdə olanlar.

Ordu sıralarında sorağı var, səsi var.
Mən ancaq indi bildim polkovnik rütbəsi var.

Bura ki, kənd deyildi — uzaq eldə, elatda,
Zabitləri o yordu çətin əməliyyatda.

Öz dilindən min dəfə bunu eşitmişəm mən,

İmtiyazı var idi əsgəri xidmətindən.

Komissarın özü də onu etmişdi azad,
Əsgərlikdən yayınmaq İnkilaba yaddı, yad.

"Qorunan bir torpağın gülü solmaz" - deyirdi,
"Əsgər olmayan kəsdən kişi olmaz" - deyirdi.

Yeri düşdü, düşmədi söyləyirdi hər kəsə,
Müəllim sevilərmə əsgərliyi çəkməsə..

... Onu yola salanda şagirdləri ağladı,
Bir-bir gəlib yaxına boynunu qucaqladı.

Hər şagirdin qəlbinə bu səfər od salırdı,
Əziz müəllimindən ibrət dərsi alırdı.

Dərs dediyi şagirdlər bəlkə "qalıb geridə",
Dilbir olub məktəbə getməmişdi biri də...

Şikayət də elədi neçə oğlan, neçə qız.
Axı sevimli məktəb qalırdı İnkilabsız.

Elm öyrədən fədakar müəllim də tək-təkdi,
O keçdiyi dərsləri axı kim keçəcəkdi...

Yetkin cavan olmuşdu, yoxdu başqa əsası.
Öz əsgəri borcunu verməliydi, qızası.

Yer də, göy də alqışlar əsgərliyə gedəni,
Bağışlamaz bu Vətən fərarilik edəni.

Fədailər şan, şərəf gətiribdir bu yurda,
Harda ki, millət ölü - fərarilik var orda.

Olub-keçən elə çox qoymayı ki, göz açaq,
Barı bircə kəlmə də məhəbbətdən söz açaq!..

Hələ də verilməyib tərifi məhəbbətin.
Onu dərk edə bilmək mənim üçün də çətin. ,

Qəlbində dəli sevgi, üz-gözündə qar-qışdı.
Gözəl Şəfiqə xanım kənarda dayanmışdı.

Sevən qızlar bilir ki, könlündən nə keçirdi...
Xəyal çatmaz, ün yetməz bir əfsanə keçirdi.

İnqilaba kənardan intizarla baxırdı,
Ürəyini məhəbbət yandırır, yaxırdı.

Bircə kəlmə söz açdım o sevdalı gözəldən,
Öz bibisi oğlunun vurğunuydu əzəldən!

Ayrılıq anlarını bilir, duyurdu onlar,
Yeri gəldi, gəlmədi pıçıldaşır cavanlar.

Məqam çatdı, İnqilab Şəfiqəyə dedi: — Sən,
Haradan elçi gəlsə, rədd cavabı verərsən.

Bir-birinin qəlbinə inamla baxdı gözlər.
Pozulmayan, müqəddəs anda döndü o sözlər.

Eh, orada nə qədər hörmət, izzət olubdur,
Çoxları bilmirdi ki, ilk məhəbbət olubdur.

Ürəklərdə közərən çox müqəddəs iz idi,
Bu gizlicə sevdadan hamı xəbərsiz idi...

Şəfiqə ha istədi İnqilabla görüşə,
Qız ehtiyat elədi dil-ağıza söz düşə.

Göz ilə görünməyən od yaxırdı canını,
Ancaq sevənlər duyar onun həyəcanını.

Maşın yola düşəndə qəlbi qəmə bələndi,
Ürəyinin atəşi gözündə gilələndi.

Tüğyan edib əsirdi o, boran, qar içində,
Hər ikisi qalmışdı bir intizar içində.

Bir az gözücu baxdı insanın axınına,
Nədənsə, İnqilab da getmədi yaxınına.

Ürəklər danışanda insan susur, lal olur,
Sonra tufan başlanır, sonra qeylü-qal olur.

Bunu duyanlar bilir, mənası çox dərində.
Qanun kitabı varmış demə sevənlərin də!..

Bu görüş o zamandan aralıqda sərkidi,
Əsgərlik illərində İnqilab çox bərkidi.

Komandır var qayğıkeş, komandır var necə tərs,
Riyaziyyat fənnindən zabitlərə dedi dərs.

Əvəzini qaytarmaq! Bu da bir ləyaqətdi.
Zabitlər müəllimə xizək sürmək öyrətdi.

İnqilabın ömründə bu ağına gəlməzdi,
İndi xizək üstündə uzaq yerləri gəzdi.

Min yol yıxıldı, durdu qarın, buzun içində,
Barmaqla göstərildi ordumuzun içində.

Uzatmayaq mətləbi, uzun sözün qızası.
Azərbaycanlı əsgər oldu xizək ustası.

İnqilab olsa belə el-obadan uzaqda,
Bircə kəlmə də hələ bilən yoxdur bu haqda.

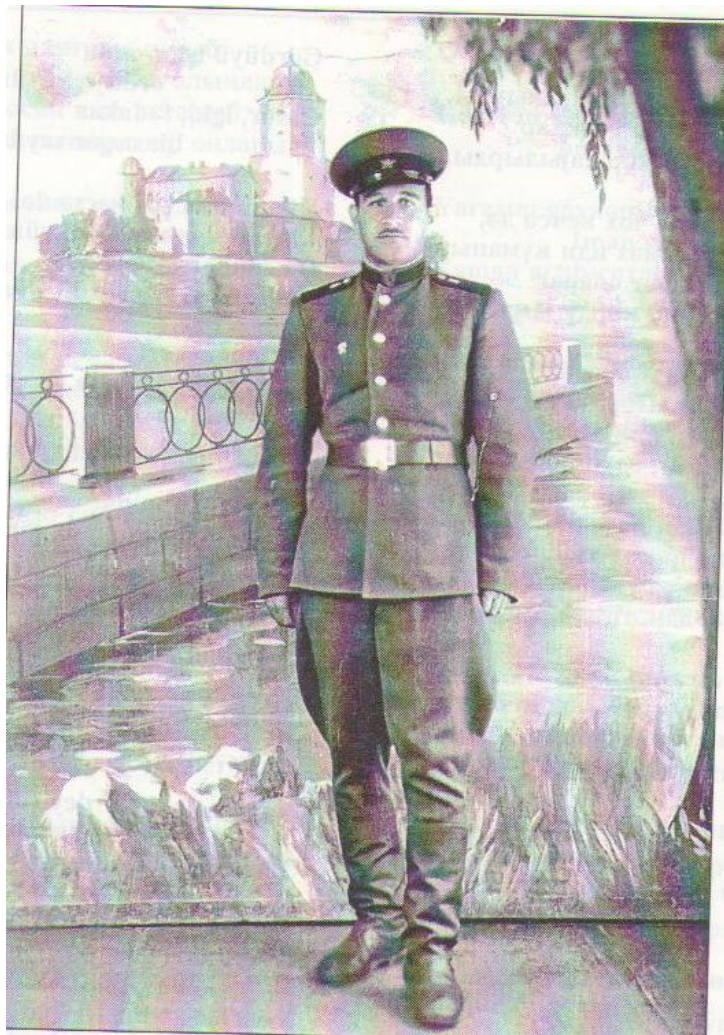
Bunun nə eşidəni, nə də görəni olub.
Hüsülü kəndinin də xizək sürəni olub...

Hər bir günü keçirdi intizarda, təşvişdə,
Romantika əsasdır heç demə hərbi işdə.

Əsgərlikdir öyrədən doğma təbiəti də,
Vətənə sevgini də, düşməyə nifrəti də!..

Öyrəndikcə həvəslə hərbi elmini dərindən,
Komandır şadlanırdı onun əməllərindən.

Gördüyü işlər onun orduya yayılırdı,
Cəsur, igid, fədakar bir əsgər sayılırdı.



Vıborq şəhəri, 1963-ci il

Könlündən çox keçsə də, gəlməz idi gümanı,
Bir mükafat olaraq gedib gördü **İmanı** *.

Salındığı ərazi Uzaq Şərqdə ən ucqar,
İlin hər bir ayında cövlan edər boran, qar.

Adı İman olsa da, gedər-gəlməz şəhərdi.
Onu düşünmək belə dərdi, qəmdi, rəhərdi.

Məşəqqətli cəhənnəm ondan çox-çox geri ydi,
Ölümə tən tutulan ağır sürgün yeri ydi.

* *İman* – Uzaq Şərqdə sürgün şəhəri

"Gedər-gəlməz" – deyirdi ellər onun adına,
Qara nöqtə qoymuşdu çoxunun muradına.

İman şəhəri haqda əfsanələr bilirdi,
Necə izah edim ki, nələr, nələr bilirdi.

Oradan ərşə çatmış çox dərdlər, çox amanlar,
Bu sözləri kitabdan oxumuş bir zamanlar.

O torpaqda nə qədər soydaşımız yatıbdır,
Zəka sahiblərinin bəxt ulduzu batıbdır.

Qara damğalı qalıb hələ də alınları,
Görəsən kim axtarır pozacaqdır onları?!

Yarasını göynətdi İman şəhəri onun,
Yaman artıb-çoxaldı qəmi, qəhəri onun.

Günlər necə mənalı, günlər necə qaynardı,
Hər gün başında bir cür gənclik sevdası vardı.

Əsər edə bilmirdi boran ona, qar ona,
Qol verir, qanad verir şirin xəyallar ona.

Qaqarının kosmosu ilk dəfə fəth etməsi,
Səma gəmilərinin Marsa, Aya getməsi.

İnqilabın qəlbində fırtınalar qopardı,
Şirincə bir xəyalda min təskinlik tapardı.

Qəlbindəki arzular böyüyür yavaş-yavaş,
Ürəyindən keçirdi: "Kosmonavt olaydım kaş!"

Diləklər elə çılğın, sabahı tez oyatdı.
Bu arzular qəlbində min təlatüm qopartdı.

Göylərdə qartal kimi qanadını açardı,
Aydan Marsa uçardı, Marsdan Aya uçardı. ,

Arzusuz insan qəlbi qar-boranlı bir qışdı,
İnqilabın özü də arzudan yaranmışdı.

Külüng versən əlinə dağı, daşı qoparar,

Uzaqdan baxan hər kəs ona həsəd aparar!..

Kürəyi var düz, enli, uca boyu, qaməti,
Bədəni möhkəm, sağlam, riyaziyyat - sənəti!..

Kosmonavtlıq yaraşır onun istedadına.
Bu haqda məktub yazdı **Xruşşovun*** adına.

Düşünmədən, bilmədən bu mətləbin dalını,
Nəzərə də çatdırdı tərcümeyi-halını.

O illərdə bunları alırdılar nəzərə,
Xəyalında canlandı min-min gözəl mənzərə.

Gecələri yatmayıb gözlədi gündüzləri.
Çox intizar içində yolda qaldı gözləri.

Cavabsız qoyulmazdı bir əskərin məktubu,
Çoxlarının qəlbində tufan qoparmışdı bu.

Azərbaycan oğlunun bu qərarı, həvəsi
Diksindirdi nə qədər bədxahı, bədnəfəsi.

Gözləməkdən ürəyi min yol boşaldı, doldu.
Ona verilən cavab şifahi cavab oldu!..

Onu adi zabit yox, bir general çağırırdı.
Sirindən-sifətindən lap zəhrimar yağırırdı.

İnqilabın qəlbində görünməz hallar oldu,
Çox qəribə, əcayib sorğu-suallar oldu...

"Nədir fikrin, məramın bu cür məktub yazmaqda?"
Belə bir sualı heç verməz idi axmaq da!..

Bilməzdim bu qədər də ağırmiş daşım mənim,
Əhvalını pozmadı əsgər qardaşım mənim.

Ürəyindən keçəni söylədi bir aramla,
Əskərlərə xas olan hünərlə, ehtiramla:

* Xruşşov – Sov.İKP MK-nin baş katibi

“Sağlamam, idmançıyam, həm də riyaziyyatçıyam.
Kosmonavt olmağın da həsrətiyəm, acıyam!..

Səmadan səsi gəlsin qoy bizim də millətin...”

...İnqilab bilmir bunun həlli müşkül, çox çətin.

Elə bil ki, general qəfil dara çəkildi,
Gözləri İnqilabın gözlərinə dikildi.

Gözlərinin içinə düz dikərək gözünü.
Gizlədə də bilmədi ürəyinin sözünü:

“Məgər bilməyirsən ki, soy kökün sənin türkdür?
Sən götürə bilməzsən - bu yük çox ağır yükdür.

Dilbilməz bir cavandım mən sənin bu yaşında, -
İstehzayla güldü də: - boş xülya var başında!..

Millətlərlə ordunun sırası dola bilər,
Kosmosunsa sahibi bir millət ola bilər!..”

İnqilabın beynində gurladı ildırımlar,
Sanki yolunu kəsdi keçilməz sıldırımlar.

Beynəlmiləl andımız bizim hardadır, hanı!
Yenidən öyrənməyə başladı əlifbanı!..

"Türkdən olmaz kosmonavt!" "Türkdən olmaz kosmonavt!"
Az qaldı durub boğsun generalı bu saat.

Heyvərəyə cavab ver, ya ağır təhqirə döz.
İnqilab dərk etdi ki, xeyir verməz başqa söz.

Min-min dəmir pərdəni göz önünə gətirdi.
Bircə anın içində akademiya bitirdi!.

Qurulubdur cəmiyyət yağlı yalanlar üstdə,
Mürgüləyib yatırmaq əfi ilanlar üstdə...

Ovxarlı qılınc kimi sıyrılmışdı qınından,
Güclə döndü geriye generalın yanından.

Bir dəfə yox, min dəfə qəlbi, canı üşəndi,
Generalın sözünü milyon kərə düşündü.

Yerə, göyə sığmayan qəlbi talan-talandı:
"Çox söz qara pərdədi", "çox şüarlar yalandı!"

İnana bilməyirdi tuş gəldiyi illətə,
Daha möhkəm bağlandı, doğma yurda, millətə!..

Dərin xəyala daldı, bəs indi nə etməli?
Nə qədər hər b elmi var millətə öyrətməli!..

Mənim də ürəyimi ağrıdır bu halımız.
Dənizimiz var, ancaq yoxdur admiralımız.

Qonşudasa dəniz yox, admiralsa nə qədər.
Bu ağır xəstəliyin əlacını kim edər?!

Nə iş görək, neyləyək millətimiz oyansın,
Hələ də mürgü döyə qeyrətimiz oyansın!..

Cavanlıq dünyasının üfüqləri gen olur,
Arzular bolluğunda insan dəyişkən olur.

Xəyalında İnqilab gedib Aya düşübdür,
Gəncliyində nə qədər xoş sevdəyə düşübdür.

Bu həyat yel qanadlı, günlər nə tez ötüşdü,
Münəccim olmağın da həvəsinə o düşdü.

İnqilabın xəyalı enmək bilməyir yerə,
Əfsanəvi quş kimi uçur ənginliklərə.

Ulduz kimi yurd salır asimanın içində,
Min yol itib-tapılır kəhkəşanın içində.

Bu sirli kainatın başqa qanunu vardır,
Sonsuzluğun bəlkə də axırı, sonu vardır?!

Görünməyən ulduzlar indi də dilindədir,
Görünür ki, çox şey var taleyin əlindədir.

Bu həyatın müqəddəs qanunu var, pozulmaz,

Tale yazan yazılar yad əllərlə yazılmaz.

Müəllimlik diplomu İnqilabın əlində,
Məktəbdə dərs deyəcək doğma ana dilində,

Şagirdləri yenə də gen açıb qollarını
İnqilabın həsrətlə gözləyir yollarını.

Əsgəri xidmətinə İnqilabın qalıb az,
Doğma eli, obanı heç vaxt unutmaq olmaz.

Çılğın gənclik günləri ağıza dad verirdi,
Qarşıdakı görüşlə ona qanad verirdi.

YÜKSƏLİŞ YOLLARINDA

Bakıda gözləyirdi onu Şəfiqə xanım,
İlqarına düz çıxdı mənim də qəhrəmanım.

Silinəcək, gedəcək qəlbin ağrı-acısı,
Bir neçə aydan sonra olacaq tibb bacısı.

Hər zaman gözü yolda, hər zaman qəlbi səsdə.
İnqilabsız elə bil yaşayırdı qəfəsdə.

İllər gəlib keçdikcə zarafata dönüb bu,
Neçə dəfə küsübdür gec gələndə məktubu.

Sevgi-məhəbbət imiş ürəyin sarı simi,
Qabaqda bir dağ kimi durur toy mərasimi.

İnqilab kasıbçılıq çəkmişdi ömrü boyu,
Təzəcə dəb düşmüşdü onda komsomol toyu.

Bu toyun da var idi öz dadı, öz ləzzəti,
Təki pozulmaz olsun gəncliyin sədaqəti...

Ürəklərin sevgisi bulaq kimi qaynadı,
Dost-taşılar, qohumla yorulunca oynadı.

Çox qəmlər, ehtiyaclar əbədi qalmaz, ötər,
Ana arzuya yetmə, millət arzuya yetər.

Çiçək ana da toyda oynadı aram-aram,
Şərəfinə, adına göstərildi ehtiram.

Oynayanlar elə çox tutmurdu geniş zalı,
Sevənlər vəcdə gəldi çalınanda "Vağzalı"!..

İnqilab dayanmışdı komsomolun başında,
Xatirələr indi də yaşayır yaddaşında.

Şagirdlərdən ayrılmaq olsa da, çətin, acı,
Ancaq ödənməliydi rayonun ehtiyacı.

Demirəm təzə işi əzablı, çətin oldu,
Komsomol sırasında İnqilab mətin oldu.

Cavanlıq çağlarından qurdu, tikdi, yaratdı,
Xeyirxah işləriylə gündən-günə boy atdı.

Sabahı nurlu olan doğru bir yol gedirdi,
Tək cavan yox, qoca da onunla fəxr edirdi.

Günü hər vaxt keçirdi gənclərin arasında,
Pambıq da toplayırdı onların sırasında.

Ömründə bilməyirdi nə inciklik, nə küsü,
Həyata yol tapırdı niyyəti, təşəbbüsü.

Gənclər ilə işləmək açdı onun gözünü,
Uca kürsülərdən də dedi ürək sözünü.

Kosmonavt məsələsi yamanca dərs olmuşdu.
Odur ki, İnqilab da tələbkar, tərs olmuşdu.

Əsgərlik illərini düşünüb yana-yana,
Hərdən dözə bilmirdi qəlbindəki tufana!..

Generalla söhbəti qəlbini hey çalırdı,
Nə qədər səbri varsa əllərindən alırdı.

İnqilabı dağ kimi tərpədirdi yerindən,
Hərb elmini bilməli gənclərimiz dərinədən.

Bu amalla həmişə məktəblərə gedirdi,
Cavanların özüylə şirin söhbət edirdi.

Əməkçi insanların saxlardı tərəfini,
Gənc ikən qoruyurdu gəncliyin şərəfini.

Vəzifə kürsüsündə biliyi artdı xeyli,
Gənclik elə gözəldi, düzlüyə artdı meyli.

Addımını atdıqca dağı, düzü öyrəndi.
Ədalətli qərarı, doğru sözü öyrəndi.

Kolxoza başçı gəldi hələ cavan yaşında.
Az etsə də sədrlik, qaldı xalq yaddaşında.

Həyat çox qəribədir, düz sözü düz açan var.
Onun sədrliyindən indi də söz açan var.

Komsomol katibiydi, adı-sanı var idi.
Rəhbərliyi altında qızlar, oğlanlar idi.

Onlarla bir çalışmaq maraqlıydı necə də,
Bəzən doğma evinə dönməyirdi gecə də!..

Gündə bir cür tədbirdə, gündə bir iş başında,
Pambıq, taxıl, barama, tikinti təlaşında.

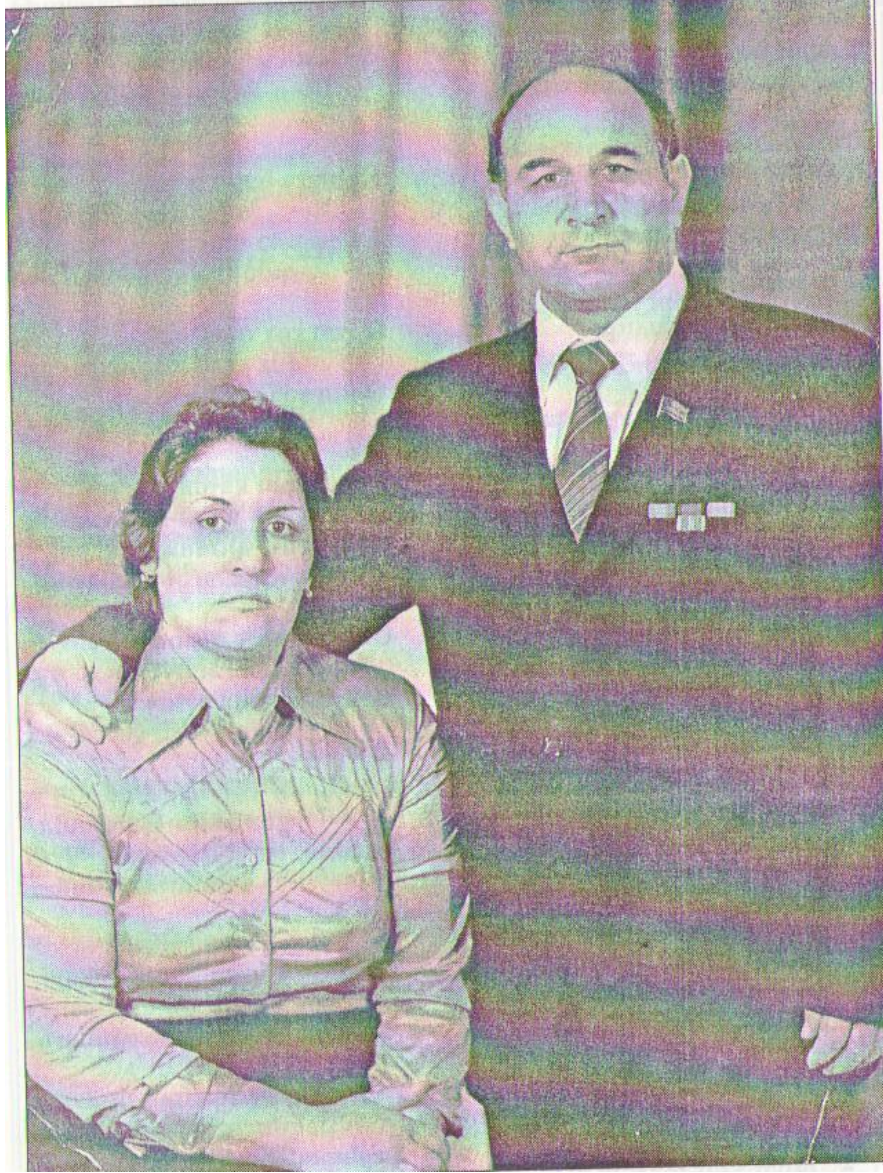
Həm çətin, həm şərəfli İnqilabın yolları,
Dövrəsinə yığmışdı fədakar oğulları.

Dünyanın qüdrətini duyurdu qollarında,
Ucalmaq istəyirdi ömür-gün yollarında.

Çətinliyi sevənə asan iş qəhət oldu.
"Kənddə sədr işləmək", belə məsləhət oldu.

Sədrliyə keçəndə boran idi, qış idi.
Oğru, quldur əlində var-yox talanmış idi.

Pisləşmişdi güzəran, dolanacaq ağırdı,
Adamların üzündən ümitsizlik yağırdı.



İnqilab Nadirli həyat yoldaşı Şəfiqə xanım ilə

1983-cü il

Mal-qara fermasında nə yem vardı, nə ələf.
Heydən düşən heyvanlar bir-bir olurdu tələf...

Ağlayan tapılmışdı kənd əhlinin gününə,
Çətinlik az vaxtdaca qoyuldu öz yönünə...

Komsomolun bu nəsli bir qəribə nəsildi,
Aradan çox keçməmiş əyri yollar kəsildi.

Qarşıda duran işlər çox çətin, ağır işdi.
Onların icrasına hamı qəlbdən girişdi.

Qəribə görünsə də, demirəm ki, yanıldı,
Qışdan sağ çıxsın deyə danalar paylanıldı.

Qohum, qonşu, dost, tanış çatdı onun dadına.
Bu da bir ehtiramdı İnqilabın adına.

Bələd idi kəndinin torpağına, daşına,
Camaatı İnqilab yığa bildi başına.

Əkin, biçin, nə varsa görüldü öz vaxtında,
Dedilər, bir uğur var İnqilabın baxtında.

Adamlar dilbir olub, işlədi saat kimi,
Vallah, yoxdur camaat belə camaat kimi!..

Hər bir yerdə intizam, bütün işlər rəvandı.
Hamı öyünürdü ki, ağsaqqalı cavandı!..

Ölən ruhlar "təbibin" əllərində dirildi,
Tarlalarda bolluca pambıq yetişdirildi.

Tale çəkdi sınağa onu darda, çətində,
İnqilab o zamandan hamının diqqətində.

Bir təzə söhbət üçün oxu qoydum kamana,
Mən yenidən qayıdıb dönürəm o zamana.

"Ağ qızılı" yığmağa hazırlaşırdı hər kənd...
O vaxt qayda beləydi - bağlanırdı bərə, bənd.

İşə soyuq yanaşan hər bir zaman cəzadə,
Kol üstündə qalmasın gərək bircə qoza da..

Təzə hakimiyyətə gəlmişdi Heydər ata.
Ürəkdən istəyirdi baş çəksin camaata!

Bünövrə möhkəm olur səbr ilə hörüləndə,
İş aynaya çevrilir göz ilə görüləndə.

İntizarda qalmışdı neçə mahalın gözü.
Tarlalara gələcək Heydər atanın özü.

Taleyə bax, ilk dəfə Hüsülüyə gəlibdir,

O zamandan İnqilab tanınıb, yüksəlibdir.

Məmləkəti görməyə çıxmışdı Heydər ata.
Tarlaları gəzirdi qan-tərə bata-bata.

O, tez-tez görünürdü, adamlar arasında.
Gəzdiyini tapırdı onların sırasında.

İnqilaba əl verib mehribanca görüşdü.
Məhsulu artırmaqdan söhbət düşdü, söz düşdü.

Sorğu-suallar oldu necə gözəl, maraqlı.
Əşitməzdin gəzsəydin min il əliçıraqlı.

Gözləri götürmürdü çox nadanın, paxılın,
Sortu dəyişəcəkdi bu payızdan taxılın.

Pambığın yığımında güvənirdi maşına.
Həmin sözlər gəlmişdi rəhbərin də xoşuna.

Onun doğru, məntiqli sözlərinə inandı
Ağlı başında olan təşəbbüskar cavandı.

Heydər ata həmişə inanır insanlara,
Onları tanımaqçün yaxın gedir onlara.

Mənalı suallardan İnqilab gəldi vəcdə.
Elə zaman olacaq ona edəcək səcdə.

Yayda yaz yeli əsdi bu kəndin üzərindən.
İşgüzar İnqilab da qaçmadı nəzərindən.

Rəhbərin baxışı da fikir deyir, söz deyir.
Dünyada deyilməyən sözləri də göz deyir.

O mehriban baxışlar sanki min il tanışdı,
İnqilab bu barədə qəlbində hey danışdı.

Gecə düşdü, qəmər də üfüqlərdə batmadı.
İnqilab da sevincdən sübhə kimi yatmadı.

Tarladakı ilk görüş ömrü boyu yadında,
Bu görüş dönüş oldu onun etiqadında.

İncitsə də, əzsə də, min cür ağır iş onu,
Düz yollara çıxardı bu xoşbəxt görüş onu.

Arzusuz qalan ürək boşdu, təkdi, virandı,
Qurmaq, tikmək hissi də varlığında yarandı.

Torpağa məhəbbəti artdı, çoxaldı qat-qat,
Gördüyü işlərindən hər ay verdi hesabat.

Adi tapşırıq deyil, mənası vardı dərin,
Nə sirr vardısı burda tələbiydi rəhbərin.

Belə diqqət heç zaman, heç yerdə görünməmiş.
İnsanı yaxşı-yaxşı öyrənməkdə bu da iş!..

Qəlbində xoş diləklər pıçıldadı ahəstə,
Həmişə hiss elədi onu başının üstdə.

Hər kəlməsi necə də əziz, mənalı, dərin.
Müqəddəs bir and oldu hər çağırışı Heydərin.

Şərəfini artırdı dəyanətli olması,
Heydər kimi ataya sədaqətli olması.

Axıradək bir oldu əhdində, ilqarında.
Əzizlədi, süslədi ürəyinin varında.

Ustadından öyrənib yaratmağı, qurmağı,
Qasırgalar önündə kişi kimi durmağı...

Orada güllər açdı - hara qoysa əlini
Pambıq ilə taxılın yaxşı tapdı dilini.

İlk raport verdiyi də Heydər Əliyev oldu.
Elə fərəhləndi ki, - gözləri yaşla doldu.

Tale onu göylərdən bu millətə yetirdi.
İnqilab hər görüşdə bir universitet bitirdi.

Onda insan dinləmək mədəniyyəti vardı.
Bu, hər kəsin qəlbini açmaq üçün açardı.

Sadə rəftarında da bir böyüklük görürdü.

Ona məhəbbətini kərpic-kərpic hörürdü.

Bir möcüzə kimiydi sevinməyi, dolmağı.
Bəxtiyarlıq sayırdı ona bənzər olmağı.

Demək, nəşə baş verib, - tökən zaman hirsini,
Ondan da götürürdü mənəviyyat dərslərini.

İdarə etmək dərsləri onun əsas dərsləridir.
Bu dərslər onun gələcək nəsillərə irsidir.

Bu Vətən torpağını qarış-qarış axtar, gəz,
Onun yoluyla gedən heç bir zaman büdrəməz.

Çalışdığı rayonda **ikinci katib oldu***.
Təcrübəsi çoxaldı, bir az da yaşa doldu.

Pambıq, taxıl qayğısı gündəlik qayğısıydı.
Bir işin ləngiməsi dərsləri, qəmi, yasıydı.

Adamlara hörməti, dərin ülfəti vardı.
Dünyaya göz açandan bu inamla yaşardı.

Gah girərdi sinifə, gah gəzərdi məktəbi.
Unutmurdu bir an da keçmişdəki mətləbi.

Gedə bilməz bu millət, - deyirdi uzaqlara.
Hər b elmini dərindən öyrədin uşaqlara.

İşi elə çətindi, hər günü qələbəlik.
Bir azdan Moskvada başlandı tələbəlik.

Çox şeydən bixəbərdi doğulan gündən bəri,
İnqilaba dərslər dedi Kremlin rəhbərləri.

Burda dərin alimlər oxuyur mühazirə,
İnqilab başqalaşır dəyişir birdən-birə.

Min yol saf-çürük edir nə qədər əhvalatı,

* Ağcabədi rayon partiya komitəsinin II katibi nəzərdə tutulur.

Açır onun gözünü Moskvanın həyatı.

Bu adi məktəb deyil, bir də xatırladıram.
Əliyevə qəlbində duydu dərin ehtiram.

Tələbəni o seçir, cəmi dörd-beş nəfəri,
Gələcəkdə hərəsi bir rayonun rəhbəri.

Bunun üçün nə qədər çalışanlar var idi.
Seçilib üzə çıxan necə bəxtiyar idi.

Böyük duyğular, hisslər hopur ürəyə, cana,
Yeni bir insan kimi dönür Azərbaycana!..

TİTAN ZAVODU

Sanki bizim İnqilab zövq alır əziyyətdən.
Çox asan çıxı bilir ən çətin vəziyyətdən.

Yetmiş altının yayı... tarixə döndü o il.
Kəlbəcərdə o ili unutmaq mümkün deyil.

Başçılar bir-birini tez-tez əvəz edirdi.
Bir iş görmək yerinə min cürə vəz edirdi.

Çörək üçün gedirdi boş vədlərdən doyanlar.
Utanmırdı xalqını yaman günə qoyanlar.

Nə tənəni sevmirəm, nə sərkini sevmirəm.
Ürəkləri çürüdən yersiz kini sevmirəm.

Kiçik bir qayğı görsə Vətənin gülü solmaz.
Yurda yanan insanlar hər vaxt, hər yerdə olmaz.

Elə əsrimizin də budur böyük nöqsanı.
Yaşamağa haqqı yox yaşatmayan insanın!

Sərvətli bir bölgədə gün-güzəran ağırdı.
Adamların üzündən qayğı-qəhər yağırdı.

Mən bunu söyləmişəm sözümlün əzəlində;
İnsanın səadəti insanın öz əlində.

Heç demə oğul var ki, "papaq altda" yatıbdır.
İndi də növbə bizim İnkilaba çatıbdır.

Nəfəs alır Kəlbəcər qatı duman içində.
Kimi ümid içində, kimi güman içində.

Qınamıram müqəddəs yurdunu tərk edəni.
Çox sevirəm çətində qəlbini bərk edəni.

Səriştəsiz başçılar ürəklərə kin salır.
Çörək ki var, adamı eldən didərgin salır.

...Demirəm ki, İnkilab başqa torpağa düşüb.
Tale elə gətirib arandan dağa düşüb.

Dağlar çəkib sınağa, sal qayalar sal durub.
Yaratmaq əzmi onu zirvələrə qaldırıb.

Qorxusundan külək də başı üstədən əsməyib.
Heç bir qüvvə həyatda yollarını kəsməyib...

Kəlbəcərin üstündən bu gün günəş yol edib.
Ürəyinin odunu əvvəlkindən bol edib.

... Birinci iş günüdür, İnkilab kabinetdə.
Kollektivi yanına yığıb bütün heyətdə.

Hər adama söz verir, özü hərdən danışır,
Qarşıda duran yeni tələblərdən danışır.

...Nə qəza baş veribsə, axın-axın gələn var.
Sakitləşmək bilməyir səsini ucaldanlar.

Kökünə varsan əgər mübahisə dərinə.
Zavod bir nazirliyin, fəhlə Kəlbəcərində.

İnsanların hüququ, haqqı basılıb qəfil.
Zavodun qapısından qıfıl asılıb qəfil...

Nə qədər ki, fəhlə var qalıb işsiz, avara.
İş yeri tapmaq üçün indi getsinlər hara?!

Körpə uşaq nə bilir iş nədir, zavod nədir?!
Uşağa çörək lazım, qalanlar əfsanədir.

İşgüzar insanların işi düşüb düşünə.
Niyə zavodun ləğvi qalıb elə bu günə?!

Bu işsiz insanlara iş tapmaq olar çətin
Atışlarmaz yolu var arabir bu millətin...

Fəhlələr bir-bir tökür ürəyinin odunu.
Axı kimdir bağlayan bu civə zavodunu?!

İclasdaca bu xəbər təzə başçıya çatdı.
Əvvəl anlamadı ki, nə olan əhvalatdı.

Bəlkə burda xəyanət, ya başqa bir qurğu var!..
Yaxud bir bədniyyətin gizlicə buyruğu var.

Zavodun bağlanması min səsə, ünə düşüb.
Dedilər, təsadüfən o, gələn günə düşüb.

Başçı bir-bir dinlədi fikrini fəhlələrin.
Heç demə şikayətin kökü dərin.

Uça bilən bu zavod gizli bir kəmənd imiş.
Yerin altdan çəkilən yollar himə bənd imiş.

Zavoda polad üzlü şalban dirəklər gərək.
Vəsaiti tap gərək, şalbanları tap gərək...

İşsiz qalan fəhləni bilmirsən nə sayıblar.
Bir cümləlik əmrlə zavodu bağlayıblar.

Fəhlələrə son söz də deyilib ötkəm, qəti:
“Kəlbəcərin qalmayıb heç bir səlahiyyəti”.

İnqilabın ağına gəlməyən qərribə iş...
Burda kara yetməzdi bir qərar, bir göstəriş!..

Necə deyim, qəlbində qar oldu, boran oldu.
Fəhlənin həyatından yaman nigaran oldu.

Gözlənmədən düşmüşdü bir alova, bir oda.

Vaxtını itirmədən yollandı düz zavoda.

Zavod nəhəng bir zavod - hər cürə dəzgahları.
Direktorun işində çox olub günahları.

İnandı ki, fəhlələr düşüb nahaq bir oda.
Daşkəsənin olsa da, sahib çıxdı zavoda.

Bir çarə tapmaq üçün dərin xəyala getdi.
Yeni yollar aradı, yenə götür-qoy etdi!..

"Civə zavodu indi çəkilməz, ağır yüküdü.
Titan zavodu tikmək imkanları böyükdü".

Bu arzunu qocaman fəhlənin özü dedi.
İnqilab da düşünüb son fikri, sözü dedi:

“Burda xəzinələr var açılmayıbdır qatı.
Kəlbəcərdə hədsizdi xammalın ehtiyatı...”

Moskva dostlarını tez gətirdi yadına.
Çatsa Denisov çatar İnqilabın dadına.

Elə işlər görüb ki, gəlir hər yerdən səsi.
Tümen vilayətində böyükdür vəzifəsi.

Əsas çıxış yolları burda tapıldı, bəli!
Denisovun yanına bir nəfər göndərməli.

Belə çətin zamanda dura bilməzdi gendə.
Ən möhkəm şalban-dirək hazırlanır Tüməndə.

Bacarıqlı bir cavan Tümenə yola düşdü.
Denisovun özüylə kabinetdə görüşdü.

Denisovun görüşdən qəlbi sevinclə doldu.
İnqilaba – dostuna çox böyük kömək oldu.

Dost körpüsündən keçən dünyada bəxtəvərdir.
Dost əliylə sağaltmaq olar çarəsiz dərdir.

Tüməndən gəlib çıxdı karvan-karvan şalbanlar,
Tavan uçmasın deyərək olacaq onlar...

Hərçənddir bu söhbətim yerli, yersiz uzandı.
Əziyyət çəksələr də, fəhlələr də qazandı.

Kəlbəcər gözləriylə alovu, odu gördü.
Civənin əvəzinə titan zavodu gördü.

Ürəyində qalmadı fəhlənin qəmi, dərdi.
İlk uğur İnqilaba şərəf, şöhrət gətirdi.

Ətalət üzərində döndü iti qılınca,
Yeni müjdələr gəldi bir-birinin dalınca.

Başsız axıb gedən su can dərmanıydı, nurdu.
"İsti su" şüşə qaba əllə doldurulurdu.

Aradan çox keçməmiş gətirilən avtomat
Yorulmaz "əlləriylə" hamını qoymuşdu mat...

Mürəzi döyən dağ, dərə bu qəflətdən ayıldı.
"İsti su"yun soracağı ölkələrə yayıldı.

Kim ki, görürdü onun ləzzətini, dadını.
Qəlbinə nəqş edirdi Kəlbəcərin adını.

Elin qəlbincə oldu ət, süd kombinatları.
Tezliklə gəldi başa qır, çörək zavodları.

Geriliyin yükünü üzərindən tez atdı,
Kəlbəcərin intibah dövrü, zamanı çatdı!.

KƏLBƏCƏR ƏFSANƏSİ

Bir zaman Kəlbəcərin dərdləri çox ağırdı.
Bu dağlar diyarından min ehtiyac baxırdı.

Böyük ruh düşkünlüyü var idi camaatda,
Qabaqda getməyirdi bircə təsərrüfat da.

Arana qaçmaq idi adamların əlacı,
Una, taxıla vardı hamının ehtiyacı.

Aldadanlar var idi sadələvh camaatı,

Guya baş tutan deyil burda kolxoz həyatı.

Erməninin əlaltdan yalanı hazırlamr,
"Kəlbəcəri köçürmək" planı hazırlanır.

Bu böyük həqiqəti yadda saxlayaq gərək:
Boş vəd deyil, insana çörək gərəkdi, çörək!

Kim çörəksiz qoyubdu bu çörəkli mahalı?!
Çoxu dərindən duyub, dərk etmirdi bu halı.

Göylərimi köçmüşdü əkin, biçin adamı?!
Yoxsa gələn yox idi, bu yerdə imdadamı?!

Millətin dərdi idi Kəlbəcərin bu dərdi,
Düşmən uca qalanı axı yıxa bilərdi!..

Bu xəyanət gizlicə görsə də öz işini,
Heç kim üzə vurmurdu yurd-yuva təşvişini.

Heydər ata dərindən duymuşdu xəyanəti.
Ürəyində tutduğu mövqe qətiydi, qəti!

Tək-tək adamları yox, layihəni rədd edir,
Kəlbəcəri qəlbində Vətənə sərhəd edir.

Bu "toxunan" naxışın ilməsi böhtan, şərdi.
İrəvan Qarabağla gizlincə "birləşərdi".

Torpağını qorumaq əsl hünərdir, hünər.
Kəlbəcərə gərəkdi sözü ötkəm bir rəhbər.

Elə rəhbər ki, onun hər sözü daşdan keçsin.
Məğrur dağ adamları uğrunda başdan keçsin.

İnqilab da qayıdıb partiya məktəbindən.
Qaçmaq çox müşkül işdi o zamanın dəbindən.

Təzə iş gedənin söz deməyə nə həddi?!
Götür-qoy edilibsə, deməli, məsləhətədi.

İnsan qayğı axtarır, torpaq imdad umanda, -
Kəlbəcərə gəldi o, belə ağır zamanda.

İşlər pərən-pərəndi, hardan başlasın, necə?!
Çox götür-qoy elədi ürəyində gizlicə.

Yaxın-uzaq kəndlərə bircə-bircə çəkdi baş,
Eşitdiyi sözlərdən keçirdi təşviş, təlaş.

Dünya görmüş qocalar yığışdılar başına,
Ağsaqqal məsləhəti çox gəlirdi xoşuna.

Əsas mətləb burdadır: camaatın arzusu!
Camaatın arzusu - bu həyatın arzusu.

Elin ürək sözləri səsləndi aram-aram.
Hazırlandı məntiqli, məzmunlu bir proqram.

Qoca, cavan görürdü yüksəliş yollarını.
Hamı işə girişdi çırmayıb qollarını.

Çox ürəkdən sevindi, razı qaldı camaat.
Əmək haqqı yönündə aparıldı islahat.

Siz elə zənn etməyin əmək elə əməkdi,
Adicə yenilik yox, bu, inqilab deməkdi.

Bu islahat hər kəsdə işə maraq oyatdı.
Əkinçi də, maldar da şirin arzuya çatdı.

Əməyinin bəhrəsi əməkçiyə çatanda
Bu axına qoşuldu tənbəllikdən yatan da...

Görüləcək işlərin yox hesabı, yox sanı.
Çətinliyin çəpəri qorxutmurdu insanı.

Tütün bitməz, deyirdi çoxları Kəlbəcərdə.
Kabinet alimləri səhv etmişdi bu yerdə.

İnqilab dərk etdi ki, tütün sərvət deməkdi.
Kəlbəcər torpağında tütün əkmək görəkdi.

Ona tərəfdar olan, inanan da çox idi.
Tütünün öz dilini bilənlərsə yox idi.



*Yeni Kəlbəcər şəhərinin bünövrəsi qoyulur.
1985-ci il*

Səs verənlər qoşuldu İnqilabın səsinə,
Alimlər dəvət aldı tütün əkilməsinə.

İş o qədər, kabinet çoxdan çıxmışdı yaddan.
Hər gün keçir İnqilab hər cür alovdan, oddan.

Gah fermada görünür, gah tütünə çəkir baş.
Dirçəlir "ölü" torpaq, dirçəlir yavaş-yavaş.

Vaxt yetişdi İnqilab insanları yaşatdı,
Çörək dərdi çəkənlər çörək dərdini atdı.

Hamı bir nəfər kimi dərk etdi ki, dərindən,
Hər ehtiyac ödənər zəhmətin bəhərindən.

İnqilabın hər sözü, çağırışı zəfər oldu.
Bunu görən bədxahın qisməti zəhər oldu.

Kəlbəcərdə tütünə, fermaya bağlı olub.
Əl atdığı işlərdə özünün ağılı olub.

Həmişə el içindən gəlib səsi, sorağı.

Çox kəndliyə öyrədib mərəndini, orağı...

Başçıya sonsuz inam! Gör necə də gözəldir.
Kəndli torpaq gətirib əkin yeri düzəldir.

Qabaqcadan bilir ki, bol məhsulu olacaq,
Kəndlinin bom-boş qalmış ambarları dolacaq!

Bu inamı İnqilab ürəklərdə yaratdı,
Tüfeyli də dəyişib bel-külüngə əl atdı.

Dəyişdi mal-qaranı çöllərə səsləyən də,
Döndü qoyun, quzunu, buzovu bəsləyən də!

Halal qazanc yolunu neçə yerə yozanlar,
Qələmi yerə qoydu yalan, böhtan yazanlar.

Əllərindən iş gələn gün batınca əlləşdi,
Əməyi insanlara sevdiren heykəlləşdi.

Qüdrət gərək uyuyan xatirəni oyada,
O şərəfli işlərin hansını salım yada?!

Zülmətdə mürgüləyən kəndlərə işıq verib.
Mərmər saraylar tikib, yurda yaraşlıq verib.

Şərid kimi uzanıb burulur dağ yolları,
Səfalı yaylaqlara şaxələnilib qolları.

Günlər ömürdən keçdi, illər ayların üstdən.
Daş körpülər boylandı dəli çayların üstdən.

İnqilab yaşayırdı arzuya çata-çata,
Alimlər də axışib gəldilər kəşfiyyata.

Bulaqların başında saz səsi, nəğmə səsi,
Kəlbəcərdə quruldu şairlərin məclisi.

Sınıq Kilsə kəndindən Çaykəndə çatanadək
Yeni yollar çəkildi Vətən üçün bir örnək.

Bir günü ləngitmədən su çəkildi sərəsər.
Qara Arxacın üstdən Zəyliyə, Zara qədər.

Elin də, elatın da ömrü çıxdı qaradan,
Əzəldən uca tutub yaradanı Yaradan.

İnqilab kəndə gəlib qışın oğlan çağında,
Xoşbəxt sayıb özünü dağların qucağında.

Dağ kəndinə qan-tərə bata-bata gəlibdir,
Görüşünə sevinclə ana-ata gəlibdir.

Milyon dəfə baş çəkib həm əkin, həm biçinə,
Kənardan baxmayıbdır, girib xalqın içinə.

Ucqardakı fermaya hər gün üzünü tutub.
Kənd əzəlki kənd deyil, o da özünü tutub.

O dağları süzəndə vüqarı dağ olubdur,
Üzü elin içində hər zaman ağ olubdur.

Camaat hər sözünə səs verib inanıbdır,
Ağsaqqallar da onu ağsaqqalı sanıbdır

Xalq uca bir dağ kimi görünübdür gözünə,
Güvəncini, gücünü qaytarıbdır özünə.

KƏLBƏCƏR QIZILI YAD ƏLLƏRDƏ

Heyif, Ala göllərin vəsfinə vaxt çatmadı.
Narahat duyğular da heç məni oyatmadı!..

Təbiət Kəlbəcərin hər şeyini bol verib.
Gül-çiçəkdən çəkilən qaymaq verib, bal verib.

Hələ çiy yemək olar əmliyinin ətini.
Bəzən dərk eləməyir insan səadətini...

Torpaqdan nə istəsən ala bilərsən onu.
Bunu mən uydurmuram - təbiətin qanunu.

Yada salır qayalar canlı heykəli, büstü.
Tükənməz bir xəzinə dağların altı, üstü...

Daşlar daş-qaş timsallı, dərə mərmər, dağ mərmər.

Sahibini gözləyir qara mərmər, ağ mərmər.

Torpağın özü qədər bu dağların yaşı var.
Bir-birindən seçilən otuz min cür daşı var.

Təkcə məşhur deyildir boranı Kəlbəcərin.
Dağlar qoynunda boldur uranı Kəlbəcərin.

Həmişə bu sözləri deyən ürəkdir, ürək:
Belə varlı torpaqda yoxsul olmasın gərək.

Söyüdlü yaylaqları dağ başında tac kimi.
Hüsnünə boylanmışam gözü-könlü ac kimi.

Göy yamacda ağ sürü - göydən düşən ağ tala.
Qartalların səmindən qəlbim dönüb qartala.

Söyüdlü dağ heç zaman qürurunu əyməyib.
Zirvələr var hələ də insan əli dəyməyib.

Elə səxavətlidir əsirgəməz varını.
Yaya qədər saxlayar quzeylər öz qarını.

Yaz ki, oldu, dərələr gəlin kimi gözəldir.
Lalə, bənövşə, nərgiz sərgisini düzəldir.

Bir bulağın gözüne bir yol əl vurmaq olar.
Günəş batana qədər məclislər qurmaq olar.

Sürüləri qaytarar tütək səsi çobanın.
Burda örüş yeri var Bərdənin, Beyləqanın...

İmişlinin, Yevlağın, Ağdamın yeri bəlli,
Kəlbəcər yaylaqları bir ölkəyə təsəlli.

Söyüdlü çay min ildir nəgmə deyir dağlara.
Yayda el-oba köçür bu sərin yaylaqlara.

Nə qədər düşsəm də mən "söyüdlərin" izinə.
Nə düzdə, nə də dağda rast gəlmədim özünə.

Min bir heyvət içində hey baxıram onlara.
Görən, bu "söyüd" hardan köçübdür ünvanlara?!

Sarı yerin gülləri, otları düz dizəcəm.
Bir güney yamacında çiçək saydım yüzəcəm.

Çoban hərdən qarışır ot-ələfin işinə.
"Qızıl qalpaq" salıb ot qoyunların dişinə.

Bu söz nə bir qərara, nə bir kağıza düşüb.
Nə yaxşı ki, mahalda dilə, ağıza düşüb.

Günəşin nuru qalıb dağların qayasında.
Qızıl cövhəri vardır torpağın mayasında.

Gün altında bərq vurur Zod qızıl mədənləri.
Min heyvətə gətirir boylanıb gedənləri.

Yer altdan çıxarılmır, üstü açıqdır daşın.
Gecə-gündüz sürətlə daşınır maşın-maşın!..

Səhər-axşam daşınır bir oğurluq mal kimi.
Öz sahibi kənardan durub baxır lal kimi.

Dağ altından çəkilən tunellər də işində,
Dəzgahlar daş-filizi gətirir öz dişində.

Qədim zamandan bəri bu yaylaqlar bizimdir.
Qızılları daşınan bu torpaqlar bizimdir.

Belə keçsə ömür-gün bu ömür çox ucuzdur.
Sərvəti geri almaq müqəddəs borcumuzdur.

Onu geri almasaq qəbirdə yerimiz yox!..
Zənn edilsin ölmüşük, bir nəfər dirimiz yox!

Nəsillərə qoy qalsın bu sözlərim yazılı!
Geriyə almalıyıq Zoddan çıxan qızılı.

Müqəddəs iş qoyulsa əgər sabah-sabaha...
Bu torpaqda yaşamaq haqqımız yoxdur daha!..

İyirmi ildən çoxdur bu mədən işə düşüb.
Nə bir kəlmə yazıblar, nə dilə-dişə düşüb.

Hər il beş tondan artıq qızılıımız yox olur.

Bəlkə hesab düz deyil, bəlkə daha çox olur.

Bu azdır - parça-parça doğrasalar da mən.
Sərvətimi talayıb, talan edib erməni.

Arpaçay qənşərində gördüm bir zavod da mən,
Qızıl külçəsi deyil, bişirildim odda mən.

Ta nəyini gizlədək, nə gələn var, nə gedən.
Bir eyninə alan yox, bizimkidir bu mədən.

Onu görən olsa da, dərhal aradan çıxıb.
Min hektardan da çox örüş sıradan çıxıb.

Bəs gözü hara baxıb bu bölgə rəhbərinin.
Fərasəti, qeyrəti olmayıbdır birinin.

Var-yoxum talanırsa millətimə ar deyil?!
Mərkəzdəki bəs bundan niyə xəbərdar deyil?!

Bəd xəbər kimi çatdı bu xəbər İnkilaba.
Qəlbinin ağrıları gəlməyirdi hesaba.

Bircə anda İnkilab gör nə qədər dəyişdi.
Kabinetdə oturmaq çox çətin, müşkül işdi.

Elə həmin gün getdi Söyüdlü yaylağma.
İnana bilməyirdi zəngin qızıl dağına.

Ara vermir tunellər, ara vermir "KAMAZ"lar.
Aparır sərvətimi erməni yaramazlar.

Bu mənzərə ox olub ürəyini oyurdu.
Ermənilər də ona kənardan göz qoyurdu.

Qızılımla varlanıb, özümə yağı olub.
Düşmənin bu fitnəsi qəlbimin dağı olub.

Çirkin əməllərindən xəcalət çəkmir onlar,
Üstəlik ünvanıma atır qara böhtanlar.

Hara baxsan sürüdü, hara baxsan örüşdü.
İnkilab yaylaqdakı çobanlarla görüşdü.

Buldozerlər yaylağın komasını yıxıbdır.
Gör nə qədər örüşlər örüşlükdən çıxıbdır.

İllər boyu mədənə baxılıbdır biganə.
Varlığından sarsılan İnqilabdır yeganə.

Erməni çox sayıqdı - götürərdi izini.
Odur ki, ehtiyatla öyrəndi ərazini.

Ələk-vələk elədi nə qədər xəritəni.
Belə böyük işdə də səhv etmək olar yəni?!

Təkbaşına bu işi görməyə gücü çatmaz.
İlan vuran yatsa da, İnqilab daha yatmaz.

Millətim düşə bilər bundan betər xətaya.
Təcili çatdırmalı əziz Heydər ataya!!!

İNAMIMIZ BÖYÜK OLUB SABAHA

Bir xoşbəxlik quşu var, qonub Azərbaycana!..
Tikinti də, mədən də, çöl də gəlibdir cana.

Hakimiyyət başına keçibdir Heydər ata.
Bu gəliş gözəl ovqat gətiribdir həyata.

Yol salıb, çığır açmaq necə çətindi, çətin.
Dirəkləri kökündən sınıbdır ətalətin.

Çox borana düşmüşdüm, qızıb bədənim, canım.
Tikinti meydanına dönüb Azərbaycanım.

Üzləşsə də nə qədər şaxta ilə, qar ilə,
Vətən gedir sabaha iri addımlar ilə.

Söz, dil pəhləvanları elə bil lal olubdur.
Tutduğu vəzifədə hamı fəal olubdur.

Qaranlıq gecələrin sabahları işıqdır.
Yeni-yeni zəfərlər Vətənə yaraşıqdır.

Rüşvətxoru, xaini qoymaz qalsın cəzasız.

Qanunlar şah olanda ömür keçər qəzasız.

Gün kimi aydın olub bu, xalqa, camaata,
Vəzifəyə bir şöhrət gətirdi Heydər ata.

İllətimiz ağırdı illətlər arasında.
Görünmürdü imzamız millətlər arasında.

Hər il güllə, çiçəklə gələn yazı da gördük.
İmzaların içində imzamızı da gördük.

Göylərimdən silindi çox dumanlar, çox sislər.
Köçdü Azərbaycana ən mötəbər məclislər.

Qəlbini axtarışda, odda, təlaşda gördüm.
Heydər atanı hər vaxt ucada, başda gördüm.

Bunu necə gizlədim - son qoyub çox zillətə.
Şan-şöhrət gətiribdir o, hər yerdə millətə.

Mümkün olmayan işi çarpışıb mümkün edər.
Xalqının, millətinin arzusunu çin edər.

Arzusu gələcəkdə, xəyalı keçmişdədir.
Haçan axtarsan onu hər vaxt əli işdədir.

Uzaqgörənlik oldu çox əməli, çox işi.
Zəkasının nuruyla qazandı pərəstişi.

Gecə-gündüz çalışdı böyük əməllər üstdə.
Fabrik, zavodlar tikdi möhkəm təməllər üstdə.

Hər işində inadkar, hər sözündə qətidir.
Canımızı qızdıran onun hərarətidir.

Millətə məhəbbəti ürəyində, qanında.
Şəhərin də, kəndin də qayğıları canında.

Kimi qəbul eyləsə söz-söhbəti dərinə.
İndi də danışmağa növbə Kəlbəcərində.

İnqilabı görəntək gözləri gülümsədi.
Bir az danışan kimi bildi ki, mətləb nədi...

Bir yer ola bilməzdi boş vədə, boş yalana.
Gün-güzəran qayğısı çəkildi ön plana.

Yeni-yeni arzular, bənzərsiz islahatlar...
Heydər ata da çıxdı İnkilaba tərəfdar.

Söyüdlü mədənindən elə ki, düşdü söhbət,
Birdən Heydər atanı dəhşət bürüdü, dəhşət!..

Sevinci yoxa çıxdı dodağının, gözünün.
Başqa şəkildə düşdü cizgiləri üzünün.

Neçə dəfə bu sözlər təkrarlandı dilində:
"Azərbaycan qızılı erməninin əlində!

Budur gizli yolları vətənə xəyanətin.
Üstü indiyə kimi örtülüb cinayətin!

Zənn edirəm burada kimlərinsə var əli!..
Çox götür-qoy elədim, belədir, bəli, bəli!.."

Bu nəqşənin əsası çoxdan qoyulub, şəksiz.
Bu böyüklükdə işi etmək olmaz köməksiz...

İyirmi ildən çoxdur qonşumuz qərəzində.
Etiraz da olmayıb bu illərin ərzində.

Oldu necə pərişan, qaldı necə nigaran.
Rəhbəri məhz bu idi hövsələdən çıxaran.

"Vətən oğlu" söyləyir belələri adına.
Bir dəfə də Vətəni gətirməyir yadına!

Heç xəyala gəlməyən qərribə hallar oldu.
Bu barədə nə qədər sorğu-suallar oldu.

Heydər ata özü də bu işə qalmışdı mat:
- Bu barədə bir kəsə vermisizmi məlumat?!

- Baş nazirlə bir dəfə olubdur söhbətimiz...
- Yoldaş Nadirov! - dedi, azacıq səbr edin siz!..

Qaldıraraq dəstəyi baş nazirlə danışdı.

Aldığı cavablardan hirsini həddini aşdı.

Heç demə bu barədə nə fikir, nə qərar var.
Biganədir bu boyda "siqnalı" unudanlar.

Axı hökumət özü bu işlərə cavabdeh.
Tədbir görmədiyindən sədr olundu tənbeh!..

Ötəri göz gəzdirdi divardakı saata.
Təcili yığışmağa tapşırıq verdi Ata!..

Divarda xəritənin o, sezərək birini:
- Mənə göstərin – dedi, o mədənin yerini.

Xəritədə nöqtə də İnqilaba tanışdı.
Xəritə üzərində əhatəli danışdı...

Heydər ata düşündü söz düşəndə zavoddan.
"Oqonyok"dakı xəbər heç zaman çıxmaz yaddan!..

Mədənlərə dəmir yol çəkdirirdi erməni.
O vaxtlar bu dərinədən düşündürürdü mənə.

Erməninin nəyinə görə o dəmir yolu.
Sərvətimi çəkəcək, demə, onun bir qolu.

"O yolların sirrini mən indi düşdüm başa".
Xəyanət törədirmiş, demə, "qardaş qardaşa"!

...Bircə səs çıxmıyır xalqın "rəhbərlərindən".
Axı günahları var - dərk eləsək dərinədən.

Özümüzü nə qədər aldadırıq hələ biz.
Nəzarətsiz qalıbdır, demək, sərhədlərimiz.

Yarıtmaq insanların arxasınca deyindi.
Düşünülmüş, ağıllı tədbir gərəkdi indi.

Torpağına məhəbbət qaynayır qanında.
Axıradək oturdu İnqilabı yanında.

Adi deyil, bu söhbət gedir milli sərvətdən.
Erməni qonşumuzun etdiyi xəyanətdən.

İşlər belə gedərsə, bu məmləkət soyular.
Vətənin qızıl qat yad əllərlə oyular.

Qoruya bilmiriksə biz milli sərvətləri
Allah özü çox görər xalqa o nemətləri.

Üstümüzə böyük yox, uşaq da daş qaldırar.
Ruhu oyaq babalar məzardan baş qaldırar...

...İnqilab o günləri çıxarmayıb yadından.
Komissiya yarandı hökumətin adından.

İnqilaba verildi xüsusi tapşırıqlar.
Onların hər birinin ayrıca mənası var.

Komissiya üzvətək çox şeylər etməlidir.
Rayon rəhbəri kimi dərinə getməlidir.

Bircə günün ərzində xəbər ünvana çatdı.
Ermənistan tərəf də komissiya yaratdı.



*Heydər Əliyev cənablarının Milli Qvardiyada qarşılanması.
28 may 1998-ci il*

Söyüdlü mədənində maraqlı işlər oldu.
Haqqı üzə çıxaran yeni görüşlər oldu.

Yenə nöqtə qoyulmur, söz-söhbət uzanırdı.
Xəritə yoxluğundan erməni qazanırdı.

Davam edir axtarış gör nə zamandan bəri.

Arxivlərdən qeyb olub dövlət xəritələri...

Nə edək, inanmışıq, qonşunun dili yağlı.
Neçə qərar "itibdir", taleyimizlə bağlı.

Ermənilər onları oğurlayıb, yox edib.
Sonralar bəlli oldu, indikindən çox edib.

Moskva, Leninqrad çox cavabı verirdi.
Təkcə bu xəritəyə "yox" cavabı verirdi.

Görünür, əzəl gündən sayıqlıq yoxdu bizdə.
Ələk-vələk edilib doğma arxivimiz də.

Komissiya çarəsiz, daha gəlmişdi cana.
Ümid qalmışdı yalnız qonşumuz Gürcüstana.

Qəribədir, burda da erməninin əli var.
Əvvəlcədən hər şeyi düzüb-qoşubdur onlar.

Götürülüb hər nə ki, ələ, dişə keçibdir.
Nə gizlədək, burada pul da işə keçibdir.

Təkcə arxivlər deyil, yerlər, göylər çapıldı.
Çox təzyiqlər olsa da, o xəritə tapıldı.

Gürcü xeyirxahlığı, demə, varmış dünyada.
Yaxşılıq itə bilməz - hər vaxt düşəcək yada.

Bietibar qonşuya göstərildi öz həddi,
"Qızıl çıxarılan yer - Azərbaycan sərhədi!"

Artıq-əskik deyilən söz-söhbət daha bəsdı.
Yersiz mübahisəni ancaq xəritə kəsdi.

Ermənilər yenə də hikkəni qoymur yerə.
Hərdənbir "xox"da edir hələ bizimkilərə.

Qənbəryan başçı idi ermənilər tərəfdən.
Tez-tez söhbət açırdı ləyaqətdən, şərəfdən.

Hərdən isə deyirdi o qudurmuş canavar:
- Özünüzü yormayın, dağ kimi arxamız var.

Azərbaycanın özü erməni torpağıdır.
- Yox, o qonşu deyildir, millətimə yağıdır.

Xəyala da gəlməyən böhtanlar yaza bilir.
Tariximi hər necə istəsə yoza bilir.

Kələfin ucu hər vaxt əlimizdə gərəkdir.
Yoxsa düşməni həddini daha çox keçəcəkdir.

Moskvadan naziri gətirdi Heydər ata.
Erməni heyran qaldı ondakı bu səbata.

Söyüdlü mədəninə bələd oldu Lomako!
Heyrətini bir an da gizlədə bilmədi o!..

Nazir də dedi: - Mədəni Azərbaycanla məxsus.
...Oğulsansa bu sözü eşidəndən sonra sus!

Bu hiyləyə dözməyə ürək gərəkdi, ürək.
Mədəni şikayətinə Moskva baxsın gərək.

Mübahisəli nə var, mədəni bizimdi, bizim.
Kiçik qarışında da durur möhürüm, izim.

Dağın, düzün, dərənin, çayın da adı bizdən.
Yaylaqların şəkilib asılıb ömrümüzdən.

Mənə izah eləyin, Moskvalıq nə iş var.
Bunu sonra bildik ki, gizli bir göstəriş var.

Sovetlərin başında biri vardı - Kosıgin!..
Hər zaman türkcə qarşı, söhbəti kin, sözü kin.

Hər mahalda rusları çox etmək istəyirdi.

Millətləri əridib yox etmək istəyirdi.

Doğma ana dilimin düşməninəndən biriydi.
Qəlbi kiçik olsa da, vəzifəsi iriydi.

Heç kəs gülümsər halda görəmməzdə üzü,
Siyasətdə hamıdan baş bilirdi özünü.

Ömründə iş görməyib xeyrinə millətlərin.
Səbəbkarıydı ancaq nə qədər zillətlərin.

Çox mühüm işlər görüb arzuya çatma-çatma.
Mütləq görüşməliydi onunla Heydər ata!

Elə məclislər var ki, meydanımız dar bizim.
Heydər atadan başqa, de, kimimiz var bizim?!

Belə çətin zamanda di gəl milləti qoru.
İşini çoxdan görüb erməni diasporu.

İçimizdən olsa da, özümüzə qənimdi.
Bu elin fikridir, nə sənin, nə mənimdi.

Əl-ayağa dolaşan bir yandan vermir ara.
Söz tapmıram söyləyim mən belə adamlara.

Xalqımızın düşməni Mikoyan da hələ sağ.
Keyfi, əhvalı onun əvvəlkiyək yenə çağ...

Erməninin atası yeni plan cızırdı,
Millətimə bir yolluq məhv etməyə hazırıdı.

Başının qovğaları ağırdı yurdumuzun.
Kosığın ilə olan söhbət çəkmədi uzun...

"Yerin altda nə varsa sovet xalqına məxsus!..
Bu sözlər o deməkdir - haqqın yoxdu, daha sus!.."

"Qızılı sən çıxartdın, ya çıxartdı erməni.
Bunun sovet xalqına bir ziyanı var yəni?!"

Kreml səltənətindən umduğumuz budur bax.
Bu torpağın taleyi yaman ağır olacaq...

O zülmətdə deyirdik sabahımız işıqdı.
Qızıl çıxan torpağa erməni sahib çıxdı.

Belə dərdim, qəhərim, bir deyil, neçə mindi.
Qızıl yataqlarını nə cür qaytaraq indi?!

O yerlər qəsbkarda - bu da bir olacaqdır.
Kəlbəcəri qaytaran oğullar olacaqdır!

Yetişəcək ərənlər Vətənimin dadına.
Ucalacaq heykəllər o mərdlərin adına.

SABİR YOLU

Dağ vüqarlı İnqilab dağlar kimi uludur.
Aranda doğulsa da, o, dağların oğludur.

Dağlar necə vüqarlı, dağlar necə qürurlu.
İnsan kimi düşünür, fikri, xəyalı nurlu.

Altında sirlər yatır hər qayanın, hər daşın.
Bir yoxuşu qalxmağa ömrü gödəkdir yaşın.

Balaca bir daşın da təlaşını görmüşəm.
Qayaların pozulmaz yaddaşını görmüşəm.

Tarixin sınağında al-dəyişlər olubdur.
Sınəsində dağların çox döyüşlər olubdur.

İgidlər at belində yalmana yata-yata.
Qılinc, qalxan qurşayıb qanına bata-bata.

Bu dağların hər zaman dumanlıdır fəzası.
Elə bil ki, yol gəlir min illərin qəzası...

...Quzeyində Keşdəyin yenə qəza verdi baş,
Dağlar qəmə büründü, inildədi qaya, daş!..

Töküb yarpaq yaşını zümrüd meşə ağladı.
Lalə, nərgiz, nilufər, göy bənövşə ağladı.

Dağ keçisi dözməyib sıldırımından atıldı.

Bu dərd elə ağır ki, el dərdinə qatıldı.

Əyilməyən dağlar da əydi məğrur başını.
Sabir adlı bir gəncin yoldan çıxıb maşını.

Kəlbəcərdə ən yaxşı adamlardan biri idi.
Aqronomdu, özü də sovxozun rəhbəri idi.

Söz götürməyi sevməz, həvəslə çalışırdı.
Yaxşı başçı olmağa təzəcə alışırdı.

Kəndinin hər dərdindən, hər sərindən halıydı.
Cavan oğlan olsa da, kəndin ağsaqqalıydı.

Hamı bilirdi Sabir hər əməldə pak olub,
Qəfil qəzaya düşüb, bir anda həlak olub.

Bu xəbəri Keşdəyə necə çatdırmaq olar?!
Qəza elə ağır ki, eşidənə dağ olar...

Göylər yerə enməzmi anasının ünündən.
Heç iki ay keçməyib Sabirin toy günündən.

Tökülən göz yaşını heç vaxt qurutmaq olmaz.
Ata-ana dərdini sözlə ovutmaq olmaz.

Vaxtsız gələn Əzrayıl qılıncını endirdi.
Vədəsiz əsən külək bir ocağı söndürdü.

Gəlinə bu Əzrayıl sınaıdı ayaqları.
Axı elə arxadı bu oğlan uşaqları.

Bu dərdə necə dözsün bəy oğlanın anası.
Gəlinin getməyibdir əllərinin xınası.

Bu xəbəri Arzuya necə çatdırmaq olar?!
Təzə bir gəlin üçün bundan böyük dağ olar?

Qara bulud tutmuşdu asımanın üzünü.
Faciəli xəbərdən kənd itirdi özünü.

Deyirlər ki, uzaqda zirvələr silkələndi.
Qayalar qəlpələnib dərələrə ələndi.

Bircə anın içində evindən çıxdı hamı.
Qanlı Quzey yolları tutmurdu izdihamı.

Tutulmuşdu qulaqlar bir ana fəryadından.
Tale qisas alırmı o zavallı qadından?!

Qızıl qanın içində gətirdilər meyidi.
Axı bu təzə bəyin günahları nə idi?!

Hamının qəlbi ağlar, hamının qəlbi dolu.
Bir ağızdan dedilər: müqəssir Quzey yolu!..

Bu çoxdan məlum idi; belə kənd yolu olmaz.
Olsa da, elə yolun şöhrəti ulu olmaz.

Yoldan kim keçsə deyib: belə olmaz, ayıbdır.
Kənd yolunu düşünən oğul tapılmayıbdır.

Bu, doğrudur, həyatda xətasız bir qul olmaz.
Ağsaqqalar çox deyib, bu Quzeydən yol olmaz.

Başqa çarə yox, yenə fələk görüb işini.
Əldən verməz fürsəti, dəyişməz gərdişini.

Bu yaraya sağalmaz, ağır yara dedilər.
Arzu kimi gəlinə baxtı qara dedilər.

Quş kimi uçdu əldən arxa-dayağı onun.
Dedilər ki, düşməyib bəlkə ayağı onun.

Bu söz həqiqət deyil, adicə bir qeybətdi.
Nakam qalan, puç olan yenə də məhəbbətdi.

Sevmək də, sevlmək də qəlbin ehtiyacıdır.
Kamsız qalan sevgisə bədbəxtliyin tacıdır...

Gəlinin qəlbi dərddən az qalırdı dayana.
Hansı ağır zülm olar daha bundan oyana.

Arzunun bəd taleyi hər yerdə səsə düşdü.
Göydə azad göyərçin gəlib qəfəsə düşdü.

Gücü çatırdı ancaq Arzunun göz yaşına.

Belə qəza gəlməsin bir gəlinin başına...

Qurumadı göz yaşı, çağlayan selə döndü.
Sabirsiz yaşamağın hər günü ilə döndü.

Dünyada bir cavan da kaş görməyə bu dərdi.
Nakam keçən bir ömür ölümə bərabərdir.

Ata-ana yurdundan bir az da aralıydı.
Sabirə könül verən bir Gəncə maralıydı.

Arzunun ki, taleyi belə qara gəlmişdi.
...Keçən müddət ərzində bir qərara gəlmişdi.

Onun yerində olan onu anlayar ancaq.
Qaynananın yanına gəldi kövrək, utancaq:

- Nəzərindən düşmüşəm, mən nə deyim allaha?!
Burda gəlin qalmağa bir haqqım yoxdur daha!..

Arzunun bu qərarı gözlənilməz, sərt, acı.
Çarəsi yox gəlinin, buna qalıb əlacı.

Sanki ildırım çaxdı qaynananın başında.
Dünya yana bilərdi gözlərinin yaşında.

Bir yerə baxdı ana, bir göyə baxdı ana...
Deməyə sözü yoxdu göydən gələn fərmana.

Ana nəvəsiylə qucaqladı gəlini.
Sol çiyninin üstünə uzatdı sağ əlini:

- Çox darısqal görünür bu göy mənə, yer mənə...
Mənim gözəl gəlinim, azca möhlət ver mənə!..

Oğlumu itirsəm də, itirmərəm arımı.
Bax, bax elə indicə söylərəm qərarımı.

Bu andaca titrədi ananın ayaqları.
Bir dikdirdə uzandı üzü qibləyə sarı!..

"Oğlum, Sabirim" - deyib, ana qəlbi inlədi.
Yanıqlı naləsini bütün yer, göy dinlədi.

Bir az gecı, tezi var: dünya qəm qucağıdır.
Həyatın insanlara bu da bir cür dağıdır...

Ölümü əlindəydi... ana yumdu gözünü.
Başqa bir söz demədi, söyləmişdi sözünü.

Daha gecdi, bu dərdin bir çarəsi tapılmaz.
Ana endi atından, o at bir də çapılmaz.

Yer də, göy də əydi baş Zəhra kimi qadına.
Müqəddəs heykəl oldu anaların adına.

Ananın bu mərdliyi, söz-söhbəti uzandı.
Nakam ömür sürsə də, əbədiyyət qazandı.

Kəlbəcər torpağından elə bir ana çıxdı.
Bir gün Günəş sönərsə, kainata işıqdı.

Deyirəm qarış-qarış gəzək bütün dünyanı.
Elə analar hanı?! Elə analar hanı?!

Elə ana ölmədi, hər ürəkdə dirildi.
Kəlbəcər torpağında əfsanəyə çevrildi.

Kənd ağır dərd içində ,- yenə açdı sabahı.
Bu alın yazısını kim yazıbdır, kim axı?!

Yerə, göyə sığarmı bu dərdlərin yığını –
Xaliq yaşatmayırsa əgər yaratdığını?

...Göstərdiyim yaralar çox ağırdı, çox dərin.
İldırımından yüyrəkdir ayağı bəd xəbərin.

Bu xəbərlər çatanda İnqilab müəllimə.
Uşaq kimi kövrəldi, qəlbi büründü qəmə.

Ailənin dərdinə təsəlli olsun deyə.
Yubanmadan həmin gün tez yollandı Keşdəyə.

Elin faciəsiydi, buna dözə bilməzdi.
Gedib güneyə baxdı, gəlib Quzeyi gəzdi.

Quzey Quzey deyildi, fəlakət ocağıydı.

Gül-çiçəyi bolsa da, ölümün qucağıydı.

Bilən yox İnqilabın qəlbi necə ağrıdı.
Neçə gündüz ağrıdı, neçə gecə ağrıdı.

Dayanıb dərqli-dərqli sonsuz səmaya baxdı.
Elə bil başı üstə odlu ildırım çaxdı.

Dumanlar göy üzündən gəlib keçdi sis kimi.
İnqilab hər tərəfi süzdü mühəndis kimi.

Qəhərlənib qınadı fələyin gərdişini.
Çarə yoxdu, fəlakət görmüşdü öz işini.

Min yol götür-qoy etdi, şirin xəyala daldı.
Güneydən yol çəkməyi qəti qərara aldı.

Bu gözəl, xoş diləklə artdı qüruru, əzmi.
İnsanın gücü varsa, gücünü göstərməzmi!..

Maşınlar işə düşdü çox keçmədən aradan.
Əzəl gündən sevibdir yol çəkəni yaradan.

Yenə dağ-daş titrədi motorların səsindən.
Alov çıxdı, od yağdı dağın buz nəfəsindən.

İş gah sürətlə gedir, gah gedir aram-aram.
Təki yol tez çəkilsin, mən buna tərəfdaram.

Hamınnı ürəyindən eyni arzu keçirdi.
Başqa arzu yox idi, eləcə bu keçirdi:

Təzə yolun adına “Sabir yolu” dedilər,
Bu yolu çəkənə də eldə ulu dedilər...

Könüllər qövr etsə də, bir sağalmaz yaradan.
Gələcək qəza-qədər qaldırıldı aradan.

Yolun açılışına qonşu kəndlər axışdı.
Bu yol adi yol deyil, yamacda bir naxışdı.

Körpü salmaq, yol çəkmək əzəldən hünər işdi.
Dərqli, yaşlı dağlara bir əzəmət gəlmişdi.

Neçə dəfə çəkildi Sabirin adı burda.
Cismi soyuq məzarda, qəlbinin odu burda!..

Atası İdris kişi, dedi, oğlum sağdı, sağ!
Təzə çəkilən bu yol nəsillərə qalacaq.

“Sabir yolu”nun üstə göylərdən nur ələndi.
İnqilabın adı da xoş sözlərə bələndi!..

İSTEDADDA EHTİRAM

İnsanlar arasında xeyirxah bir insan var,
İstedadı olana hər vaxt çıxıb havadar.

Qəlbdən, ürəkdən yanıb ömrü acı olana.
Qayğısını göstərib ehtiyacı olana.

Özgəsinin dərini özünün dərdi sayıb.
Biganəni həmişə elin namərdi sayıb.

Haçan, harda görübsə kimin istedadını,
Göylərə qaldırmağa çalışıbdır adını.

Bu söz həyat sözüdür, pozulmazdır, qətidir:
İstedadlar millətin mənəvi sərvətidir.

O, çox sevir, söz desin şairin sözü haqda,
Xoşlamayır tərifi heç zaman özü haqda.

Adı, sanı, şöhrəti tutsa da yeri, göyü,
Xeyirxahlıqla bağlı insanın böyüklüyü.

Nisgillinin qəlbinə məlhəm olmaq savabdır.
Eləsini sorsanız, bilin o İnqilabdır!..

Rayonun ucqarında Zar adında kənd vardı,
Çox yoxsul bir daxmada Seyidəli yaşardı.

Bilmirəm ki, nə təhər mətləb üstünə gələk.
Nə zülmü var etmişdi ona amansız fələk.

Gözlərini açandan dünya ona dar idi.

Elə doğulan vaxtdan şikəstliyi var idi.

O, sözə başlayanda yanar bir dağ olardı.
Ona qulaq asanın qəlbi dağ-dağ olardı.

Xanəndə Yaqubun da ona yanmışdı canı,
İnqilaba demişdi, qəbul etsin oğlanı...

Doğmaların içində heç demə oğlan yaddır.
Əsl zəka sahibi, böyük bir istedaddır.

Bələd olan azsa da soy kökünə, əslinə,
Ünvanı gedib çıxır əsl seyid nəslinə.

İnqilab bu təklifdən xəyala daldı xeyli.
İlk görüşdən Əliyə artdı marağı, meyli.

...Budur, onlar bir səhər üz-üzə dayanıbdır.
Sanki yatmış duyğular yuxudan oyanıbdır.

Saatlar gəlib ötdü söz-sözü çəkə-çəkə,
Bu adi görüş deyil - bir dünyalıq mərəkə.

İnqilabın özü də şeir, sənət sevərdi,
Sənətkarın bir dərdi elə onun da dərdi.

Tutduğu vəzifə də çoxdan çıxmışdı yaddan.
Mübahisə uzandı dildən, ədəbiyyatdan.

Məktəb görməyən gəncin özü bir məktəb idi.
Fikirləri fəlsəfə, ruhu coşqun təb idi.

Bütün bunlarla birgə tale acı ki, acı,
Bilsəniz necə çoxdu Əlinin ehtiyacı.

Gənc olsa da, bilirdi məqamını, yerini,
Dilinə də almadı ehtiyacın birini.

Bu görüş necə gözəl, necə səmimi oldu.
Qəhərdən İnqilabın gözləri yaşla doldu.

Bu haqda söz açmağa çatmaz gücüm, qüdrətim,
Ata-ana yanında Əli yetimdi, yetim...

Qəmlə dolub ürəyi, ağlar olubdur gözü.
Ömründə bir dəfə də görməyib məktəb üzü.

Azərbaycan məktəbi bəllisə də aləmə,
Əlləri dəyməmişdi nə dəftər, nə qələmə.

Ancaq təbiət ona hər şeyi pak veribdir.
Hər şeydən öncə tanrım ağıl, idrak veribdir.

Veribdir ən müqəddəs, ülvi diləklər ona.
Əlifbanı öyrədib göydə mələklər ona.

Adicə bir xəyala dalması da nə dərin,
Xislətinə keçibdir xisləti mələklərin.

Bütün yer, göy dağlar toxunsan qüruruna.
Günəş həsəd aparır zəkasının nuruna.

Əli böyüyüb, çatıb iyirmi iki yaşa,
Əlilsə də, nə qədər arzusu yetib başa.

Gəl bu sözə, əmələ insanları inandır,
Biliyinin önündə bilicilər yalandır.

Zəkasının gücüylə elm öyrənib dərinləndən.
Alim kimi söz açır dünya elmlərindən.

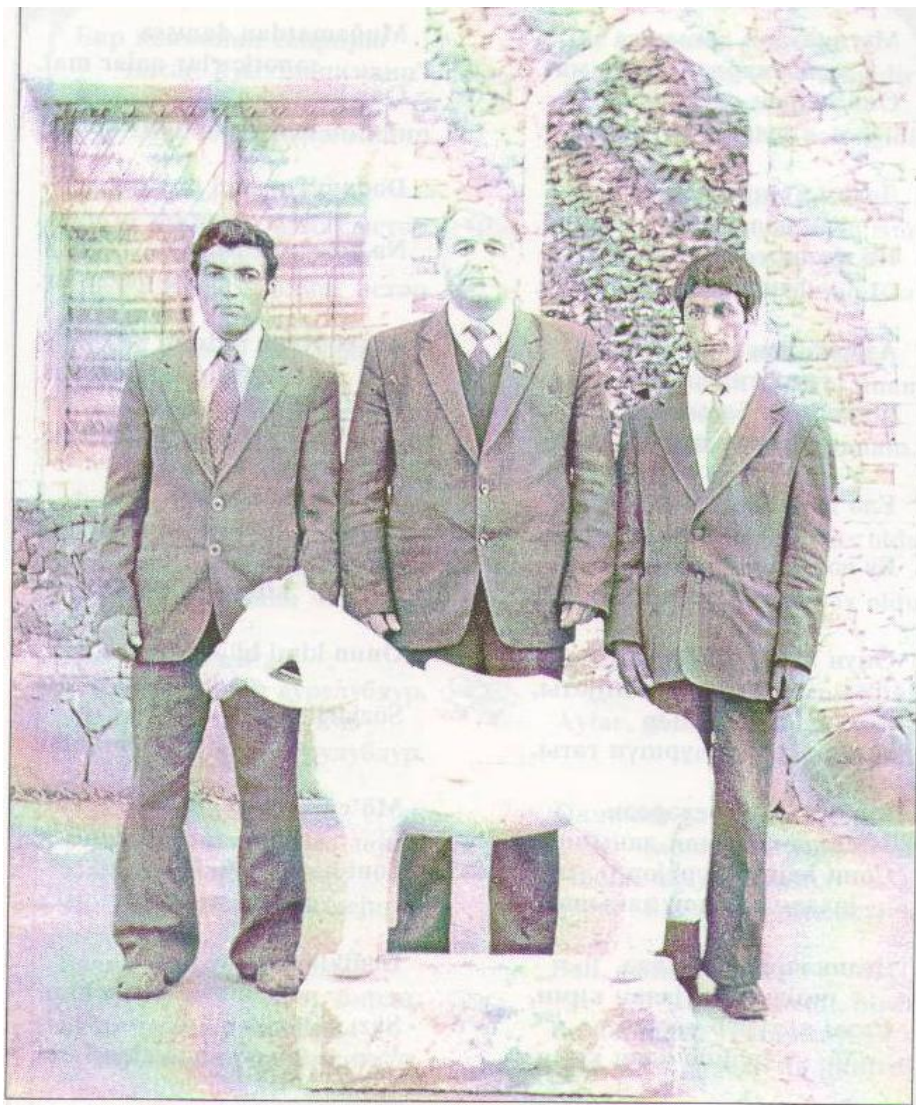
Muğamatdan danışsa sənətkarlar qalar mat.
Ona heyran olubdur kənddə bütün camaat.

Dədəm Qorqud boyundan sıyrılan bir ozandır.
Nə gözəl söz istəsən ünvanına qazandır.

Azərbaycan dilinin qüdrətindən söz açır,
Füzuli dünyasının fitrətindən söz açır.

Elə danışır heç kəs elə danışa bilməz.
Bu vəhyin sahibiylə kimsə yarışa bilməz.

Onun kimi bilən yox qədim ədəbiyyatı,
Sözlərilə açılır ərş ilə kürşün qatı.



*İ. Nadirli'nin şair Seyidəli (sağda) və usta Fərmanla (solda) birlikdə.
Usta Fərmanın daşdan yonduğu at fiquru hazırda Şirvanşahlar
sarayında saxlanılır.
1987-ci il*

Elə danışır heç kəs elə danışa bilməz.
Bu vəhyin sahibiylə kimsə yarışa bilməz.

Onun kimi bilən yox qədim ədəbiyyatı,
Sözlərilə açılır ərş ilə kürşün qatı.

Möcüzə zənn edərsən sazdan, tardan danışsa,
Səni hey-rət bürüyər Yoxdan, Vardan danışsa.

Dediklərim qoy sizə gəlməsin yalan kimi,

Sazı götürüb çalıb əlinə alan kimi.

Görəsən, təbiətin nədir qəsdı, inadı,
Niyə şikəst yaradıb böyük bir istedadı?

Ürəyində sönməyən məhəbbəti var onun.
Həyatın nəşəsi yox, - dərd onun, qubar onun...

Bir kəlmənin sehriylə çıxan Ayı "ləngidir",
Yazdığı sevgi şeiri məhəbbət çələngidir.

Sevdiyi qız da onun Leylası olmaq istər.
Dünyası dağılmışın dünyası olmaq istər.

Qızda sönməz məhəbbət, ağıl, cəsarət, inam,
"Əli üçün doğubdur, - söyləyir, - mənə anam".

Fəqət ata-ananın "yox" sözü bir ox oldu.
Əli yaman sarsıldı, dərdi daha çox oldu.

Əli əlil olsa da, qız ona vurulubdur.
Aylar, günlər ötdükcə arzusu durulubdur.

Onun adı gələndə şanım, şöhrətim deyir.
Mənim taleyim deyir, ilkin qismətim deyir!..

Bəli, çətin işlərdə İnqilab təkdi, birdi,
Bu köməksiz insana bir mənzil də tikdirdi.

Yaraşıklı otaqda çaldı telefon zəngi.
Elə bil ki, dəyişdi yerin, göyün ahəngi...

İnsan elə xilqət ki, min vəzifə daşıyır.
Xeyirxahlıq ölməyir, xeyirxahlıq yaşayır.

Şeir-söz məclisinə kaman gəldi, tar gəldi,
Bakıdan, Kəlbəcərə neçə sənətkar gəldi.

Şair Bəxtiyar ilə çox məclislər quruldu.
Qəlblər necə açıldı, keflər necə duruldu.

Nə fikrə gəldiyini tuturam öz sözündən.
Əli yaxşı tanıyır Bəxtiyarı özündən.

Kəlbəcər torpağında istedad üzə çıxdı.
Təptəzə məclislərdə söz-söhbət "dizə" çıxdı.

Gedən elçilər yaman qəm-qüssəyə batdılar.
Yenə də qız evindən əliboş qayıtdılar.

Əlini bu qəhərdən necə qurtarmaq olar?
Ürək didən bu həsrət ona böyük dağ olar.

Qız təmiz sevgisində həm dönməz, həm qətidir,
Onu götürüb qaçmaq!.. bu da el adətidir!..

Məhəbbət bir qaladır, onu sarsıtmaq çətin.
Aqillər güvənibdir gücünə məhəbbətin.

Bu xeyir-duanı da İnqilab özü verdi,
Deyilənlər çin olsa, Seyidəlinin nə dərdi?!

Kədərin ömrü gödək, qara qanlar durulur,
Az sonra Kəlbəcərdə toy məclisi qurulur.

Ürəyimdə qalmasın, deyim, söz sözü çəkdi,
Bu toyun çox xərcini İnqilab özü çəkdi.

Azərbaycan toyları göz önündə aynadı,
Mübarək toylarında bəylə gəlin oynadı.

İstedada məhəbbət, istedada ehtiram, -
Bu sevgi qandan gəlir, mən buna inanıram.

Sevincdən elə bil ki, göydə uçan quşdular,
Sevənlər, sevilənlər arzuya çatmışdılar.

Günlər necə mənalı, hərarətli keçirdi,
Çox sevdalı keçirdi, çox ləzzətli keçirdi.

Əhdinə, ilqarına doğru çıxdı o cavan.
Atasının qırxında Seyidəli verdi can...

Bu həyatın hökmünə nə gileylən, nə darın,
Ömrü uzun olmayır böyük istedadların.

Sözlər dedi son dəfə, qəlbləri dəlib keçdi.
Seyidəli nağıltək dünyadan gəlib keçdi!..

"LAÇIN QAYA" NIN FƏTHİ

"Laçın qaya" adında əzəmətli dağ vardı.
Ünvanına hərə bir ad deyər, söz qoşardı.

Laçınlar yuvasıydı sıldırımlı qucağı,
Min illərdi fəth edən olmamışdı bu dağı.

"Laçın qaya" sehirli əfsanəyə dönmüşdü,
Ona əl uzadanın arzuları sönmüşdü.

O qayanın kim bilir arxasında nələr var!..
Dildə, ağızda gəzən gözəl əfsanələr var.

İnsan əfsanələrdən necə qurtarsın yaxa,
Əlləri qoynundaca qalmışdı baxa-baxa!..

Oraya əl uzatmaq çox müşkül, çətin işdi,
İnqilabın qərarı fikirləri dəyişdi.

Üfüqlər görməmişdi o açılan dan kimi.
İnqilab qabaqdaydı ali komandan kimi.

Vahiməyə düşmüşdü əfsanəvi qayalar.
Bu hünəri gərəkdir yer üzünə yayalar.

Polad dişli maşınlar doğradıqca daşını.
Uca zirvələr belə əyirdi öz başını.

Çağırış sədasıyla yer də, göy də dolurdu,
Qıy vuran qartal səsi eşidilməz olurdu.

Motorların nərəsi titrətdikcə dağları,
Sanki yerə çökürdü asimanın tağları.

Dağların nə hikkəsi, inadı var, sönürdü,
Polad kimi qayalar hamar yola dönürdü.

Ölkənin hər yerindən xoş bir soraq gəlirdi,

Köhnə qonaq getməmiş təzə qonaq gəlirdi.
Bilmirdi ki, nə desin qəlbinin tələşindən,
Qonaq vardı gəlirdi dünyanın o başından.

Eşitməyən az olar Almalığın adını,
O çatdırmışdı boya Güləndamtək qadını.

Ələsgər vəsf eyləyən gözəl hələ sağ idi.
"Laçın qaya"nın sirri ona da bir dağ idi.

Sanki kədər silindi Almalığın üzündən,
Sevinc yaşları axdı Güləndamın gözündən.

Onu da apardılar yeni çəmənliklərə,
Qürurla göz gəzdirdi qayalara, diklərə.

Vəhşi, dəmir qayalar hünərlə çapılmışdı.
Yeni torpaqlar deyil, xəzinə tapılmışdı.

Bütün el, oba bildi İnqilab kara çatdı,
Almalığın o vaxtdan varı, dövləti artdı.

"Laçın qaya"nın sirri deməyin tilsim oldu,
Çox inad göstərsə də, könüllü təslim oldu.

Zəngin dəfinə varmış qayanın arxasında
Ellər toy-bayram etdi qayanın yaxasında.

İnsan dırnağı ilə daşı, qayanı dələr.
Şərəfinə insanın qaldırıldı badələr.

Bu qüdrəti, bu gücü min yerə yozan oldu.
Qayanın başındaca şeirlər yazan oldu.

Xanəndə Səfanın da ürəyi atlanmışdı.
Dağın qartalı kimi göyə qanadlanmışdı.

Vəcdə gələn qayalar çəkmirdi nəfəsini.
Səfa dağın başında qaldıranda səsini:
Dağam, çənsiz qalmışam.
Quşam, dənsiz qalmışam.
Yaman sənsiz qalmışam,
Yolunu gözləyirəm!

*İ.Nadirli dünyanın ən qocaman sakini, Aşıq Ələsgərin vəsf etdiyi
156 yaşlı Güləndam nənə ilə birlikdə.
1985-ci il*



Sənsiz həyat heç, hədə,
Sənlə toydur dərd, kədə.
Ömrün sonuna qədər
Yolunu gözləyirəm!

Nəfəsim, havam səndə,
Dərmanım, davam səndə,
Gəlsən də, gəlməsən də
Yolunu gözləyirəm!

Səfanm xoş səşindən alqış sədası qalxdı,
Hamı bir İnqilaba, bir də dağlara baxdı.

Buludu dağ başında ağ, boz, abı görürəm.

Zirvələrdə dayanan İnqilabı görürəm.

Görüb məharətini, görüb istedadını,
O zirvəyə el verdi İnqilabın adını...

"Laçın qaya"nın fəthi min-min könül açıbdır.
Bir ağıllı qərarla xəyallar gül açıbdır.

Zirvələrin başında gizli yaxa qalmışdı,
Gəlib gedən nəsillər baxa-baxa qalmışdı.

Sonsuzluğun sonuna ucaldaraq səsinə.
İnsanın əli açdı yaxanın düyməsini.

Hansı dağ dinləsən İnqilabın səsi var.
Çətin işlər görməyə kişinin həvəsi var.

Bişirilən, qoyulan hələ çox şey tabaqda.
Əfsanənin, nağılın ən böyüyü qabaqda.

DAĞLARDA ŞƏHƏR

Əyri-üyrü binalar necə yöndəmsizdilər,
Geriliyin üzünə şahid duran izdilər.

Təzə, köhnə evlərin nə səmti var, nə yönü.
Nəzər salsan hansına, hamısı göz düyünü.

Buradakı binalar Nuh dövründən qalmadı.
Gəlib-gedən rəhbərin ürəyini çalmadı.

Yaz gəlmişdi həyata - nə borandı, nə qışdı,
Kənddə yaşayanların qayğısı azalmışdı.

Kəndlərin hamısında elektrik işığı,
Elləri cəlb edirdi evlərin yaraşığı.

Buna bədniyyətlərin olmasa da gümanı,
Yeni şəhər salmağın yetişmişdi zamanı.

İnqilabın ən gözəl əsəri o şəhərdir,
Desəm də, deməsəm də ünvanı Kəlbəcərdir.

...Bir qədər oldu azad İnkılab qəm-qəhərdən,
Elə bil ki, sıyrılıb bir işıqlı səhərdən.

Yerin sahibi kimi uzadaraq əlini
Kəlbəcər şəhərinin o qoydu təməlini.

Dedi ki, salınacaq burda yeni Kəlbəcər!..
O söz işlənməmişdi hələ bu vaxta qədər.

Özü öz əlləriylə qoydu təməl daşını,
Bir qədər də qaldırdı Dəlidağ öz başını.

Gecə-gündüz İnkılab göründü iş başında,
Onun ünvanı vardır hər binanın daşında.

Qüdrətini insanın göylərə qaldırdı o,
Dağların sinəsində bir şəhər saldırdı o!..

İnşaatçı paltarı geyinəndə əyninə,
Başçı olduğunu da heç alınıadı əyninə.

Qızmar günəş altında fəhlə kimi yanırdı.
Tikinti meydanında mərdliklə dayanırdı.

Mehmanxana yox idi, əvvəlcə o tikildi,
Baş plan əsasında geniş yollar çəkildi.

Dünyamızda yaranan hər gözəl nemət şirin.
Əbədi izi qalır tikib-quran əllərin.

Gəl-gəl deyir restoran, təzədi əczaxana,
Şəhərə rəvnəq olub yeni bağ, yeni bina.

Şəhərin bəzəyidir rabitə, kitab evi.
Çölü də əfsanəvi, içi də əfsanəvi.

Yol üstündə bərq vuran yaraşıqlı hamamdı.
Göstərdiyim siyahı hələ çox natamamdı.

Kəlbəcərin işığı tet-tez yanıb sönürdü.
Bəzən olur gecələr bir zülmətə dönürdü.

Basarkeçərdən gəldi Kəlbəcərin işığı.

Tikilən təzə qüllə dağların yaraşığı.

Nə qədər ötrücünü birləşdirib özündə.
Qitələrin hamısı Kəlbəcərin gözündə.

Qüllə uca, əlçatmaz dağ başında quruldu.
Ucqardakı kəndin də daha kefi duruldu.

Televizor hər evə təzə yaraşıq oldu.
İnsanların ürəyi nur oldu, işıq oldu.

Şəhərin gecəsi də necə əfsanəvidir.
Kəlbəcərin qucağı Ayın təzə evidir.

Zəlzələdən dağılıb gör nə qədər ev-eşik.
Təbii fəlakətə kim çəkə bilər keşik?!

Seysmik stansiya oldu yeni tamaşa.
İnqilabın gücüylə çatdırıldı o başa.

Kiçik partlayış olsa hansı qütbündə yerin.
Ondan xəbəri vardır bu ucqar Kəlbəcərin.

Şəhər varsa, su gərək uca, hündür evlərə.
El ağzı, çuval ağzı - bir söz deyirdi hərə.

Fikirləşdi, İnqilab, min yol götür-qoy etdi.
Hörmətli bir nazirin bir gün yanına getdi.

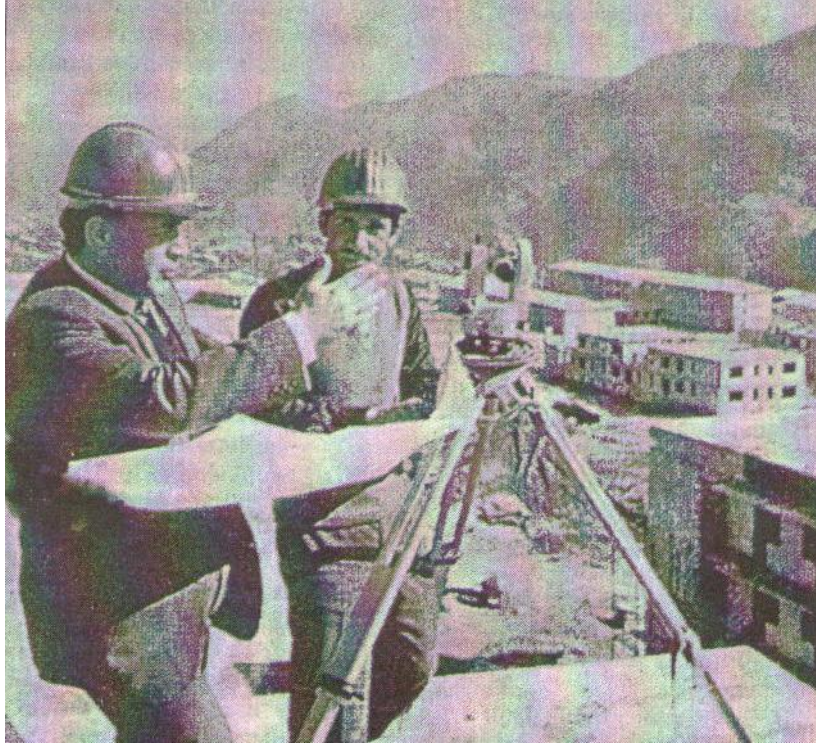
"İsti su"dan - hündürdən ancaq çəkmək olar su.
Bu işi görmək üçün çətinlik var doğrusu.

Bir qarış yer qaz görüm, yer həm daşdı, həm uzaq.
Diş-dırnaqla da olsa, gərək torpağı qazaq.

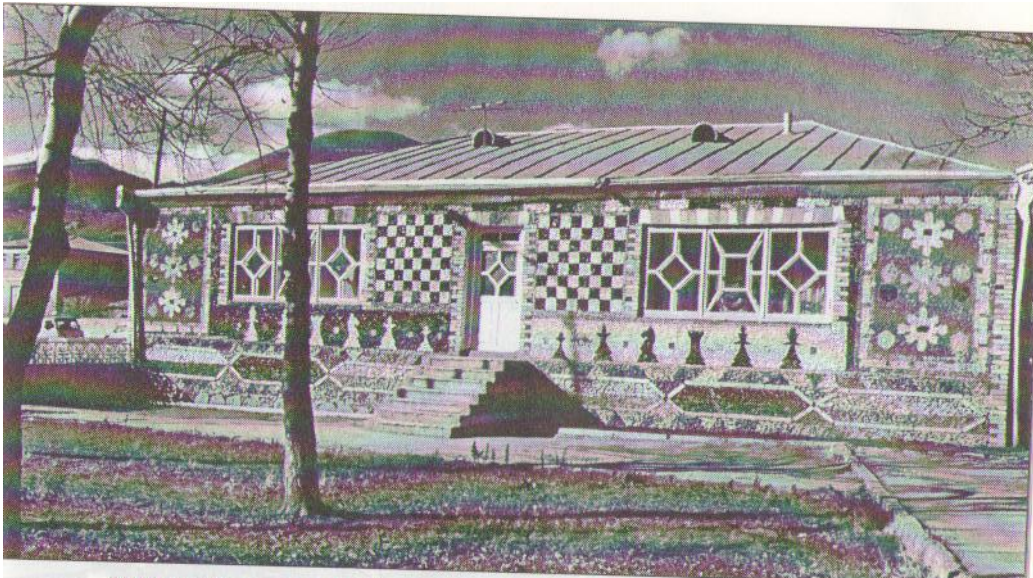
Kəlbəcər qüvvə aldı ellərin qüvvəsindən.
Dağ, daş lərzəyə gəldi motorların səsinə.

İnqilab ön cərgədə ali komandan kimi.
Xalq ona çox inanır, Rəbbə inanan kimi.

Hündürdə su anbarı çox sürətlə tikildi.
Az vaxtda hər mənzilə bulaq suyu çəkildi.



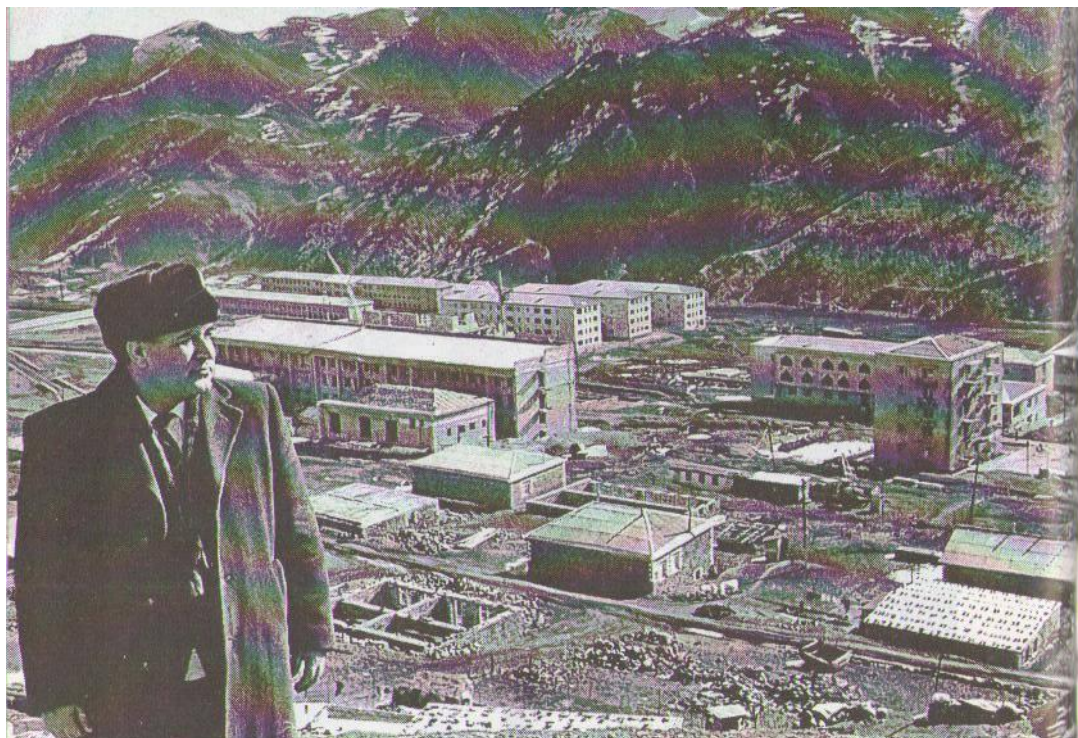
*İ.Nadirli raykomun şöbə müdürü S.Əkbərova Kəlbəcər şəhərinin
tikinti planı ilə bağlı göstəriş və məsləhətlərini verir.
1988-ci il*



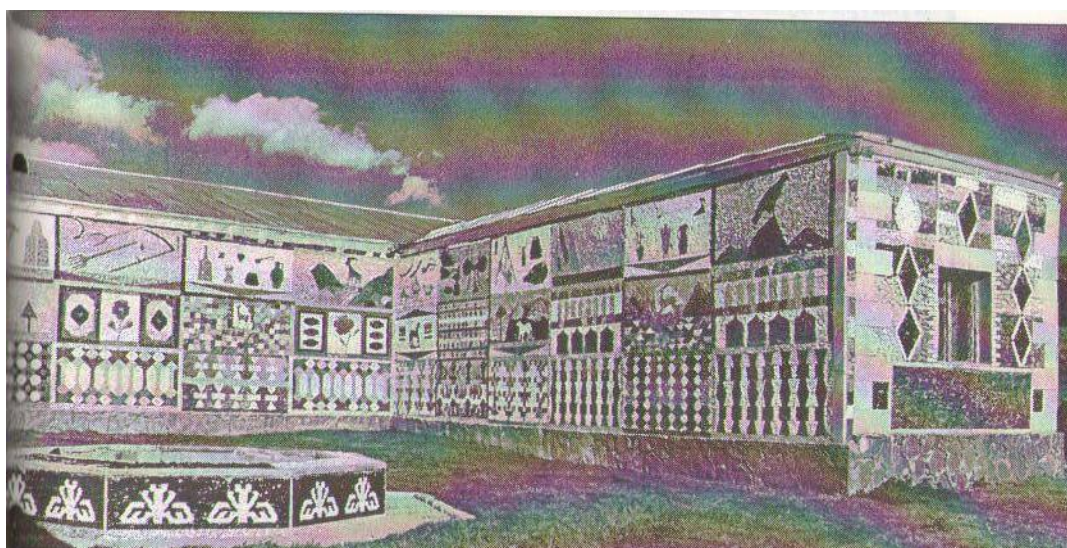
*İ.Nadirlinin müxtəlif rəngli Kəlbəcər daşlarından
tikdirdiyi şahmat məktəbi.
1985-ci il*

Təkcə geniş yol deyil, meydan, bağ, bağça təzə.
Xəritəyə düşəcək səkkizinci möcüzə.

Gözəl işin dünyada unudulmaz dadı var.
Hər binanın üstündə İnqilabın adı var.



*İnqilab Nadirli yeni Kəlbəcər şəhərinin ilk tikintilərini seyr edir.
1987-ci il*



*İ.Nadirlinin 1600-dək müxtəlif rəng çalarlarına malik təbii daşdan tikdirdiyi
məşhur Kəlbəcər muzeyinin arxa planda görünüşü.
1984-cü il*

Bədənə qəsd edilməz, axı bədən, can şirin.
Aparılan inşaat şirin yuxudan şirin.

Təzə, hündür binayla dağın sinəsi dolub.
Şəhərin açılışı şanlı bir tarix olub.

Əzəmətlə ucalır göyün üzünə onlar.
Eşidəndə, biləndə qibtə edir rayonlar.

Arandan yaylaqlara məşin-məşin gəlir daş,
Çoxmərtəbə binalar ucalır yavaş-yavaş!

Mərtəbələr qalxdıqca, o da ucaldı, qalxdı,
İnqilab bu cəlalə min bir sevinclə baxdı.

Binalara baxmırdı çöllərdəki daş kimi,
Parlayırdı saraylar üzükdəki qaş kimi.

Haqqı olan adamlar köçürdü ilk mənzilə,
İnqilab bu qaydanı qoymuşdu bilə-bilə.

Məclislərdə əzəldən yeri var adamların,
Yeri hər vaxt başdadır fədakar adamların.

Təzə evlər baxdıqca dağların sinəsindən,
Qəlbi vəcdə gəlirdi qartalların səsindən.

Təkcə insan deyil, yox, yer də, göy də mat idi.
Bu dağlar diyarında başqa bir büsat idi.

Qartal gözlərində də dəyişmişdi yer, səma.
Şair olmayanlar da burda gələr ilhama.

Bütün bulanıq sular durulurdu beləcə,
Azərbaycan tikilib, qurulurdu beləcə.

Demirəm ki, dağlarda təkcə dəyişdi həyat,
Ağıl, şüur dəyişdi, dəyişdi mənəviyyat.

İnsanlar arasında ünsiyyət də dəyişdi,
Təbiət gec dəyişər, təbiət də dəyişdi.

İnsanların özünə öz baxışı dəyişdi,

Kəlbəcərin qəlb açan yazı, qışı dəyişdi.

İnqilab yaxın kənddən bir gün bir məktub aldı.
Əvvəlcə gülümsündü, sonra xəyala daldı:

"Bir kisə pul almışam becərdiyim tütündən.
Əbədi qələm çəkdim oğurluğun üstündən.

Bu qədər pul gəlməyib heç bir zaman əlimə.
Bundan sonra haram mal dəyə bilməz dilimə.

Dərk etdim ki, xoşbəxtlik halal əməkdi, işdi..."
Yalançı bir ad ilə "Zərbəli" göndərmişdi.

Düz iyirmi səkiz il yatıb həbsxanada.
Əmək öz qüdrətini göstərirdi ona da.

Qafil olma, ey insan, qüdrətini gəl tanı.
Əmək xoşbəxt edəcək əməkdən bərk tutanı.

Kəlbəcərin siması gör nə yaman dəyişir.
İnsanlar dəyişirsə, dövrən, zaman dəyişir.

Kəndlər də abadlaşdı, kəndlər də təzələndi.
Çaldı aşiq, dindi saz, bu dastan çözləndi.

İnqilabın gəlişi gör nəyə səbəb oldu?!
Ən ucqar kəndlərdə də məktəb tikmək dəb oldu.

Dərslər qısa zamanda bir növbədə keçildi.
Bu cəhətdən Kəlbəcər məmləkətdə seçildi.

Qadir əllər rayonun muzeyini yaratdı.
Muzeyə rəvnəq verən otuz min eksponatdı.

Onları axtaranın gözləri çox itiydi,
Hamısı Kəlbəcərin təbii sərvətiydi.

Elə daşlar tapıldı kökləri var dərinədə,
Əfsanələr həkk olub qayanın üzərində.

"Göylər tacı Günəşə qurban aparılan at..."
Dünya muzeylərində yox elə eksponat!..

Min illərin arzusu, min illərin səsiydi.
Üstü yazılı bir daş bir muzeyin bəsiydi.

Naxışına dönmüşdü ən gözəl salonların.
Əgər qiymət qoyulsa, qiyməti yox onların.

Hamı kiçik daşın da çəkibdir qeyrətini.
Gizlədə bilmədilər alimlər heyrətini.

Tarixi olmayanlar sözümə biganədir.
Dedilər ki, bu muzey dünyada yeganədir.

Çatdı Vaşinqtona Kəlbəcərin büsatı.
Ekranlarda göründü el-obanın həyatı.

Min maraq doğururdu yüzü keçmiş qarı da,
Kəlbəcərdən yazırdı dünya jurnalları da!..

Şəhərin salamına dağ gəldi, dərə gəldi,
Bəlkə də bu Kəlbəcər bəd bir nəzərə gəldi!..

Əzəldən insanların şirin arzuları var,
Əkilən ağacların bəhrəsi var, barı var.

Ən çətin, ən ağır iş düşmüşdü məcrasına,
Xalq özü qoşulmuşdu onların icrasına.

Hər gün yeni vəzifə, hər gün yeni əməl, iş.
İnqilabı bu yerə allah özü göndərmiş.

O, var-dövlət yığmadı vəzifə kölgəsində.
Ömrü keçdi hər zaman yaratmaq həvəsində.

Dəyişərək kənd-kəsək gül-gülüstan olurdu.
Gözdən uzaq Kəlbəcər dildə dastan olurdu.

ÇİÇƏK ANA

Asimanın soltanının dəfə doğdu, batdı.
Elə məqamlar da var oxucu narahatdı.

Bir qədər ayrı düşdük axı Çiçək anadan.

O evin şah sütunu - gözəl-göyçək anadan.

Unutmuşdu dərdləri, indi xoşbəxt çağıydı.
Hələ körpəliyindən Hüsulüyə bağlıydı.

Kəlbəcər havasını götürmədi xisləti,
Ruhuna doğma idi aranın təbiəti.

Çətinlikdə qoymadı taleyini tərs əyə.
İnqilabı böyüdüb çatdırmışdı ərsəyə.

Bir qədər aralıya düşsə də sonbeşikdən,
Nigaranlıq çəkmirdi daha evdən-eşikdən.

Keçən illər nə qədər olsa da ağır, acı.
Allaha şükür, indi yox idi ehtiyacı.

Ruhu, hissi, arzusu oğlunun canındaydı.
Həftə səkkiz, mən doqquz İnqilab yanındaı.

Başı bəla çəksə də onun dünənə kimi.
Hər kamına çatmışdı şərəfli nənə kimi.

İnqilabın şöhrəti artırdı gündən-günə.
Fələyin hökmü ilə ömrü düşdü düyünə.

Ata dərdi, niskili ürəyindən çıxmamış
Şiddət ilə qapını döydü boran, döydü qış!

Ölümə yoxdur çarə, bu bir çərxi-gərdişdi.
Çiçək ana qəfildən dünyasını dəyişdi.

Loğman da gəlsə, dərman itirmişdi hökmünü.
Təbiət heç övlada göstərməsin o günü.

İldırımlar çaxnaşdı İnqilabın başında.
Qəlbinin göynərtisi gözlərinin yaşında.

Hüsulüyə tökülüb gəldi qohum da, yad da.
Nə fayda, Çiçək ana daha yoxdu həyatda!..

Desəm də, deməsəm də, hamımıza bu bəlli.
Elin ehtiramı da insana bir təsəlli.

Möcüzəsi tükənməz, bitməz qoca dünyanın.
Ölümü də möcüzə, əziz Çiçək ananın

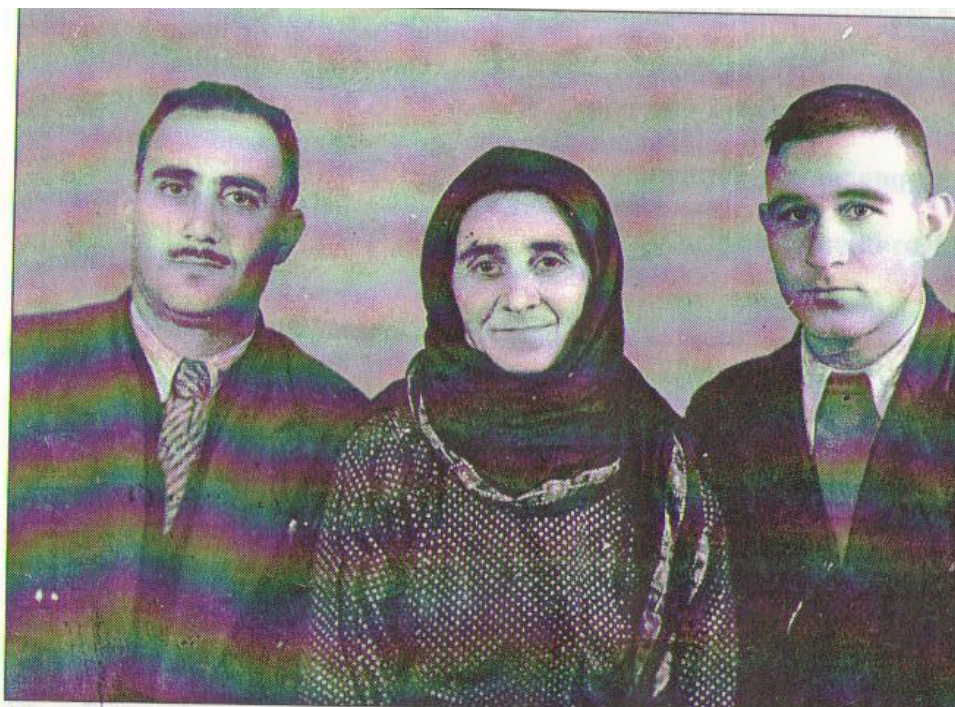
Qəbristana yol alıb gedir insan karvanı,
Qəhərdən İnqilabın iflic olub bir yanı.

Körpəlikdən görmüşdü gör nə qədər çətini.
Göz önünə gətirdi ananın zəhmətini.

Toxuduğu bir palaz kömək, həyan olmuşdu.
Anasının ölümü ona əyan olmuşdu.

Yuxusunda eşidib anasının səsini.
Ancaq başa düşməmiş tək bircə kəlməsini.

İnqilabın qəlbində bu niskilli dağ idi.
Bu da bir tale idi, bu da olacaq idi.



*İ.Nadirli anası Çiçək xanım və qardaşı Həmzə müəllimlə birlikdə.
Gəncə şəhəri 1978-ci il*

Ona can, nəfəs verən ananı tərk edirdi.
Oğul bunları duyur, dərindən dərk edirdi.

Ana köçür dünyadan, bu da etibarmıdır...

"Köçü" geri qaytaran bircə qüvvə varmıdır?!

Təbiblər qaldı acız, çatmışdı köç zamanı,
Övladların fəryadı tutmuşdu asımanı.

Əvvəl oğul götürdü cənazəni çiyinə.
Qapqara qəm libası geyinmişdi əyninə.

Geniş dünya gözündə kiçilmişdi, dar idi.
Ananın sağlığında necə bəxtiyar idi.

Məngənə arasında sanki sıxırlar onu.
Əzabkeş bir anaya verirdi son borcunu.

Göylərin qübbəsində günəş oynadırdı at.
Qəm-qüssəyə batmışdı sanki bütün kainat.

Qəbristana gedənin azalsa da taqəti,
Getdikcə çoxalırdı günəşin hərarəti.

Üfüqdən baş qaldırdı bir zolaq qara bulud,
Görən, bu sürət ilə üz tutub hara bulud?!

Qəbrə gedən yollara yağışını çilədi,
Çiçək ananın üstə bir aydınlıq ələdi!..

Qəlbində bir qəhərlə pıçıldayırdı hamı:
"Budur Çiçək anaya göylərin ehtiramı!".

Çiçək ananın dəfni gurlayan bir səs oldu.
Ellərin nəzərində ana müqəddəs oldu!..

Oğul duruş gətirdi qəfil dəyən zərbəyə.
Ana uyuyan torpaq çevrildi bir türbəyə.

"SÜMÜKLÜ DƏRƏ" FACİƏSİ

Yurdumun hər guşəsi ölüm izi, qan izi.
Öyrənə bilməmişik hələ tariximizi...

Tarixi bilməyənin yaddaşı da olmayır.
Yaddaşı olmayanın öz başı da olmayır.

Ulu, qədim tarixim min yerə yozulurdu.
Xəritədən varlığım gizlicə pozulurdu.

Min doqquz yüz beşinci ildə qış gəldi qara.
Min-min soydaşım o vaxt düşdü borana, qara.

O qış adi qış deyil, çox amansız bir qışdı.
Qəvi düşmən qətlimə yaxşı hazırlaşmışdı.

Faciəni törədən - erməni daşnakları.
Əllərindən alındı Haqlıların haqları.

Bağladılar hər yerdən bərələri, bəndləri.
Ölümlə pəncələşdi Basarkeçər kəndləri.

Tiflis də, Naxçıvan da təcavüzün qurbanı.
Bu od-alov бүрүdü Şuşanı, Lənkəranı...

Göyçənin kənd-kəsəyi qalıb sanki adada.
"Böyük" rus çarının da əli var bu qadada.

Dağ da, düz də inlədi fəryad, aman içində.
Kəndlər görünməz oldu tüstü-duman içində.

Demirəm ki, o zaman dağların daşı yandı.
Bircə onu bilirəm qəlbimin başı yandı.

Soyqırımın başında mayor Aramdı, Aram.
Deyir ki, yurdunuzu beləcə dağdaram.

Üzbəüz gələn uşaq gülləsinə tuş olur.
Erməninin əlindən məgər qurtuluş olur?!

Gah sola, gah da sağa Aram çapır atını.
Çox heyif ki, vaxtında tanımadıq zatını.

Kinini, qəzəbini nə cür çinləyək, sayaq?
İstəyir ki, dünyada birimiz sağ qalmayaqü

Nə qədər bu xülya var erməninin başında.
Bil hələ çox qovğalar dayanıbdır qarşında.

Qaçmağa gücü çatan dağlara üz qoymuşdu.
Uşağı da qırmağa erməni söz qoymuşdu.

Tufan ki, elə qopdu geyinən yoxdu qalın.
Kimisi alt paltarda, kimisi ayaqyalın.

Qolundan yapışan yox, qayaya dəy, daşa dəy!
Belə yerdə deyiblər: ara xəlvət, tülükü bəy...

Əli haradan çatsın - Azərabycan uzaqda.
Qaçdı dağlara sarı qoca, cavan, uşaq da!..

Bala anadan ayrı, ana baladan ayrı.
Düşmək müşkül olubdur dərddən, bələdan ayrı.

Dağlar göz yaşlarından bir şələlə düzəldib.
Soydaşlarım nə bilsin düşmən tələ düzəldib.

Göz görməyib qabaqda qar var, buz var, dolu var.
Kəlbəcərə buradan yeganə dağ yolu var.

O yolu ki, deyirəm beş ay keçilməz olur.
O yolun qar qalağı hər vaxt kiçilməz olur.

Qaçhaqaç zamanıdır, mal-dövlət yaddan çıxıb.
Təsəlli tapan da var: kənddəki oddan çıxıb!..

Silahlana bilsəydi kişilər öz vaxtında.
Qoymaz idi sağ qalsın erməni taxtında.

Müsəlmanın əlində olsaydı quş tufəngi,
Ermənilər bəlkə də başlamazdı bu cəngi!..

Özümüzə həyatda laqeyd, biganə dedik.

Düşdüyümüz bəlaya min yol yeganə dedik.

Süfrəmincə başında əyləşdirdim düşməni.
Bilmədim gülləsinə hədəf seçəcək məni.

Daha iş işdən keçib, Kəlbəcərsə çox uzaq.
Arxada da, öndə də dayanıbdır yalquzaq.

Qarlı-buzlu yollarda donub qaldı neçəsi.
Yol - deyil gediləsi, dağ - deyil keçiləsi.

Zirvələr göy qatında, uçurum vahiməli!..
Bir balaca büdrəsən çatmaz kimsənin əli..

Qarla doldurar müdam bu dərə "dar cibini".
Ha boylansan görməzsə uçurumun dibini.

Bütün fəsillər qışa verib ixtiyarını.
Yay əridə bilməyib dərələrin qarını.

Ermənilər qəfildən qabağı da kəsdilər.
Necə deyim, qaçqınlar qaçmağa tələsdilər.

Görünür, qabaqcadan düşünüblər bu fəndi.
Çıxış yolunu göstər - qabaq, arxa düşməndi!..

Aramın hər əmrindən əks-səda verir dağ:
Elə atın dərəyə biri də qalmasın sağ!..

Böyük, kiçik nə varsa bir-birinə qatıldı.
Hamısı diri-diri dar dərəyə atıldı.

Bu, tarixi həqiqət! Nə heyret et, nə qal mat.
Dərənin dibinə də çatmadılar salamat.

Nə məzar gördü onlar, nə kəfən gördü onlar.

İyul ayına qədər duman, çən gördü onlar.

Min dəfə qar da yağdı meyidlərin üstünə.
Guya duran olmayıb heç onların qəsdinə...

Hərdən haray qoparıb küləklər qalxdı zilə.
Otuz kəndin naləsi çatmadı bir mənzilə.

Bu gizli soyqırımdan nə nişan, nə iz qaldı.
Təkcə Azərbaycan yox, dünya xəbərsiz qaldı.

Viran qalmış kəndlərin harayı yox, ünü yox.
Nə günü var yaşadı, bundan sonra günü yox!..

O kəndlərin adamı göyə köçübdür bəlkə?!
Tarix səhifəsindən silinməzdir bu ləkə.

Alovların içində yanıb, bişib - dedilər.
Ünvanlara bəzən də "itkin düşüb" - dedilər.

Bu da taleyimizdə bir qəzadı, bir işdi.
Erməni qara, çirkin bu arzuya yetişdi.

Qəribədi, çəkən də tapılmadı bu dərdi.
Vətən mərd axtarırdı, tapammadı o mərdi.

İnsan oğlu əzəldən bahar, yaz təlaşında.
Bu, həyatın hökmüdür, ömrü bitdi qışın da!..

...Zaman gəldi sümüklər ağardılar dərədə.
Sanki tarix dil açdı bu qanlı mənzərədə.

"Sümüklü dərə" sözü dilə, ağıza düşdü.
Ancaq nə bir kitaba, nə bir kağıza düşdü.

İndi də o yerlərin quş da qonmur daşına.

Çox belə bəla gəlib millətimin başına!..

Günahsız ölənlərin mənzilləri haqdadır.
Deyirlər, o sümüklər hələ də qalmaqdadır

VƏSAİT YOX, DEDİLƏR

Yenə də qan-qan deyib dava gəzir erməni.
Eşitdiyin bəd xəbər yaman sarsıtdı səni.

Hər gün yeni bir avaz Kəlbəcərə çatırdı.
Köhnə yatanlar kimi təzələr də yatırdı.

Bu dərdə insan oğlu gətirə bilməzdi tab.
Bu əzaba bəs necə tab gətirdin, İnqilab?!

Fikrində şəhidlərə mərmər heykəl ucaltmış.
Elə gecə oldu ki, yuxuna haram qatmış...

O amansız günlərdən düz səksən üç il keçdi.
Ellərin güzaranı yenə də müşkül keçdi.

Ermənistan dövləti xəyanətin başında.
Soydaşlarım qovuldu yenə ilin qışında.

Burda təzə heç nə yox - tarix edildi təkrar.
Yenə gözlərimiz kor, yenə qulağımız kar

Yenə didərginlərin pənahı dağlar oldu.
Bu dəfə də qəlbimiz bu cürə ağlar oldu.

Düşmənlər fürsət gəzib gözləyir qış ayını.
Hələ də düz bilmirik ölənlərin sayını...

Yenə həmin mənzərə, yenə həmin dəst-xətt!..
Çölümüzdə təcavüz, içimizdə xəyanət.

Göyçə, Zəngəzur eli babanın yurdu sənin.
Qan-qadalı qırğınlar qarşında durdu sənin.

Gecə keçdi yarıdan - yuxun çəkildi ərşə.
Sən belə doğulubsan, sən beləsən həmişə!..

Sən "Sümüklü dərə"ni görmüşdün öz gözünlə.
Balaca bir kəllə də gətirmişdin özünlə.

Yaşı onu keçməyən bir uşaq kəlləsiydi.
Dağı lərzəyə salan o körpənin səsiydi.

O körpəyə baxardın bəlalı bala kimi.
Bir gün o duracaqdı arxanda qala kimi.

Ölüm bayquşlarına dedin: nifrət, ar olsun!
Qoy erməni cinsindən dünya xəbərdar olsun!.. ,

Səni sakit buraxmır ruqları sağ sümüklər.
Ürəyinə dağ çəkir, silinməz dağ - sümüklər.

Ya abidə, ya muzey sən düzəltmək istədin.
Baş tutmadı, tuta da bilməzdi bu məqsədin.

İstəyirdin bu muzey qəlblərdə göynək olsun.
Dünyaya göstərməyə nümunə, örnək olsun.

Yuxarı çatdıranda öz fikrini, arzunu.
Təşəkkür əvəzinə bir ittiham oldu bu!..

İxtiyar sahibləri bir kənarda durdular.
Vicdanı kor gədələr gör nələr uydurdular:

"Üstümüzə o zaman qalxa bilər erməni"..
Belə cavablar o dəm rahat qoymazdı səni!..

O ermənipərəstin kəsib bəhanəsini
Bir cəngavər sayağı ucaldın haqq səsinə.

Dedin: - Bəs **İrəvanda saxta, ucuz heykəllər!** *
Bəs onları göylərə ucaldıb hansı əllər?!..

Varlığımız bilinməz - bu qeyrət ki, bizdə var.
Azdır, bundan da betər bəlaya olsaq düşər.

... İzi itmiş faciə onu salmışdı dərdə.
Sümüklərin üstünə duman çəkirdi pərdə.

Bir əsrə yaxındı ki, dağlar düşüb heyrətə.
Millətə "qeyrət dərəsi" kim neçə, kim öyrədə?!

Başbiləni olmasa millət bir gün batası.
Bu millətin nə zaman olacaq öz atası?!

Varlığını həmişə salan budur heyrətə.
Çöp qədər olsa insan gələrdi bir qeyrətə.

Dərdimiz ümman qədər, kədərimiz dəryadı.
Səni fəryada salır sümüklərin fəryadı.

Bu namərdlik qəlbini yandırır, yaxırdı.
Ruhlar bəzən qarşında məyus-məyus baxırdı.

Məzar da yox, daşlara söykəyərək başını
İntiqama çağırır qeyrətli qardaşını!..

Səslər gəlir: -Almadım həyatdan öz kamımı!..
- İcinizdə oğul yox alsın intiqamımı?

- Mən Məmmədəm! - Mən Həsənəm! Deyirəm öz adımı.

* 1915-ci ildə Rusiya-Türkiyə müharibəsində ölənlərin, sonralar riyakarlıqla "soyqırım qurbanı" adlandırılanların xatirəsinə İrəvan şəhərində ucaldılan abidə kompleksi nəzərdə tutulur.

- Eşidin fəryadımı! - Eşidin fəryadımı!

- Sənəməm! - Gülsənəməm! Necə susum?! Necə susum?!

- Göz önündə yandırıldı, talan oldu el-ulusum!..

- Dağlar, bizim harayı bütün dünyaya çatdır!

- Ruhumuz narahatdır! - Ruhumuz narahatdır!

O "Sümüklü dərə"nin dərdi acı nağıldı.

Səs-sədadan qayalar parçalandı, dağıldı.

Nə qədər ki, keçmişdən alınmayıbdır dərslər.

Qayalardan həmişə gələcəkdir o səslər!..

Şəhidlərin səsindən di gəl rahat yaşa, yat!

O zamandan həmişə ruhun, qəlbin narahat.

Heç vaxt ucuz bir şöhrət sən gəzmədin, İnqilab!

Elin fəlakətinə sən dözmədin, İnqilab!

Əlindən nə gələrdi - olan olub keçmişdi.

Bu da taleyimizdə bir qəzadı, bir işdi.

Gözlənən bəlanı da hərdən yadına saldın.

Keçmişləri andıqca min bir xəyala daldın.

Laçının bağlı yolu təzələdi yaranı.

Murovdağ da qəzəblə kəsib durub aranı.

Düçar olmasın onu bir ölümə, qadaya.

Kəlbəcərin özü də bənzəyir bir adaya.

Çox qazan qarışdırır erməninin qaşığı,

Axı ehtiyat hər vaxt igidin yaraşığı.

İnqilabın köksündə şiddətlə vurdu ürək.

Dəlidağdan Laçına, Murovdağa yol gərək!..

Yadına nə düşdüsə, qəlbi kükrədi, qızdı.
Bu barədə nə qədər qərarlar icrasızdı.

Yumruğunu qəzəblə stola vurdu, bəli:
- Dediym dağ yolları tezliklə çəkilməli!

Çətin, məsul vəzifə qarşısında dayandı.
Gecələr gec uyudu, səhər tezdən oyandı.

Bu işləri görməyə izin lazımdı, izin.
Görən, fikri, məramı nə olacaq mərkəzin?!

...Gözlənən fəlakətə qəlbi gətirmədi tab!..
Səhər tezdən nazirə zəng elədi İnkilab...

Dəlidağdan, Murovdan o, nazirə çox dedi.
"Elə vəsait hanı?!" Son cavabı "yox" - dedi.

Dəstəyi əlləriylə bərk-bərk sıxdı bir anlıq,
Kabinet də gözüne görünürdü qaranlıq.

Bu nazirin, görəsən, ağılı, huşu hardadır?!
Axı Vətən dardadır! Axı Vətən dardadır!

Öz sözündə həmişə təkdi, birdi İnkilab.
O cavabı nazirdən gözləmirdi İnkilab!..

- Onda öz gücümüzlə görə bilərikmi iş?!
- Görün, ancaq vermirəm mən xüsusi göstəriş...

Aralığa nədənsə çökdü ağır bir sükut.
İdrakın yoxluğuna o cavab da bir sübut...

Ürəyində gizlicə saldığı yolu seçdi.
Çarəsizdir İnkilab, başqa mətləbə keçdi:

- Hörmətli nazir, bircə xahişim də var sizdən.
Bilirəm bu heç zaman qaçmaz nəzərinizdən.

Ermənistandan gələn nə qədər ki, qaçqın var.
Düz olar Qarabağda yerləşdirilsə onlar.

Ermənilər də köçsə qaçqınların yerinə.
Beləliklə, ziyan da dəyə bilməz birinə.

İndi həyat öyrədir bizə bu qanunları.
Əzəlki tək yüz yerə dağıtmayaq onları...

Müəmmalı şəkildə birdən kəsildi ara.
Bəlkə elə maneə olan vardır onlara.

Arzular gül açarmı insan dönük olanda?!
Göz günəşi seçməyir idrak sönük olanda.

Eşitdiyi sözlərdən peşman oldu İnqilab.
Kövrək bir uşaq kimi min yol doldu İnqilab.

Böyükklərin önündə o, bəlkə alçalıbdır?!
Yox, İnqilab dərk etdi: Kəlbəcər tək qalıbdır.

Tənhalıqdan ürəyi min dərdə bürünürdü.
Heydər atanın yeri bax burda görünürdü!...

Azərbaycandan ancaq Kəlbəcərə bir yol var.
Axı "Sümüklü dərə" oluna bilər təkrar.

Elə günü sabahdan çırmaladı qolunu:
"Mən sizə göstərərəm yol çəkməyin yolunu!"

...Bu da qəribədir, bir vəzifəli pəzəvəng,
Gecə yarıdan keçmiş İnqilaba etdi zəng...

Nə özü salam verdi, nə də ki, aldı salam.

Qəribə kinayəylə sözə keçdi, vəssalam:

- Sənə kim tapşırıbdır qaçqınların işini?!
Deyirsən qanun sayaq sənənin göstərişini?!

...Necə deyim onları - söz dedi "dürlü-dürlü",
İnsana yaraşmayan ədalı, təkəbbürlü...

- Ölçüb-biçən də bizik qaçqınların yerini...
...Dinləməyin özü də çətin, bu sərsərinə.

İstədi cavab versin, cavab vermədi amma.
Bu da bir cür xəyanət, bu da bir cür müəmma.

Cavab vermədiyindən ürəyi oda düşdü.
"A qarğa, məndə qoz var" - məsəli yada düşdü.

Axı mən ki, nazirə demişdim öz sözümü.
Nə qədər çalışsa da, çətin oldu çözüümü...

Taleyimiz beləcə qalıbdır aralıqda.
İnqilab bəs nə etsin, necə dursun qıraqda?!

Namus, qeyrət dediyin ürəkdə, qanda olar,
Belə çətin zamanda oğul meydanda olar!..

DAĞLARDAN YOL ÇƏKİLDİ

Kimlər gəlib dünyaya, kimlər gedib dünyadan,
Olmayıbdır dağları yuxusundan oyadan.

Deyirəm insan ömrü keçib necə çətində,
Əl açıbdır göylərə bir yolun həsrətində.

Yolsuz insan övladı necə yaşaya bilər?
Bir ovuc ruzusunu nə cür daşıya bilər?!

Kəlbəcərdən Laçına getmək neçə mahaldı,
Bu haqda düşünməyin özü bir qeylü-qaldı.

Keçilməz, dəli dağlar aralığı kəsirdi,
Zirvələrin başında ölüm yeli əsirdi.

Keçilməz keçidləri necə keçmək olardı,
Əl atılsa, məmləkət əfsanəylə dolardı.

Kəndlərdə yurd salmışdı min illərin əzabı,
Demə, sabahkı yol da gözləyir İnqilabı

Sıldırımlı daşların fikri belə deyildi,
El gücünün önündə o dağlar da əyildi.

Yağış, dolu, qar, boran yollarını kəssə də,
İşini gördü, tufan başı üstə əssə də!

Kəlbəcərdən Laçına, Gəncəyə gedən yolu,
Çəkdiribdir el üçün İnqilabtək el oğlu.

Mənim yazmağım azdı, görənlər bilir nədi...
Dəlidağdan çəkilən yollar da əfsanədi.

Zirvələr hay verdikcə igidlərin səsinə,
Murovdağ da qoşuldu onların cərgəsinə.

Qabaqda baş icraçı, müqəddəs and içdilər,
Keçilməyən yolları ər oğullar keçdilər.

Yenə dağlara düşdü motorların gur səsi,
Yox, yox, sona yetişməz Kəlbəcər əfsanəsi.

Qoy ellərdən danışaq, ellər bizə yar olmuş,
Ellərinə güvənən hər vaxt bəxtiyar olmuş.

Möcüzələr yaradar əllərin birləşməsi,
Min səadət gətirər ellərin birləşməsi

Min illərin arzusu gerçək oldu, çin oldu.
Bu xəbəri yayan da bir ağ göyərçin oldu.

İnsanın qarşısında diz çökübdür qayalar.
İnsan gücü, qüdrəti, zəhmətilə sayılar.

Daha çapa bilməyir ildırımlar atını,
Təbiət təslim olub, dəyişib həyatını.



*Murov dağlarından çəkilən Kəlbəcər-Gəncə yolunun açılışı.
18 sentyabr 1988-ci il*

O yollarda bir zaman boran oldu, qar oldu,
Bəxt üz döndərən zaman yollar xilaskar oldu.

Pənah gətirdi ona min-min soydaşım mənim,
Unutmaz o günləri bu yol "yoldaşım" mənim.

Oxucuya aydındır mənası bu əməlin,

Düşmənlərin əlinə keçəcəkdi qız, gəlin!..

Nə yaxşı ki, görmədi gözlərimiz o dərdi,
Bircə anın içində məni iflic edərdi.

Laçına çəkilən yol bir gün alındı saya.
İlk dəfə Kəlbəcərdən yardım getdi Şuşaya!...

O vaxt hardan biləydik çox gülümüz solacaq.
Özlərini qayadan atan qızlar olacaq...

Erməninin başında bir yumruqdu adları.
Şərəf salnaməmizə yazdacaq adları.

Elin atası olsa, bunları da görərdi.
Qarşıdan gələn qışı, buzu, qarı görərdi...

Papaq altda var imiş heç demə ər oğullar.
Nə yaxşı ki, o zaman tez çəkildi bu yollar.

Tanrıya çox yaxındır müşkül işi düzəldən,
Tanrı özü qoruyub yol çəkəni əzəldən.

Heç vaxt tükənən deyil o yolların söhbəti.
İldən-ilə artacaq adı, sanı, şöhrəti.

O yollarda Vətənin dadı, duzu qalacaq.
İnqilabın ləpiri, doğma izi qalacaq.

Kəlbəcərin ətirli gülüstanı tükənməz,
Vərəqləsəm nə qədər bu dastanı, tükənməz.

Bu nəsildən o nəslə zəmanətdir Kəlbəcər.
Yad əllərə keçsə də, əmanətdir Kəlbəcər!..

BAŞSIZLAR İŞ BAŞINDA

Bunu indi demirəm, söylədiyim haçandı.
Vəzifə insanların iç üzünü açandı.

Elə vəzifə var ki, sevməyir hər meydanı.
Vəzifə bir iksirdir, vəzifə ər meydanı.

İçlər o vaxt açılır, üzlər o vaxt görünür.
Səriştəsiz, başı boş onda bədbaxt görünür.

Onca ilin ərzində çox çay axdı, duruldu.
Yaxşıya da, pisə də dar ağacı quruldu.

Hakimiyyət başına Əbdürrəhman gəlibdir.
Ürəyində yazılı hər cür fərman, gəlibdir.

Xalqımın qarşısında elə sözlər danışdı -
"Bambılı" ləqəbi də ünvanına yapışdı.

Min yol yanıb bişəcək qəlbinin odu üstdə,
O ləqəb unudulmaz, qalacaq adı üstdə

Heydər ata, - Vəzirov! De, o hara, bu hara?!
Doğrudan da, Tərmanın yeri qalmışdı Sara!..

Böyük, kiçik qalmayıb, itiribdir yerini.
Kim istəsə törədir çirkin əməllərini.

Ağıllı adamların işdə biri qalmamış.
İnsanların sabaha güman yeri qalmamış.

Zəmanə çox qarışıq, mürəkkəb şəraitdi.
Bu yandan da erməni yolumuz üstə bitdi.

Sahibsiz qalan xalqın taleyi ağır, acı.
Heydər ataya vardı millətin ehtiyacı.

Bakıya qayıtmağa onu qoymurdu yağı.
Kremlin civarında olmuşdu ev dustağı.

Məharətlə gizləyib uzaq, yaxın zatını,
"Siyasət" meydanında çapır hərə atını.

İnqilabsa çalışır uca dağlar başında.
Gah mal-qara, gah tütün, gah yemin təlaşında.

Tikir, qurur, yaradır o, gecə də, gündüz də.
Əzəlki gerilikdən qalmamışdı bir iz də!..

Öz kəndinə dönmüşdü köç edənlər nə vaxtdan.
Dərk etmişdi İnqilab bunu çox-çox qabaqdan.

Fəqət, xain erməni əzəlki əməlində,
Söyüdlü mədəninin qızılları əlində.

Pulsuzsansa, zamanın dərdi, azarı sənin.
Varın, dövlətin çoxsa, dünya bazarı sənin...

O zamandan nə qədər gün doğub, səhər olub.
Hər biri İnqilaba dərd olub, qəhər olub.

Saymazyana davranış dağları da əyirdi.
Erməni hikkəsini götürə bilməyirdi.

Yaylaqlara çıxanda gələ bilmir özünə.
Söyüdlü mədənləri görk olmuşdu gözünə.

Kosıgınlə Mikoyan köcsə də o dünyaya,
Yeni-yeni təzyiqlər yenə gəlmirdi saya.

İqlim əzəlki deyil, hökm-fərman dəyişib.
Dəyişib loğmanbaşı, dava-dərman dəyişib.

Bəlkə dərdin davası elə Əbdürrəhmandır?!
Yox, bu, bəlkə boş xəyal, bəlkə quru gümandır.

Bu haqda danışanda bir söz deyirdi hərə.
İnqilab belə halda sığmırdı Kəlbəcərə!..

Daha dözə bilmirdi nə vədəyə, nə vaxta.
Qəlbində nigaranlıq gəlib çıxdı paytaxta.

Kövrələn ürəyini bir zərif şüşə bildi.
Elin "rəhbəri" ilə axır görüşə bildi...

Qızıl mədənlərindən söz açıb danışanda,
Əbdürrəhman bombatək partladı bircə anda:

- Sən başcısan rayonda, yoxsa baş geoloqsan?!
O boyda vəzifəni yoxsa bilirsən asan?!

Get, işinlə məşğul ol, əlavə yoxdur sözüm...
...İnqilab bu təhqirə güclə gətirdi dözüüm.

Qartalların sədası göydən, havadan gələr.
Xoruz vaxtsız banlasa, səsi tavadan gələr.

Müdrək kəlamıydı o köksündən qopan səda.
Heç zaman qəlbi belə gəlməmişdi fəryada.

Od idi, atəş idi, sanki söndü İnqilab...
Qırılmış ümidlərlə geri döndü İnqilab.

Çox söz deyə bilərdi, demədi, açıq qaldı.
Başlanan böyük işlər elə yarımçıq qaldı.

Bu görüşdə gördü o dedikləri hədərdi.
Arxasınca Vəzirov komissiya göndərdi.

Bu mətləbin, məqsədin kökü dərin
Bölgələrdə qalmasın tərəfdarı Heydər.

Nə qədər gözəl iş çəkildi qara qələm.
Deyirəm, doğrudan da, qəribəymiş bu aləm...

Bu da bir iş üsulu, bu da "həyat qanunu"!
Bu da belə "rəhbərli", qınamıram mən onu...

Adı İqilab olan əyilməz bir insan var.
Əyə bilmədi onu rütbəsindən qorxanlar.

Həç bir dolaşmaq iş yox zamanın işi kimi.
Yardı çox-çox sədləri hər kimi, kişi kimi.

İçindən necə çıxmaq ilahi, bu illətin?!
Hər oğlu sıradan bir-bir çıxır millətin!

Kəlbəcər torpağına necə "ağa" gəlibdir.
İnqilabı raykomdan çıxarmağa gəlibdir.

Vəzirov göndərmişdi, gəlmişdilər mərzə.
"Bambılı"*nın əmriylə iş görülür qərəzlə.

Özü ağır dərd idi, millətimə oldu dərd.
Ellərimi qırğına verib qaçdı o namərd.

Sığmasa da yer-göyə təşəxxüsü, ədası,
Hara ayaq basırdı, gəlirdi bəd sədası.

Düşmənimin önündə bir qul kimi əyildi,
Xəstə idi xisləti, yox, o, bizdən deyildi!..

Bilsə də, bilməsə də, uymuşdu xəyanətə.

* "Bambılı" – Azərbaycan KP MK-nın keçmiş birinci katibi Ə.Vəzirova xaiqın verdiyi addır.

Mənim yazmağım artıq, bu, məlumdur millətə!

Salon batıb kədərə, salon sakit, salon lal.
İnqilabın üzündən oxunurdu min sual.

Bir çaşqınlıq içində çarəsiz qalmış hamı.
Əslində rədd etdilər oxunan "ittihamı".

Şər üstündə gedirdi zəmanənin təkəri.
Vicdanını satmışdı imperiya nökeri.

İzaha ehtiyac yox, bəlli idi hikkəsi,
İnqilabın yerinə keçməliydi özgəsi.

Fəhləydi çıxış edən, onun adı İsaydı.
İndi qonaqların da dili daha qısaydı.

Təklifi rədd etməksə çox çətin, müşkül işdi.
Oxucum yaxşı bilir gərdis necə gərdisdi.

Saya salan yox idi xalqın iradəsini.
Boğurdular qundaqda ədalətin səsini.

Guya "yenidənqurma" ləng gedir Kəlbəcərdə.
"Bu qara iftiradır" - qışqırdı bir nəfər də!..

Gen salona yenidən çökdü ağır bir sükut.
Haqsızlığa qışqıran gözəl sübutdu, sübut.

Məhəbbətlə baxırdı söz atana İnqilab.
O idi nadürustə yerindən verən cavab.

Həmin şəxs təşəbbüsü tez keçirdi əlinə.
Qoymadı hücum olsun, sözünü dedi yenə.

Geniş bir pəncərənin önünə gedib yaxın.

Dedi, gələn yoldaşlar, buyurub siz də baxın!.. .

Bu Kəlbəcər təzəcə tikilib, qurulubdur.
Əzabkeş insanların əhvalı durulubdur.

Abadlaşıb min dəfə ən uzaq dağ kəndi də.
Yeniləşib mahalın bərəsi də, bəndi də...

İçindən təzə çıxıb ehtiyacın, zillətin.
Yazıqdır, inamını qırmayın bu miilətin!..

Şaşırmışdı qonaqlar, mənzərə çox ağırdı.
Natiqin hər sözündən bir od, alov yağırdı.

...Təzə şəhərə doğru uzanmışdı bir əli.
İnam ilə deyirdi: - Gəlin, gəlin irəli!!!

"Yenidənqurma" deyil məgər bunların özü?!

Bəllidir, bu məclisdə keçməz idi haqq sözü.

Etiraz etmək üçün ayağa qalxdı hamı,
Çarəsizdin, yatırdın özün o izdihamı.

Elə zənn edəcəkdi yelbeyinlər, nadanlar,
Burada bəlkə elə İnkilabın əli var.

Bu, o zaman səninçün ağır olardı daha.
Müqəvvə rəhbərləri sən tapşırdın allaha!..

Qanunsuz plenumun mənası acı, dərin.
Faciəsi başlandı o gündən Kəlbəcərin.

Məşəqqətli zamanı yetişdi bu diyarın –
Heydər ata bəyənib, seçdiyi kadrların!..

Ən böyük faciəsi bu idi cəmiyyətin.

Yamaq vurmaqla onu düzəltmək müşkül, çətin.

Nə gözlənilməz bəla, nə çəkilməz ağır dərd.
Yaratmağa, qurmağa səni qoymadı namərd.

Həyatımda görmüşəm çox belə nakışını,
Qoymadılar axıra çatdırasan işini.

İnqilabdan yadigar Kəlbəcərdə qaldı nə?!
Gətirdiyim dəlillər elə bəsdir Vətənə!..

Çörək dərdi çəkənin əli çörəyə çatdı,
Quran, tikən insanlar bir möcüzə yaratdı.

Bir müdrik kəlama da inanıbdır insanlar.
Onların öz əliylə düzəldilər nöqsanlar.

Oxucum, yaxşı dərk et bu sözün mənasını.
Ən ucqar kəndlər belə dəyişdi simasını.

Nə zaman ki, bilindi Kəlbəcərin "darlığı".
O illərdə duyuldu xəyanətin varlığı.

Heydər ata puç etdi erməni nəqşəsini.
Elə qundağındaca boğdu onun səsinə.

İnqilab da çox şeydən hələ xəbərsiz idi.
Ancaq ona verilən göstəriş əziz idi.

İnsanlar baxa bildi bir-birinin üzünə.
İtirilmiş inamlar qaytarıldı özünə.

İndi bunların üstdən qara bir xətt çəkilir.
Açıq olsa dərd yarı, axı xəlvət çəldir.

Bu nə bir əfsanədi, nə də acı nağıldı,

Çox qüdrətli bir dövlət öz içindən dağıldı.

Qan üstdə ucalan ev heç bir zaman var olmaz.
Haqsızlıq üzərində dünya bərqərar olmaz.

Kəlbəcər barəsində çox gözəl söz deyildi.
Bircə kəlmə deyildi, ancaq ki, düz deyildi.

Necə şahid göstərim mən bütün camaatı.
Elə kifayət edər pəncərə əhvalatı.

Haqsızlığa dözməyin özü ən ağır işdi,
Bu yolda da İnqilab tamam bərkidi, bişdi!

"ƏLVİDA" DEMƏDİN

Unuda bilməyirsən sən özün də o ili,
El dövrəyə almışdı yaşadığın mənzili.

Heyranlıqla baxırdın həyatın bu işinə,
Camaat axın-axın gəlirdi görüşünə.

Yuxusuzluq, yorğunluq tökülsə də gözündən,
Ancaq keçə bilmirdin gələnlərin üzündən

Göz yaşını siləni süzürdün altdan-altdan,
Təskinlik vermək üçün misal çəkdi həyatdan.

Əzəldən bu da bir cür sınağıdır dünyanın,
Su gələn arxa bir də su gələcək, inanın...

Heyrətindən yer, göy də bu işə qalmışdı mat.
Görüşməmiş getmirdi kənddən gələn camaat.

Bunun sirrini açmaq vallah necə çətindi,
Elləri sənə çəkən sənə məhəbbətindi.

Bu gedişin çoxuna kədər oldu, yas oldu.
Sən ayrılıb getsən də, Kəlbəcər xilas oldu.

Min yol özün də bunu demişdin ki, iş işdi,
İşindən qovulan da səndən inciməmişdi.

Halallıq istəyirdi ağsaqqal da, cavan da.
Eli yaxşı tanıdın sən o çətin zamanda.

O səhər bam-başqaydı üfüqlərin rəngi də,
Elə bil dəyişmişdi çayların ahəngi də...

Səni yola salmağa gəldi maşın karvanı,
Söyüş hədəfi oldu Vəzirovun ünvanı.

"Bambılı" — daş üstünə daş qoymayan müqvvə,
— Namərd etmək istədi comərdi qova-qova.

Deməyin İnqilabın əlləri üzülmüşdü,
Bütün kənd adamları yollara düzülmüşdü.

Möcüzə zənn edərsən göz qoysan sağa, sola.
Vəzifədən çıxanlar belə salınmır yola.

Məktəblilər həmin gün dərsləri atmışdılar,
İnsan bədənlərindən zəncir yaratmışdılar.

Maşınların ardınca el-oba atırdı su,
Axı başa çatmışdı onların çox arzusu.

Kəkliklər qayalardan döşlərə enmişdilər.
Əzəl gündən çəmənlər əlvən geyinmişdilər.

Əlik boynu bükülü qayaların qaşında,
Gen süfrələr açılmış bulaqların başında.

İnqilabın şəninə çox sağlıqlar deyildi,
Ellərin məclisində halal çörək yeyildi.

Qədir bilən xalqımın sevgisinə dönüb bax!..
Olan olub keçibdi, mətləb üstə qayıdaq.

Tələsmirdi maşınlar, gedirdi aram-aram.
İnqilab Nadirliyə bu da böyük ehtiram!!!

Xəyalları uzaqda, fikirləri dərinədə.
Sıldırım qayaların dayandı bir yerində.

Sonsuz bir ehtiramla baxdı ənginliklərə.
Gözlərinin önündən gəlib keçdi dağ, dərə.

Qiymətli sərvət deyir, insan daşa daş demir,
Bu torpaqda yaşayan heç vaxt yüzə yaş demir.

Yamacda ağ buludlar xatırladır sürünü,
Əl dəyməmiş kurqanlar didir təfəkkürünü.

Yazılı qayalarda türk oğlunun səsi var,
Hələ də oxunmamış Alban abidəsi var.

Qulağına yüz dəfə səsi gəldi nalların,
Yeri gizlicə qaldı yüz-yüz mineralların.

Doğma bir övlad kimi könlüm səni hey arar,
Qızıl mədənlərini öz əllərim çıxarar.

Göylərin zirvəsində yaşıl tacdı Kəlbəcər.
Hələ insan əzminə çox möhtacdı Kəlbəcər.

Cüyürlərin oylağı, dərələrin dərini.
Sərin edib yurdumu "Sarı yer" in sərini.

Laləsi tabaq-tabaq dağları baş-başadır,
İnsanları qoynunda yüz ildən çox yaşadır.

"İsti su"yun canında min xəstənin əlacı.
Boynumdan əskik olmaz göy meşənin qulacı.

Göylərə bax, buludlar pərən-pərən olubdur,
Ağlamasa boşalmaz - gözləri bərk dolubdur.

"Ceyranbulaq", Dəlidağ bəlkə qaldı uzaqda.
Ayaqyalın gələrəm qarda, buzda, sazaqda.

Ürəyinin içindən qopdu həzin bir "vida!"
Yox, yox, Kəlbəcərə mən söyləmərəm "Əlvida!".

Qəlbindəki diləklər alına bilməz saya.
Min arzu, min həsrətlə baxdı "Laçın qaya"ya.

Yaxın deyil, bir xeyli uzaqdan görünürdü.
Yenə də döşlərində buludlar sürünürdü.

Ona qovuşmaq üçün çox arzular sönmüşdü.
Adı min illərdi ki, əfsanəyə dönmüşdü.

İnsanların önündə qaya gətirmədi tab.
Keçən həmin günləri yada saldı İnkilab!..

İnsan ayağı dəyməz o qaya təslim oldu,
Azərbaycan bildi ki, ram eləyən kim oldu!..

Demirəm təkçə vardı orda gözəl örüşlər,
Keçirildi qoynunda çox mənalı görüşlər.

Öz işini görmüşdü, İnkilabın nə dərdi.
Qayaları həsrətlə qucaqlaya bilərdi.

"Qaya"nın ram olması bəlkə də möcüzəydi.
Bir ehtiram olaraq dağlar başını əydi...

Həyatda iz qoymayan qara kömürə dəyməz.
Möcüzəsiz bir ömür, inan, ömürə dəyməz.

Şığıyan dağ kəlləri bir anlığa durdular.
Etiraz harayıyla qartallar qıy vurdular.

Bulaqlar yol tapsaydı qənşərində coşardı.
O vüqarlı insanın gözü indi yaşardı...

Aşıq Hacı dayanıb bu büsata baxırdı.
Qəlbinin nəğmələri öz-özünə axırdı.

Elə bu vaxt yamacdan Hacının səsi gəldi.
Dinlədikcə hamının ona həvəsi gəldi:

Sal qayalar par-pardılar,
Ceyran, cüyür çapardılar,
Qartallar qıy qopardılar
Gah o dağda, gah bu dağda.

Kişnəyən göy bir Qıratdı,
Ayaqlarım şəhə batdı.
Nə arzum var kama çatdı
Gah o dağda, gah bu dağda.

Dağ keçisi dağdan endi,
Sel kəssə də bərə-bəndi
Ocağımız tüstüləndi
Gah o dağda, gah bu dağda.

Tər göbələk tapa-tapa
Qalxdım döşə, endim tapa,
Dolu gəldi cırpa-cırpa

Gah o dağdan, gah bu dağdan.

Zirvələrə qalxdı yolaq,
"Gəl, gəl" dedi, çəmən, bulaq,
Xan çobana oldum qonaq,
Gah o dağda, gah bu dağda.

Söz içində söz axtardım,
Dərə gəzib, düz axtardım.
Bir sevimli iz axtardım
Gah o dağda, gah bu dağda.

Dolaylarda hərdən azdım,
Çən getməsə yol tapmazdım,
Nəğmə dedim, şeir yazdım
Gah o dağda, gah bu dağda.

Zirvələrə iz yox, çıxım,
Arzularım çığım-çığım.
Ağarıbdır alaçığım
Gah o dağda, gah bu dağda.

Külək olub burda əsim,
Bir qayaya dönsəm, bəsim.
İnqilabam, gələr səsim
Gah o dağda, gah bu dağda.

Bir qayaya söykənib elə oxuyur aşıq.
Özü də səsi kimi dağlara bir yaraşıq.

Ayrılığın əzabı onu boğsa da hərdən,
Bax beləcə ayrıldı İnqilab Kəlbəcərdən...

Yerlipərəstlər onun qəzəbidir, kinidir,
Harda doğulubsa da, Kəlbəcər sakinidir.

Çox böyük işlər gördü ömrün cavan yaşında,
Adına söz qoşuldu bulaqların başında.

Əl çatmayan zirvələr saxlayacaq izini,
Bu xalq elə xalqdır ki, unutmaz əzizini.

Bircə an da dayanmaz yüz il ötsə də sazım,
Kəlbəcərli ömürdən mən daha nələr yazım!..

Soruşuram bu xalqdan, soruşuram bu eldən,
Kəlbəcərtək qalamız necə verildi əldən?!

Taleyindən yazıram bu elin, bu millətin!
Elə həqiqət var ki, onu gizlətmək çətin.

Mənə inanın, qardaş, kimsədə qalmasın şəkk...
Qayaların qaşına sözlərim edilsin həkk...

İnqilab qalsa idi əvvəlki iş başında,
Ruhu da inciməzdi balaca bir daşın da.

İş başına gəlmişdi ağı, idrakı sönük.
Dar ayaqda, məqamda çıxdı dönükdən dönük.

Arzuları sönüklər çox arzuya çatdılar,
Həqarətə dözməyən xalqı da aldatdılar.

SOVETLƏRİN SÜQUTU

Bir binanın təməldən əyri qoyulsa daşı,
Dağılacaqdır bir gün göyə çatsa da başı.

Bir deyil, beş deyildi, nə qədərdi sübutu,
Gəlib çıxdı Sovetlər ölkəsinin süqutu.

"Sarsılmaz" zənn edilən özülündən çürüdü.
Müstəqillik sədası hər diyarı bürüdü.

Çətin doğulsa da o, çoxdan ana bətnində.
İki əsrdən artıq biz onun həsrətində.

İnsanların azadlıq arzuları müqəddəs.
Mövqeyini bilməyən insana nə deyək bəs?!

Nə zaman ki, millətin qan axır yarasından,
Loğman da o vaxt çıxır ellərin arasından.

Düşdü bir iddiaya dəllək də, sor satan da...
Çoxdan oyağam - dedi ayaq altda yatan da.

Çox keçmədi rüzgarın hər qılığı dəyişdi,
İnsanın insanlara yaxınlığı dəyişdi.

Azadlıq meydanları Xəzər kimi çağladı,
Ümidini millətim hər yetənə bağladı.

Əsl millət oğlunu tanımaq müşkül oldu,
Çox müqəddəs arzular yanıb-yanıb kül oldu.

Azadlığın bu yolu necə çətindi, çətin.
Əsl atası yoxdu bu əzabkeş millətin.

Heydər ata uzaqdan baxıb qəhərlənirdi.
Ürəyini əzirdi yazıq millətin dərdi.

Qorbaçov deyirdi ki, mənəm böyüyün, ağan!..
Yətəninə dönmək də edilmişdi qadağan...

İstəmirdi Heydəri tez qurtara çətindən.
Tülkü kimi qorxurdu onun əzəmətindən.

Müttəhim kürsüsündən qurtarsa da canını,
İlk dəfə Heydər ata tanıtdırdı canini!..

Atanın sözlərindən millət də ayılırdı.
Ata, qorbaçovlara təhlükə sayılırdı.

Başı olmayan kəslər keçmişdi iş başına,
Qan yağırdı yurdumun torpağına, daşına.

Çox iş bilən qovulub bir kənara atıldı.
Talandı var-yoxumuz, torpağımız satıldı.

Çaldı hərə bir zurna, oxundu neçə şərqi.
Bilinmədi bazarda şorla pendirin fərqi.

Zillətdən cana doyan düşdü yeni zillətə.
Nə təpiklər dəydisə, dəydi yazıq millətə.

Çiçəkləri açmırdı aranın da, dağın da..
Atasız qalan millət atanın sorağında!..

YENƏ XALQIN XİDMƏTİNDƏ

İnqilabın gücünü görüb-duydu el-elat.
Zəkasının önündə alimlər qaldılar mat.

Ağrılar qövr etsə də sağalmaz yarasında,
Yenidən oldu Millət Vəkili sırasında.

Hələ gənclik çağından seçib yolun düzünü,
Ən uca kürsülərdən deyib xalqın sözünü.

Bivec buyruq qulları turp əksə də başında,
Heç demə yaşayırmış millətin yaddaşında.

Öz gözüylə gördü o, xalqın iradəsini,

Xalq səkkiz namizəddən ona verdi səsini...

Bu ən böyük ehtiram, ən böyük etimaddı.
Halal olsun bu xalqa - yaşadanı yaşatdı!..

Məclisdəki çox sözü şöhrət, şərəf gətirdi.
Qəlbi həmişə onu xalqa tərəf gətirdi.

Qanlı Yanvar günləri çəkdi elə bir haray,
Kəlməsindən, sözündən lərzəyə gəldi saray.

Təlatümlü nitqindən tufan qopdu məclisdə.
Qan içən cəlladlara qəzəb vardı o səsdə.

Vətənin haqq sədası tutdu şəhəri, kəndi.
İmperiya özü də o səsdən silkələndi.

Haqqa tərəfdarıq biz, haqqa inanmışıq biz.
Bu əzablı yollarda min yol sınanmışıq biz.

Taleyimiz həmişə göylərin nəzərində.
Xeyir qələbə çaldı böhtan, şər üzərində.

İdrakının gücüylə enib yerin təkinə,
Dözüb ağır işlərin çətininə, bərkinə.

Dayanıbdır çox böyük bir rayonun başında,
Gah qazın, gah nöyütün, gah "göl"ün təlaşında.

Hər vaxt xalqın içində - xalqsız yaşaya bilməz.
Bu qədər ağır yükü xalqsız daşıya bilməz.

Əvvəlkindən betərdi, dönüb alova, oda,
Bu gün mədənə gedir, sabah isə zavoda.

Yeni məna tapıldı onun etirazında!..

Hasilatı çoxaldı nöyütün də, qazın da...

Ən adicə görünən işin mənası dərin,
Növbəsini düzəltdi görüləcək işlərin.

"Böyük şor" deyilən göl dönmüşdü fəlakətə.
Kükrəyəndə Bakını gətirirdi dəhşətə.

Neçə dəfə boynundan atıbdır kəməndini,
Neçə yerdən uçurub, dağıdıbdır bəndini.

Havayı, boş yerlərə milyard pullar axırdı.
Hamı əli qoynunda yazıq-yazıq baxırdı.

Su altında qalmışdı elin sonsuz sərvəti.
Biri kişi sözünü deyə bilmirdi qəti.

Nöyüt ilə dolmuşdu "Böyük şor"un qucağı.
El onu çağırırdı - "fəlakətlər ocağı".

Törədilən ziyanı hesablamaq çətindi.
Bu ziyan məmləkətin, bu ziyan dövlətindi.

"Böyük şor" böyük bəla, saymırdı oğulları.
Törətdiyi vahimə bürümüşdü yolları.

Nə yoxsa da, ellərin şikayəti çox idi.
Qəsəbənin kənd ilə əlaqəsi yox idi.

Bənd-bərəni kəsməkçün neçəsi daş sındırıb.
Çox mötəbər adamlar iş görüb, baş sındırıb.

Yuxarıdan gəlibdir hələ neçə yol bilən,
Ancaq tapılmayıbdır elin dərini bölən.

Bəli, söylədiklərim necə də ağır, acı.

Alimlər də deyib ki, yoxdur bunun əlacı.

Ürəklərdə bu bəla ən ağırılı iz idi.
Qəsəbəyə bir yol var, o da keçilməz idi.

Su azalmaq bilmirdi, qalxırdı yavaş-yavaş,
Sabahkı gün kim bilir, nələr verəcəkdi baş!..

Bəlkə coşan bu sular gəlib evlərə çatdı?!
Uşaq da narahatdı, qoca da narahatdı...

Çoxlarının gözündə bu keçilməz dağ idi,
Ancaq İnqilab ona əlac tapacaq idi!..

TƏSLİM OLDU "BÖYÜK ŞOR"

Elə bil tükənmişdi elmin, millətin gücü.
Sıyrılib qılinc kimi çıxdı qeyrətin gücü.

Sığmasa da idraka, gəlməsə də ağıla,
İnqilabın gəlişi döndü gerçək nağıla.

Mən demirəm səbindən yerlər, göylər çapıldı.
Yeganə çarə vardı, bax o, çarə tapıldı.

Alimin də ağlına gəlməyən əcaib iş!
Heç demə artan sular qrunut sular deyilmiş.

Gözəl məsləhət aldı, oxudu çoxlu kitab.
Zəkasının gücüylə kəşflər etdi İnqilab.

Bu arzu, məqsəd, məram nə mənalı, nə uca,
İnqilabın səsinə səs verdi cavan, qoca.

Gölün diz çökməsinə inanmayan da vardı,
Eləsinin əzəldən ağılı, zəkası dardı,

Akademik Məmiyev olmuşdu çox narahat,
Gücü çatsa başcını qovdurardı bu saat.

Adamların içində sözlər gəzirdi hərdən:
Səriştəsiz bir nəfər gəlibdir Kəlbəcərdən.

Ona qulaq asmayın, dağdan gəlibdir, əşşil!..
Ömründə heç bilmir ki nə olandır göl işi.

İnqilabı bir dəfə hələ hədələyibdir,
Elə sözlər deyib ki, ürəyinə dəyibdir.

Axı alimlər onu saxlar gözünün üstdə.
Bir söz deyən olmayıb hələ sözünün üstdə.

İnqilab Məmiyevə xəbərdarlıq göndərdi:
"Bu qədər canfəşanlıq etməyiniz hədərdi.

Tək deyilsiniz, vardır siz kimi neçələri.
Sağlıq olsun, payızda sayarıq cücələri!..."

Əsl bir pəzəvəng də göndərmişdi sifariş:
"Nadirlidən soruşun görməyə tapmayır iş?!..."

Ağıldan kasadlara inanan da çox idi.
O cür istehzalara məhəl qoyan yox idi.

Cürbəcür yozum vardı, inam vardı hərədə,
Böhtan yazan da oldu qəzetdə bu barədə.

İnamsızlar həmişə arada gəzən olur,
Mübarizlər hər yerdə çətinə dözən olur.

Fərhad kimi oğullar külüngünə əl atdı,
Kim necə düşünsə də, axı həyat həyatdı.

Tanrı da həyan oldu bu müqəddəs çağrışa.
Buldozerlər, maşınlar başladılar yarışa.

O, qara qüvvələrin uymadı güruhuna.
Axı yaxşı bələddir millətinin ruhuna.

Dağlar əyər başını el məğrur olan yerdə
Sözünü bərkdən dedi adam gur olan yerdə.

İsgəndər adlı cavan keçib gəldi irəli.
Yol tərəfdə bir əli, göl tərəfdə bir əli.

İçindən od yağdı - görsəydin gözlərini.
Söyləməyə başladı gur səslə sözlərini:

— Ay camaat, ardımca tayfalı, elli gəlin!
Maşınınız olmasa, əlləri belli gəlin.

Dünyada hər nə varsa insanın əlindədir.
Yeri, göyü yıxmaq da inamın əlindədir.

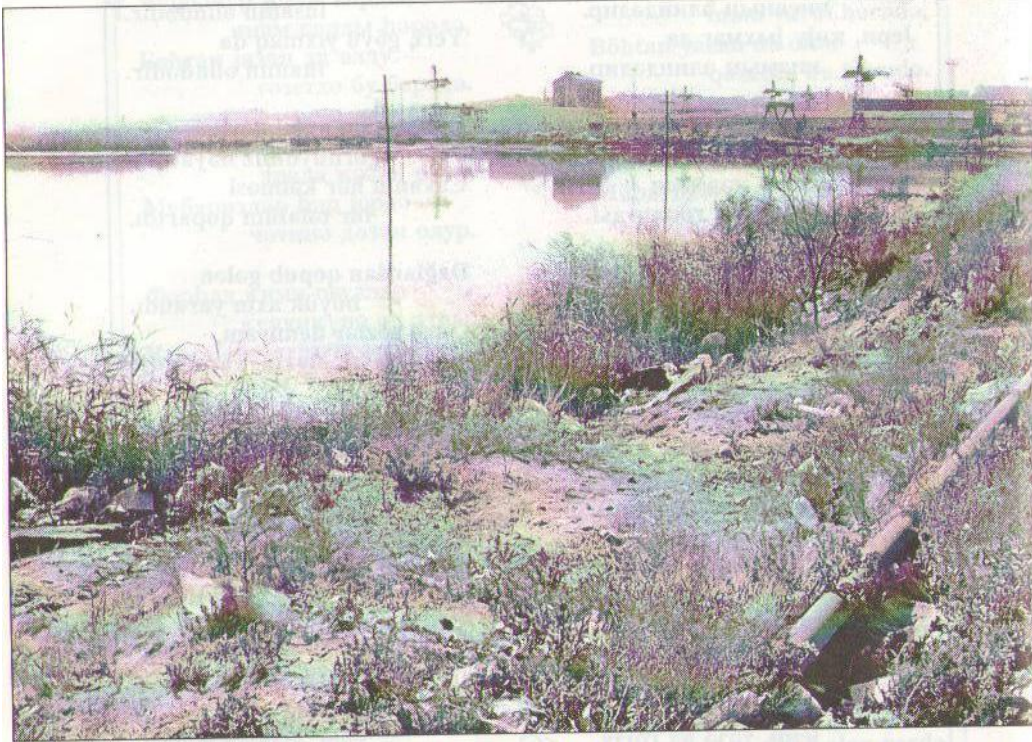
Qardaş, bu nağıl deyil, gördüyünüz həyatdı!..
Cavanın hər kəlməsi bir təlatüm qopartdı.

Dağlardan qopub gələn böyük axın yarandı.
Quru sözlər demirəm, baxın, baxın, yarandı!!!

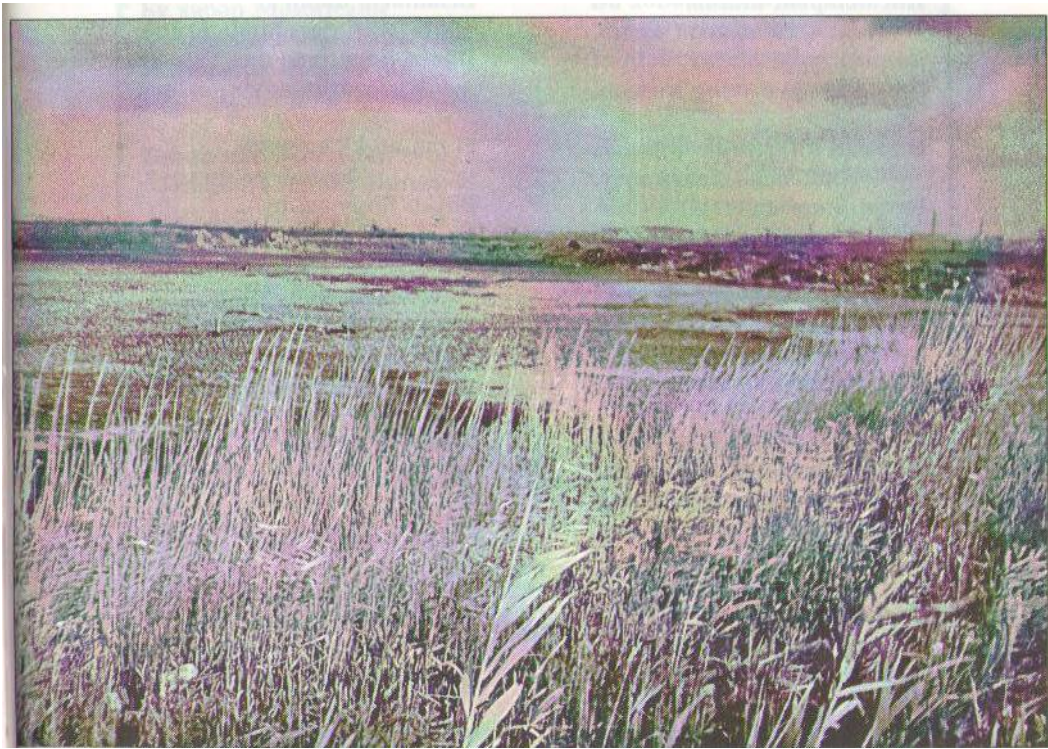
Daha beş, on nəfər yox, millət qalxdı ayağa,
Gətirilən torpağın bənzəri vardı dağa.

"Şor göl" əzəlki deyil, baxarı dəyişildi.
Fabrik, zavod suyunun axarı dəyişildi.

İnqilab İsgəndərə yeni, təzə ad qoydu.
Dillərdə dastan olan külünglü Fərhad qoydu.



*Böyük Şor gölünün öncə vəziyyəti
1994-cü il*



*Qurudulmuş Böyük Şor gölünün bir hissəsi
1997-ci il*

Qollara qüvvət gəldi motorların səsindən,
Göy də yerə boylandı insan nəriltisindən.

İnsanların inamı qayıdanda özünə,
İnqilabın sönməyən həvəsini eşitdim.

Hər gün ucadan gələn gur səsini eşitdim.
Dənizi qurutmaq da görünməyir gözünə.

O zaman ki, enməyə başladı gölün suyu,
Bütün Binəqədidə möcüzəyə döndü bu!..

Su altından qiymətli sərvətlər üzə çıxdı,
Həşarat gölməçəsi qurquru düzə çıxdı!

İnamının gücündən insan heyratə gəldi,
Qeyrəti olmayan da, vallah, qeyratə gəldi.

İllər tufanlı keçib, keçib bahar, keçib qış,
Heç demə suyun altda neçə mədən qalbmış!..

Neftayran məntəqə qalbmış suyun altda,
Bizim bilmədiyimiz nələr varmış həyatda...

Çoxları unudubmuş belə dərdi-səri də...
"Böyük şor" qərq edibmiş bir hərbi şəhəri də!..

Şor suların altında daha nələr qalbmış?!
Ağaclıqlar, güllüklər, əfsanələr qalbmış!..

Başqa söz çox olsa da, bu kəlmələr əsildi.
Aşib-daşan şor sular mənbəyindən kəsildi.

Bu xəbər Məmiyevin qanını bərk qaraltdı.
İnqilabsa ən gözəl, şirin arzuya çatdı.

Bahar ilə bahardı, qışla qışdı, İnqilab!
Alimlərdən ucada dayanmışdı İnqilab.

Neçə böyük alimin düşündüyü hədərmiş,
Heç xəyala gəlməyən səbəblər nə qədərmiş.

Vətən üçün İnqilab gör bir nələr eyləyib!..
Qaranlıq gecələri nurlu səhər eyləyib.

Demirəm o, bu yolda şair, ozan olubdur.
Ünvanına nə qədər şeir yazan olubdur.

O, həmişə özünü adi insan sayıbdır.
Onun qədər heç kimə şeir yazılmayıbdır.

Bu yerlər cəng görməmiş belə ağır cəng kimi,
Pəzəvəng elə yenə qaldı pəzəvəng kimi.

İki ilin ərzində "Böyük şor" ram edildi.
Qurularaq məclislər, gözəl bayram edildi.

Xəstəliklər mənbəyi ömrünü verdi bada.
Biz köçsək də, bu əməl qalacaqdır dünyada.

Əgər tapılmasaydı İnqilabtək bir kişi,
Necə olacaqdı bəs Abşeronun gərdişi?!

Yox, yox, aldada bilməz şirin xəyallar onu,
Yaşadıb, gümrah edib elə bu hallar onu.

Xəyalsız bircə gün də olmayıb həyatında,
Elə bu minvalla da yerin, göyün qatında.

İçində az olmayıb sevincin də, qəmin də...
Özünü də unudub xəyallar aləmində.

Heç ağlına gəlməyən bir məkana düşübdür,
Bilmir ki, hardan gəlib, hansı yana düşübdür.

Yeni bağlar, meydanlar "Böyük şor"un yerində...
Bütün hüsnü dəyişib səmanın da, yerin də!..

Güllərin min ətri var bu yerin havasında,
Yaz nəğməsi oxuyur quşlar öz yuvasında.

Yelləncəklər alıbdır uşaqları qoynuna,
Analar da qoşulur onların oyununa.

Təbiətin qoynunda keflər qalxır, durulur.
Çəmənlərin üstündə May məclisi qurulur.

O, sabaha baxmayıb heç zaman şübhə kimi.
Elə məclis vardı ki, çəkibdi sübhə kimi.

Yurdsuz qalan dovşanlar yurduna qayıtmalı.
İnsan əsl insansa, məramına çatmalı.

İş ki belə sürətli, bu maşınlar əllimi...
Kimsə çəkir xəyaldan İnqilab müəllimi!..

Arzum budur mətləbi açıq, aydın göstərəm.
Nadan bilməz, cavabı aqillərdən istərəm...

Bu, bir söz sənətidir, qoy danışsın sənətkar.
Yaratmağa, yazmağa gör nə qədər mövzu var.

Bunu yazıb bitirmək nə qədər müşkül, çətin.
Çatdı BMT-yə də soraqı bu qüdrətin...

Dahi akademiklər ona biət etdilər,
Beynəlxalq bir məclisə bir gün dəvət etdilər.

Göl insanın önündə gətirmədi dözümlə, tab,
Bu da bir inqilabdır, əhsən sənə, İnqilab!

Millətimin bu da bir şücaəti, əzmidir.
Gözü olan bir insan bunları görməzmidir?!

Bu əzəmət, bu qüdrət yaşayar qəlbimizdə.
İnqilabın gücüylə qurudular dəniz də!

İnqilaba deməyin hamı kimi adı var,
İnsanları səfərbər etmək istedadı var.

YENƏ MƏKTƏBLƏ BAĞLI

İnqilabın hər işi bu xalqa doğma, əziz,
Ürəyinin sevgisi dalğalanan bir dəniz.

Yol çəkən, bənnə, usta, bulduzərçi, sürücü,
Gedib dənizə çıxır sənətinin bir ucu.

Zəkasının nuruyla Vətənimizi tanıdır,
Adı insan olsa da, əsrin qəhrəmanıdır.

Bir vaxt pambıq tarlası ürəyinə yar idi,
Hələ o vaxtlarda da adı-sanı var idi.

Kəlbəcərdən gəlsə də, Bakıda neftçi oldu.
Məhəbbəti, sevgisi bütün qəlblərə doldu.

Üzləşdiyi haqsızlıq çoxdan hamıya bəlli,
Haqqın zəfər çalması İnqilaba təsəlli.

Mən nə deyim həyatın hökmünə, gərdişinə.
Nə yaxşı ki, inamla başladı öz işinə

Başını qata bilmir toylar, düyünlər sənin.

Qəlbini hey göynədir o acı günlər sənin.

Bilmirəm bu sözümü başlayım necə, hardan?!
Görürəm mümkün deyil ayrılmaq arzulardan.

Çalışdığı rayonun qarışına bələddi.
Həm yayına, yazına, həm qışına bələddi.

Hacı Həsən kəndində bir köhnə məktəb vardı.
Uşaq da toxunsaydı, tökülərdi, uçardı.

Məktəb deyil, o, elə bir göz dağı olmuşdu.
Əvvəlki başçılara düşmən, yağı olmuşdu.

Heç kim eşitməyirdi sədasını, ününü.
Hər ürək götürməzdə onun ağır gününü.

Çatışmırdı vəsait; yaman ağır günlərdi,
Hərənin ürəyində bir cür kaman inlərdi.

Direktorun da yoxdu nə gündüz, nə gecəsi.
Məktəb uçsa, altında qalacaqdı neçəsi.

Şagirdlərin məktəbsiz üzü gülə bilərmə?!
Məktəbi olmayan kənd heç yüksələ bilərmə?!

Axı məktəb amalı, görən gözü millətin.
Məktəb ilə ölçülər zəkası məmləkətin.

Yaxşı məktəb olmasa kor qalarlıq hamımız.
Məktəbsiz heç vaxt yanmaz, sönər könül şamımız.

Məktəb bizi ən uca zirvələrə çatdırar.
Gözəl, şirin arzuya, xoş səhərə çatdırar.

İnqilabın bir səhər məktəbə yolu düşdü,

Elə bil ki, göylərdən qar yağdı, dolu düşdü.

Bu ağır mənzərədən qəlbi gəldi heyrətə...
Heç kəs qoymurdu məhəl bu ağır fəlakətə.

Qorxu, təlaş içində oxuyurdu uşaqlar.
Deyirdilər, bu bina bu gün, ya sabah uçar.

Arzu, xəyal içində məktəbdən geri döndü.
Müqəddəs bir əməllə vuran qəlbi döyündü.

Yuxusu da qaçmışdı İnqilabın qəhərdən.
Bir möhlət istəyirdi hər açılan səhərdən.

Keçmiş şagirdləri də göz önündə durdular.
Əziz, körpə balalar qartaltək uçurdular.



*Hacə Həsən kəndinin yeni məktəb binası.
Sentyabr 1997-ci il*

Məktəbsiz də kənd olar, zaman başqa zamandı!..
Gözəl məktəbin elə özü bir imtahandı.

Yenə sadə adamlar adamların xasıydı.
Çətin gündə, dar gündə ellərin arxasıydı.

İnqilabın çağırışı kükrəyən dəniz oldu,
Burdan başlanan izlər şərəfli bir iz oldu.

Kəndin ahıl, cavanı gəldilər lap yaxına,
Xalqın coşan qüdrəti çevrildi bir axına.

Külünglü əllər ilə yerlər, göylər çapıldı.
Bu axına qoşulan xeyirxahlar tapıldı.

Mən demirəm sürətlə, yoxsa yavaş qoyuldu.
Ancaq hər gün, hər saat daş üstə daş qoyuldu.

Riyazi rəqəmlərlə döşəməsi dop-dolu.
Füqurla bəzədildi dəhlizin hamar yolu.

Çoxlu otağı olan gözəl məktəb tikildi,
Ağaclar basdırıldı, daş hasar da çəkildi.

Yarandı İnqilabın yeni bir əfsanəsi,
Bir səhər bu məktəbdən ucaldı nəğmə səsi.

Qəlbdən vuruldu hamı çox işinə məktəbin,
Alimlər də gəldilər görüşünə məktəbin.

Məktəbin həyatınə ana-ata gəlmişdi.
Dünyanın sevincinə bata-bata gəlmişdi.

Yüz yaşlı Həzrət baba kəndin ağsaqqalıdı.
Məktəbin də işindən çox yaxşıca halıdı.

Camaat arasında adı həmişə uca.
Məktəbə baxa-baxa ağlayırdı o qoca.

Bəlkə müdrik qocanın sözünü əyən olub.
Bəlkə gözəl bir gündə xətrinə dəyən olub.

Ürəyimdə fikirlər gah batır, gah doğurdu.
Qocaya göz qoyduqca marağ məni boğurdu.

Qara zülmət sovuşdu, gün çıxdı, səhər oldu.
Qocanın cavabından qəlbim bir təhər oldu:

—Nigarandım nəvəmdən, bu kədərini sovuşdu.
İnanın, ruhum, qəlbim cənnət ilə qovuşdu.

Mən neçə yol baxmışdım, bina uça bilərdi.
Tikilən təzə məktəb unutdurdu bu dərdi...

...Doğmalığ, mehribanlıq yağırdı gözlərindən.
Qəlbim heyratə gəldi qocanın sözlərindən.

Mən həmişə keçmişəm ellərin tərəfinə -
Gözəl sözlər deyildi adına, şərəfinə.

Mən baxırdım kənardan, gözü doluydu nurla.
Dayanmışdı İnkilab əzəmətlə, qürurla.

Deyən, gülən, sevinən az deyildi, çox idi.
Onun qədər şadlanan adam bəlkə yox idi.

Kənd gözündə dönmüşdü yeni bir gülüstana,
Mən də min bir sevinclə baxırdım bu dastana.

Bu gözəl, nəcib işi kim çıxararsa yaddan,
Eləsinin dünyada fərqi yox həşaratdan!..

Məktəbin üzərindən tez sovuşdu boran, qış,
Heydər ata da deyib: "Yaradana min alqış!"..

Quran, tikən, yaradan ürəyimin başında,
Adı həkk olunacaq insanlıq yaddaşında.

DOSTLUQ MÖHKƏM QALADIR

Dünyanın bədbəxtidir dostu olmayan bir kəs,
Eləsi bu həyatda qurub-yarada bilməz.

Dostluqdan şirin bir şey yoxdur, varsa, de hanı?!
Bu amalla təzədən qurmaq olar dünyanı!..

Dostluq möhkəm qaladır İnqilabın gözündə.
Həmişə bütöv olub, bir olubdur sözündə.

Onu çox görmüşəm mən dostların dövrəsində,
Bəxtiyarlıq duymuşam çox mehriban səsində.

Dostluğun qarşısında hər çətinlik ram olar,
Dostla keçən məclislər toy olar, bayram olar.

Dostluq elə körpü ki, üstündən keçər ellər.
Onunla bir yaranıb gözəl, ülvü əməllər.

Dostluğa dönük çıxan ayaq altda ələfdir,
Çətin gündə andını pozan kəs naxələfdir.

Məncə, dostluq, əqidə hər ikisi eynidir,
Quruca bir bədənin dostluq ağı, beynidir.

Həyat özü dost edir xeyirxah insanları,
İnqilab dövrəsində hər vaxt görüb onları.

Onlarsız bu dünyanın nə dadı, nə ləzzəti!
İnsanlığa şərəfdir təkcə onun izzəti.

Dostsuz məmləkətin də taleyi qəmdə, yasda.
Dünyamızın özü də qurulur bu əsasda.

Dostluq əzəldən mənim şeirimə nəqaratdır,
Dost sözünün özü də adama qol-qanatdır.

Ayaqlasam bu adı onda mənə ar olar,
Dostsuz keçdiyim yollar boran olar, qar olar.

Ömür gecə-gündüzlü, günlər təkcə ağ olmaz.
Dostsuz yaşamaq olmaz, dostsuz yaşamaq olmaz!!!

HEYDƏR MƏKTƏBİ

İnqilabı tanıdım qürurlu, sədaqətli.
Ustadının yolunda fədakar, dəyanətli.

Ataya olan inam əbədidir, əbədi.
Xəyalında yaşadır o müqəddəs məbədi!..

Onun da keçdiyi yol hər zaman çətin olub,
Heydər ata ən ağır anda da mətin olub!..

Sapı bizdən baltalar pis xülyaya qapıldı,
Onun da ünvanına böhtan deyən tapıldı!..

Hər sözü xalqa şirin - Vətən üzümü kimi,
Mən dözümlü görməmişəm onun dözümlü kimi.

Dözməyi də bacarmaq ərlik əlamətidir,
Ona qol-qanad verən xalqın məhəbbətidir.

Qoşulmaq istəmirəm hər qara, murdar işə.
Günəş günəşliyində qalacaqdır həmişə.

Nanəcib, nankor, xain, ona çıxanda xilaf,
İnqilabın qəlbini diddi bu dərd, ixtilaf.

Demirəm ki, hamıdan daha böyük ərdi o,
Çox tufana qorxmadan sinəsini gərdi o!..

Öz insanlıq borcunu, şərəfini saxladı.
Əziz müəlliminin tərəflərini saxladı.

Qiymətlidir həmişə fikir, söz məqamında.
Sinəsini bu yolda gərdi öz məqamında.

Atanı onun qədər sevən insan görmədim,
Bu əqidə yolunu çox da asan görmədim.

Ustadına bərabər tutur Azərbaycanı,
Onun məhəbbətilə damarda coşur qanı.

Adi sevgi deyil bu, flkri, mənası dərin.
Evini də bəzəyir portreti Heydərini.

İki yaşlı Sevinc də söyləyir: "Heydər baba!"
Yaxşı diqqət yetirin ondaki bir xitaba:

Göyə açır əlini müqəddəs bir diləklə,
Allahına yalvarır bir inamla, ürəklə:

"Allah, Heydər babanın sən canını sağ elə.
Düşməninə yox elə, hər gününü ağ elə!".

Mən buna da həyatın möcüzəsi deyirəm.
Səmanın da, yerin də bir haqq səsi deyirəm.

Bilmirəm nə söyləyim, nə danışım mən daha.
Bir uşağın duası çoxdan çatıb allaha!..

Gör nə qədər qovğalı aylar, illər ötüşdü.
İnqilabın yadına dar ayaqda o düşdü.

Heydər ata həmişə müqəddəs, sönməz ocaq.
Deyir ki, sabahımız onun əlində ancaq.

Onun adı ən böyük sərvətidir, varıdır.



Moskva Ali Partiya Məktəbinin 1976-cı il məzunları. İnqilab Nadirli tələbə yoldaşları ilə birlikdə (arxa cərgədə sağdan beşinci)



*İ.Nadirli Moskva Ali Komsomol məktəbinin tələbələri ilə Brest qalasında
(ön cərgədə soldan üçüncü)
1966-cı il*

Xalqın arzusu ilə gəldi hakimiyyətə,
Tanrının da ürəyi yanırdı bu millətə.

Azərbaycan düşdüyü məşəqqətdən qurtardı.
Onu məhvə aparan bir vəhşətdən qurtardı.

Yenə layiq görüldü İnqilab etimada.
Çalışır ki, həmişə layiq olsun bu ada.

Heydər atadır onun işində, əməlində.
Əbədi qalacaqdır dünyanın təməlində.

O getdiyi yolları özünə yol seçibdir.
Ona sadıq olmağa ürəkdən and içibdir.

"Heydər ata" sözündən qəlbinə nur ələnir.
Kainat başdan-başa al şəfəqə bələnir.

Rəhbərliyə gəlişi onun gəlişi olub.
Saldığı yolla getmək müqəddəs işi olub.

Bu yol azadlıq yolu, müstəqillik yoludur.
Onun hər bir addımı çətinliklə doludur.



Binəqədi rayonunda Heydər parkının açılışı.

10 may 1998-ci il

Qərinədən çoxdur ki, Heydər məktəbi vardır,
O məktəbdən keçənlər necə də bəxtiyardır.

O möhtəşəm məktəbdən İnqilab da çıxıbdır,
Əziz müəlliminin əllərini sıxıbdır.

Millətimin, xalqımı atası Heydər ata.
Onun nüqəddəs adı ziynətdir bu həyata!..

Bir sözüne ağ olmaq kiminsə xətasıdır.
O, millətin taleyi, millətin atasıdır.

ƏSL ATA, ƏSLƏR

İnqilabı sanmışam mən hamıdan bəxtəvər.
Ömrümdə az görmüşəm onun kimi ata, ər.

Valideyni yaşadan doğma, əziz baladır.
Atanın arxasında hərəsi bir qaladır.

Əgər sazım olsaydı aşiq kimi öyərdim,
İnqilaba əsl ər, əsl ata deyərdim.

Şair kimi vurğunam onun istedadına,
Nə qədər gül seçibdir qızlarının adına.

Gülşən, Gülbadə, Gülnar, dördüncüsü Gülbəniz.
Tapılmaz belə qızlar - bütün eli gəzsəniz!..

Tanrı bilən yaxşıdır, kəm etsə də sayını,
Yenə əsirgəməyib bircə oğul payını.

Ata qanı keçibdir Faiqin də qanına.
Xoş kəlmələr deyilir həmişə ünvanına.

Övladların başında gözəl Şəfiqə xanım,
Qeyrətdə, şərəfətdə odur Azərbaycanım!..

Demirəm ki, yerlərin, göylərin işığıdır.
Ancaq doğma evinin yarı-yaraşığıdır.

Nacins övrət ərini edər zəlil, edər xar.
Yaxşıları göylərin zirvəsinə ucaldar.

Ay İnqilab, dünyada nə dərdin var, atıbsan,
Xoşbəxtsən ki, əzəldən ilk sevgiyə çatıbsan.

Hələ qarşıdan gəlir bu sevginin səməri,
Nə qədər artacaqdır göylərinin qəməri.

Bir halal izdivacdən gül balalar olubdur,
Evin küncü-bucağı nəvələrlə dolubdur.

Əhməd, Sevinc, Cəmilə, Camal - dördü sayları,
Görüm şadlıqla keçsin hər günləri, ayları.

Hərəsi bir sevinclər, hərəsi bir ocaqdır.
Onların sayı hələ nə qədər artacaqdır.

Sevinc adı gələndə sevincin aşıb-daşır.

Çoxlu qəmlər çəkibsən, sənə sevinc yaraşır.

Baba üzünə gülsün nəvələrin çöhrəsi,
Bu halallıq, səadət taleyinin bəhrəsi.

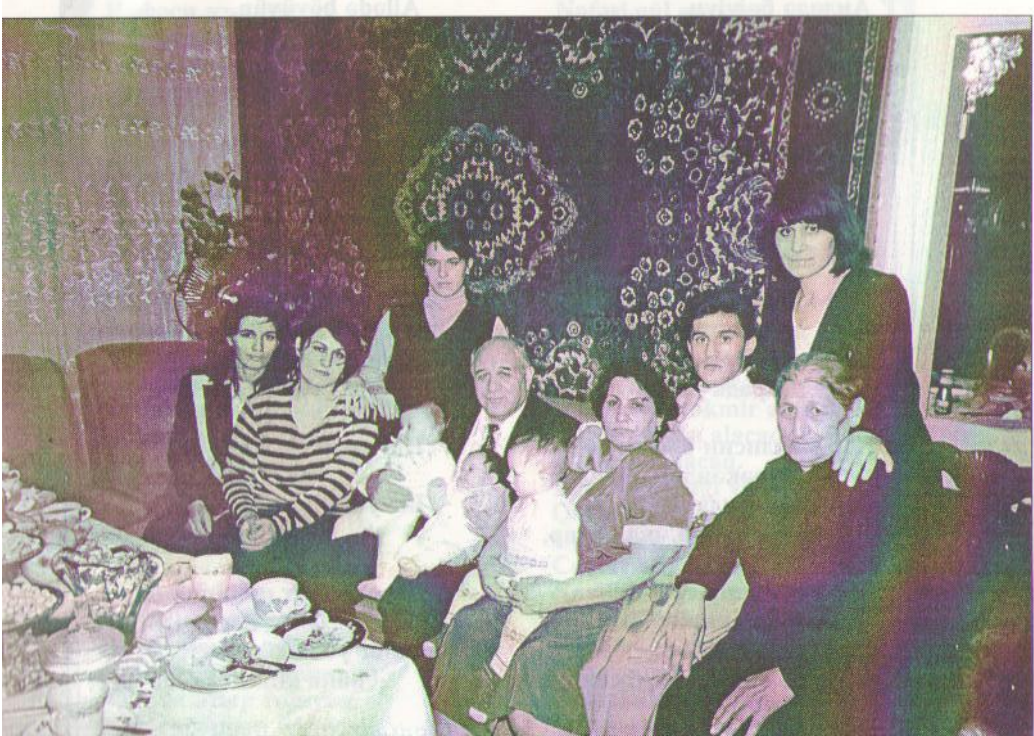
Ailədə böyüyün, kiçiyin öz yeri var.
Səndən əvvəl yaradıb bu birliyi ulular.

Bu ailə içində Dan ulduzu - Şəfiqə.
Ailənin ləzzəti, dadı, duzu Şəfiqə!..

Qız-gəlinə örnəkdi əllərinin ərdəmi,
həyat elə xanımı yaradacaq birdəmi?!

Hər məclisin başında kürəkənlər, qudalar.
Bir yerə toplaşanda hamı gülər, şad olar.

Bir söz keçir qəlbimdən, o da deyil gizli, sirr.
Ömür yüzü keçməsə, buna kimdir müqəssir?!



İnqilab Nadirli ailə üzvləri ilə birlikdə

Şükür olsun allaha, heç nə deyildir qəhət.
Nəvələrlə əylənmək ən böyük istirahət.

Həyat öz ahəngində, Günəş doğur, Ay batır.
Gün olur ki, nəvələr dizinin üstə yatır.

İnqilab dünya qədər əzizləyir Sevinci.
Ürəyinin arzusu, odu, közü, sevinci.

Başa düşdü, düşmədi, tapmaca, nağıl deyir.
Əzbər olub dilində mən yazdığım bu şeir:

Nəfəsi gül qoxulu,
Görən olmaz yuxulu.
Səhər, axşam oyaqdı,
Dovşan kimi sayıqdı.
Üzündən nur tökülür,
Öz-özünə hey gülür.
Oturmağı bilməyir.
Day durmağı bilməyir,
Bapbalaca cocuqdur.
Gözü qara muncuqdur.
Aya, günə oxşayır,
Yox, özünə oxşayır.
Ömrün ən körpə çağı,
Çox xoşlayır qucağı.
Qız uşağı nə dəcəl,
İnadından çəkmir əl.
Hər nə görsə alacaq,
Nə istəsə olacaq.
Xeyli oynucağı var.
Qırmızısı, ağ var.
Gətiribdir naxışı,
Canlar alır baxışı.
Nə dil bilir, nə ağız
Tanımır qələm, kağız.
Nənə qalib məəttəl,
Babasından çəkmir əl.
Gah əl atır qoynuna,
Gah sarınır boynuna.
Baba Birdənəm - deyir,
Nənə Dürdanəm - deyir.
Bu qız arzu, muraddır,
Baldı, qənddi, nabatdır.
Yox, yox, dürdür, incidir.

Hamının Sevincidir.

Çox gözəl kəlmələrlə dola bilər bu kitab.
Sevinsiz çox maraqsız ola bilər bu kitab.

Qoy bu əsərimizdən körpə nəfəsi gəlsin,
Oxuyanın da barı bir az həvəsi gəlsin.

VURĞUNU OLMUŞAM

Həyatda çox yolların yorğunu olmuşam mən.
İnqilab keçən yolun vurğunu olmuşam mən.

Bəli, qadir yolları tanrı özü seçibdir.
Məktəbdən başlanan yol dağa, düzə köçübdür.

Dağlar, düzlər bir yana, sularla da yarışıb.
Çalın-çarpaz bu yollar bir-birinə qarışıb.

Ovcunun içindəydi yerin əl çatmaz qatı.
Nöyütün də, qazın da. çoxaldı hasilatı.

Elə işlər görüb ki, mənası var dərinədə.
Xalq onu uca tutub xeyirində, şərində.

Bu bir bəxtiyarlıqdır - hələ cavan yaşında,
Onu əyləşdiriblər məclislərin başında.

Muradına çatdırıb çox vətən övladını.
Bircə-bircə onların necə çəkim adını?

O nə qədər insana halal çörək veribdir,
Ümitsiz qalanlara ürək-dirək veribdir.

Bir əyri yol gedəni çəkindirib yolundan,
Harda yıxılan görsə, qaldırıbdır qolundan.

Ayağını itirən Eldar gəldi yanına,
O igidi dinlədin, eşqi keçir qanına.

Mənzil verib əlinlə, toyunu da sən etdin.
Nə qədər nisgillinin ürəyini şən etdin.

Bakıya giriş olan geniş yollar yaratdın.
Qəhrəman igidlərə tunc heykəllər yaratdın.

Ana qəlbi güləndə güldü sənin qəlbin də.
Uca heykəllər ilə bir dayandı qəlbidə.

Elə park saldırdın ki, ustadının adına.
Baxanlar alqış deyir sənin istedadına.

Fəhləsi, mühəndisi, memarı da sən oldun.
Sən Heydəri sevdiren, bu yolu gedən oldun!..

Sən daimi rəhbərin, görmək istədin onu,
Bədniyyətlər duymadı bu işıqlı arzunu.

İndi deyə bilərəm sözümün əsasını:
Alanlar da tapıldı bax bunun qisasını.

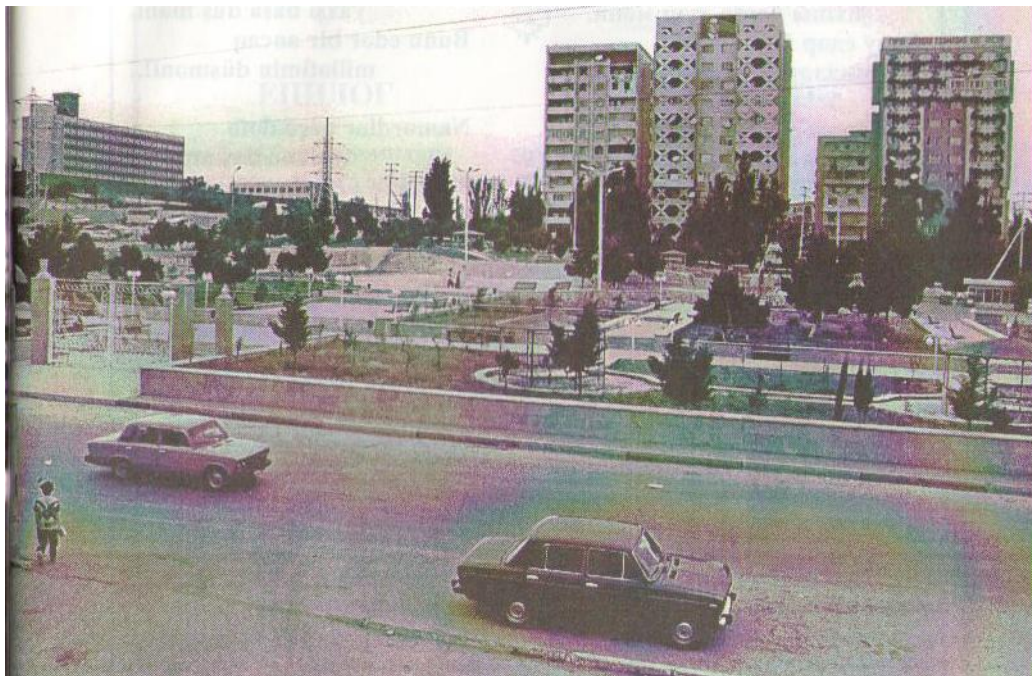
Sən də əziz oxucum, yaxşı başa düş məni.
Bunu edər bir ancaq millətimin düşməni!..

Namərdlər neçə dəfə yoluna daş atdılar.
Tanrının öz hökmüylə çamırlığa batdılar!..

Çox bədxahlıq görmüşəm mən bəzi "yekələr"dən,
Borc bildim ki, mən səni qoruyum ləkələrdən...

*Binəqədi rayonunda Heydər parkının açılışı
10 may 1998-ci il*





Heydər parkının panoramı

EPİLOQ

Mən hələ az danışdım sənin əməllərindən,
Bunu oxucular da hiss edəcək dərindən.

Nə xoşbəxtəm dünyada dostdan, yardan yazmışam.
Vətəninə nur olan insanlardan yazmışam.

Bədxah ki, var yoluna daş atacaq bir də, bil,
Həyat belə olmasa, onda bu, həyat deyil.

İnangınan qardaşım, sən şairin sözünə.
Hər vaxt bıçaq batıbdır xainlərin gözüne.

Həmişə düz yoldasan, bu yol aparır yaza,
Aqillər heç bir zaman baş qoşmazlar qanmaza.

Karvanını aramla, saymazyana çək, apar.
Sən elin adamısan, səni səadət tapar.
Adın, ünvanın qalar gənclərin nəzərində,
Qoy nəsillər boy atsın bu təməl üzərində.

Əziz İnkilab qardaş! Dinlə məni bir daha!
Sevinclə, nikbinliklə baxırıq hər sabaha

Heç vaxt səni görmədim sakit gedən maşında,
Qarşılaşdıq həmişə ən ağır iş başında.

Üst-başın toz içində, dodaqların cadardı,
Səni tanımasaydım gözlərim aldadardı!..

Yenə Heydər parkına düşdü güzarım mənim,
Sanki çıxdı canımdan dərdim, azarım mənim.

Yorğun idim, əyləşib mən aldım öz dincimi.
Gizlədə bilmədim heç qəlbəki sevincimi.

Quş kimi qanad çalan fəvvarələr şır-şırdı.
Güllü xiyabanlarda uşaqlar qaynaşırdı.

Mən qururla süzdükcə təptəzə ağacları,
Bakının başı üstə duydum yaşıl tacları.

Karusellər, köşklər ürəyimə yatdılar.
Məktəbli balalarım min arzuya çatdılar.

Axşamdan çox keçmişdi, ətraf isə par-pardı.
Heç bilirsən bu parkda nə qədər adam vardı?!

O şənliklər içində yadıma səni saldım.
Sürətlə abadlaşan gözəl Vətəni saldım.

Gördüyüm gur işıqlar İnqilabın işığı.
Ona görə göz oxşar parkın da yaraşığı.

İki stansiyanı yaradan da İnqilab.
Gəzsən Binəqədini hər bir yanda İnqilab!..

Oradan üz qoyub mən getdim Binəqədiyə.
O geniş asfalt yollar səndən gözəl hədiyyə.

Bu yollara qəlbimdə İnqilab yolu dedim.
Dilimin ucunda yox, ürəyi dolu dedim.

Baş çəkdim mən yenə də fauna muzeyinə,
Bir nadan var deyirdi: o gərəkdi nəyinə?!

O nadanlar həmişə yolumuzda duracaq.
Yaxşıya yaman deyib, düz işləri buracaq.

Elələri olmasa, ötən illər il olmaz.

Ləvərələr həyatda heç nəyə nail olmaz.

Fikrim əsrlər aşdı, fauna muzeyində.
Möcüzələr bu yurdun tapılır quzeyində.

Vətənimin ən uzaq tarixindən qalan iz.
Onun ilə sübuta yetir qədimliyimiz.

Başqa məna axtarma hər bir misramın altda.
Mərdimazar həmişə olacaqdır həyatda.

İyirmi birinci əsrə addımını möhkəm at.
El ilə bir olanı yaşadacaqdır həyat.

Sən min şərəf gətirdin bu Odlar diyarına.
Mənsə alqış deyirəm bu yolun memarına.

Yaradıcı keçən il mənim üçün bir andı.
Heç özüm də bilmədim əsər necə yarandı.

Uydum könül səsimə, sığındım ilhamıma.
Bu əsəri yazmaqla mən də çatdım kamıma.

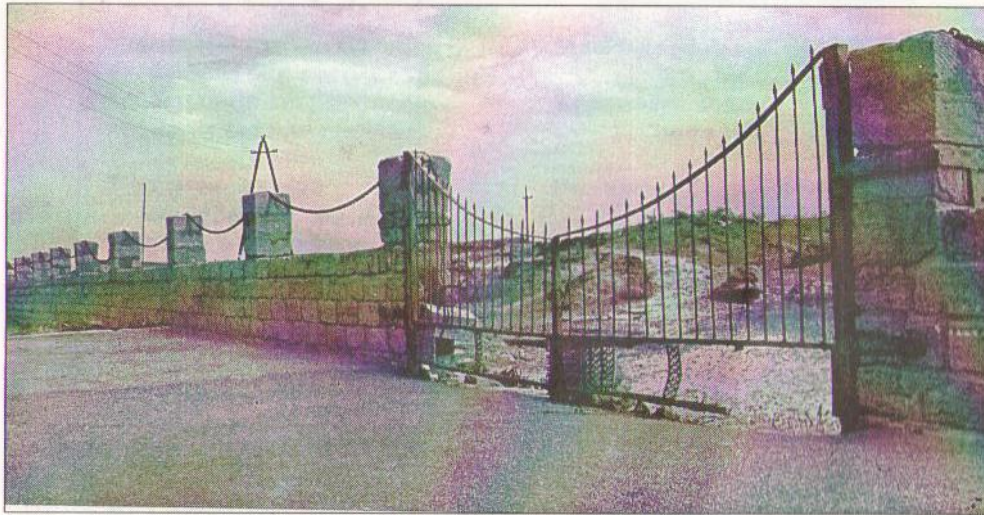
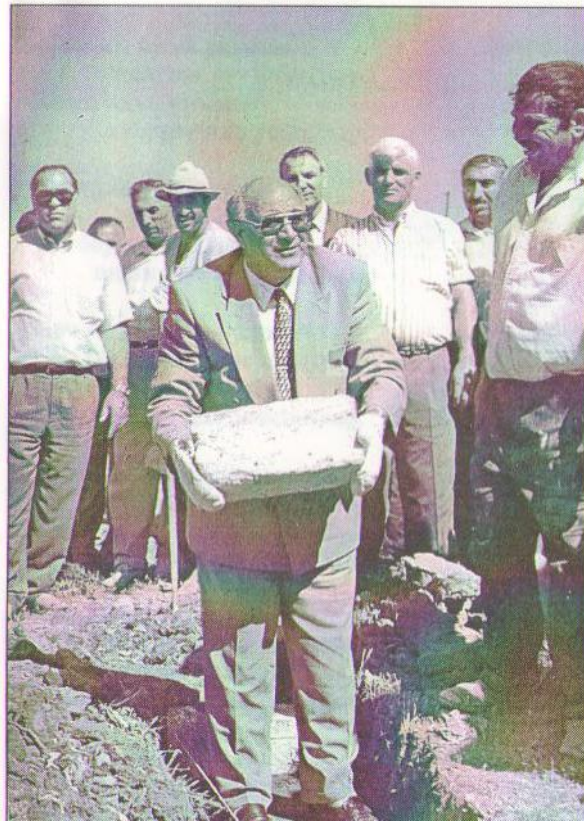
Bu əsəri yazdım ki, qurmaq əzmimiz artsın.
Qüdrətinə inanan qursun, tiksın, yaratsın!..

Yazdım ki, qoy utansın ayaq altı qazanlar,
Yaradan barəsində yalan, böhtan yazanlar!..

Yazdım ki, haqq səsidir tikən, quran, yaradan.
Onun başının üstə dayanıbdır Yaradan.

İnqilab da bilsin ki, gücünü hardan alır.
Heydər atamız kimi, ömrü bahardan alır.
Xalqın bu övladını xalqın özü yaşadır.
Onun adı, ünvanı xalqım ilə qoşadır.

Xalqdan ayrı düşəndə ürəyim narahatdır.
Ən böyük müəllim də, şahid də bu həyatdır.



*Binəqədi qəsəbəsində 75 min illik tarixə malik flora-fauna muzeyinin
hasara alınması məqsədilə İ.Nadirli bünövrə daşlarını qoyur.
1996-cı il*

Heç bir zaman büdrəməz həyatdan dərslər alanlar.
El ilə nəfəs alıb, el ilə uçanlar.

Bu amallar həmişə şeirimə nəqaratdır.
Endirən də həyatdır, uçaldan da həyatdır.

Fəsillərin içində ilk baharı sevirəm.
Mən dünyanı bəzəyən insanları sevirəm.

Mənim İnkilab adlı bənzərsiz bir dostum var.
Onunla dostluq edən zirvələrə ucalar.

Mənim İnkilab adlı əvəzsiz bir dostum var.
Xoşbəxtliyə aparır onun saldıği yollar!..

Dolanacaq, ötəcək aylar, illər, fəsillər.
Saldığı o yollardan keçəcək çox nəsililər.

Yanvar, 1999.

Şair Cavad Cavadlının canlı həyat müşahidələrinin poetik bəhrəsi tək yaranmış bu əsər fəal ictimai xadim, alovlu publisist, Ana Torpağa övlad məhəbbəti, insanlara insani münasibət bəsləyən, qurub-yaratmaq ehtiraslı İnkilab Nadirlinin ömür-gün tarixçəsidir.

Çox erkən atasını cəbhədə itirib ana qayğısı ilə ərsəyə yetən, həyatın amansız qasırğalarına polad iradəsilə duruş gətirən, sağlam düşüncəsi, zəhmətkeşliyi, təşəbbüskarlığı sayəsində pillə-pillə ucalan və ucaldıqca halal zəhmətin ilahi qüdrətinə əbədi bel bağlayan bir insanın keçdiyi dolanbac yollar romanda əlvan boyalarla verilib.

Müasirlərimizin həyatından bəhs edən portret yazılara geniş oxucu kütləsinin marağını nəzərə alsaq **"ZİRVƏLƏRDƏN UCADA"** mənzum romanının rəğbətlə qarşılanacağına ümidvar olduğumuzu bildiririk.

Redaktoru: **Adil CƏMİL**
Bədii redaktoru: **Bəsti İSMAYILOVA**
Rəssamı: **Həmid QASIMOV**
Korrektoru: **Gülzar NADİRLİ**
Kompüterdə yığdı
və səhifələdi: **Elman ƏBDÜLOV**